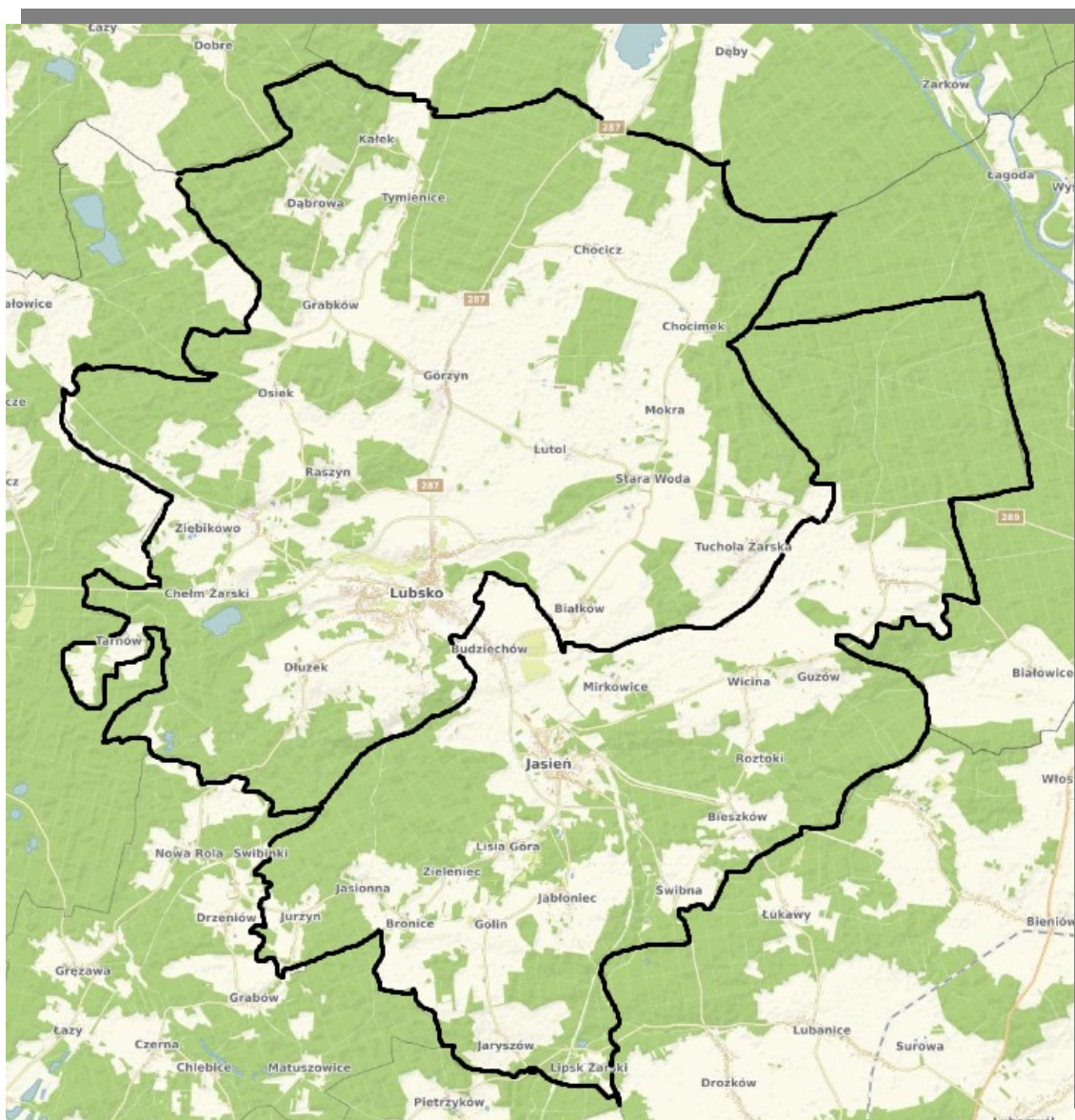

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	4
2. Synteza diagnozy, analiza uwarunkowań i powiązań strategicznych	7
2.1. WNIOSKI z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ i PRZESTRZENNEJ.	8
1. Sfera przestrzenna.	8
2. Sfera społeczna.....	35
3. Sfera gospodarcza.....	41
2.2. Analiza zdiagnozowanych uwarunkowań rozwojowych.....	50
2.2.1. Kluczowe problemy rozwojowe Partnerstwa	50
2.2.2. Kluczowe potrzeby rozwojowe partnerstwa.....	58
2.2.3. Kluczowe potencjały rozwojowe Partnerstwa.....	61
2.3. Analiza powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych.....	62
2.3.1. Powiązania obejmujące przepływ ludzi, dóbr i kapitału	62
2.3.2. Analiza SWOT	65
3. Wizja i cele rozwojowe obszaru partnerstwa Gmin	69
3.1. Wizja.....	69
3.2. Misja	69
3.3. Cele strategiczne	69
3.4. Cele, Kierunki działań strategii Rozwoju Terytorialnego na lata 2024-2030	72
3.5. Opis podejścia zintegrowanego	73
4. Wykaz projektów	76
4.1. Prace nad wyłonieniem projektów	76
4.2. Projekty strategiczne.....	77
5. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii	90
5.1. Komitet sterujący do spraw wdrażania strategii	90
5.1.1. Zadania Komitetu Sterującego	90
5.2. Koordynatorzy projektów	91
6. System monitoringu i oceny skuteczności realizacji strategii	92
6.1. Wskaźniki realizacji strategii.....	92
6.2. Monitorowanie procesu wdrażania strategii	96
6.3. Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych.....	97
7. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych	97
7.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania strategii.....	97
7.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji strategii	100
7.3. Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów strategii.....	102
8. Źródła finansowania – potencjalne źródła finansowania dla poszczególnych projektów	103
Spis tabel.....	106
Spis rysunków	106

Lokalizacja Partnerstwa na tle mapy Polski:

Rysunek 1 Lokalizacja Partnerstwa na tle mapy Polski.

1. Wprowadzenie

Jednym z celów polityki spójności Unii Europejskiej w ramach perspektywy finansowej na lata 2021-2027 jest zwiększenie wpływów lokalnych wspólnot na kształtowanie polityki terytorialnej. Cel 5 “Europa bliżej obywateli” skupia się na wzmocnieniu roli samorządów terytorialnych w stymulowaniu procesów rozwojowych w oparciu o działania wynikające ze strategii terytorialnych. Fundamentem do podejmowania tych interwencji jest współpraca samorządów na bazie zawiązywanych partnerstw, w ramach odpowiednich instrumentów terytorialnych polityki spójności, tj. ZIT i IIT.

Niniejsza strategia terytorialna Partnerstwa gmin Lubsko-Jasień zgodnie z brzmieniem art.36 ust.8 p.1 ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 stanowi odpowiedź na problemy, potrzeby rozwojowe, wyzwania i szanse wskazane w przeprowadzonej diagnozie obszaru partnerstwa. Strategia i jej proces przygotowywania są zgodne z ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027.

Samorządy lokalne mierzą się z wieloma wyzwaniami, związanymi z procesami depopulacji, zmianami technologicznymi oraz zjawiskami natury globalnej, jak zmiany klimatyczne. w szczególnej sytuacji są obszary wiejskie, gdzie problemy te ujawniają się w większym nasileniu, powodując realne zagrożenie marginalizacją społeczno-gospodarczą. Jednocześnie obszary te dysponują wieloma zasobami, które odpowiednio wykorzystane mogą złagodzić występujące problemy, a w niektórych przypadkach mogą być przekute na atuty służące przyspieszeniu procesów rozwojowych.

Wyzwania przed jakimi stoją samorządy gminy Lubsko i Jasień skłoniły ich włodarzy do poszukiwania nowych rozwiązań pozwalających na zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług publicznych wysokiej jakości oraz wspieranie rozwoju działalności gospodarczych. Jednym z takich rozwiązań jest usystematyzowana współpraca, pozwalająca na racjonalizację wydatków budżetowych oraz prowadzenie działań służących rozwiązaniu problemów jak największej liczby mieszkańców partnerstwa, niezależnie od gminy, którą zamieszkują.

W związku z tym 2 gmin leżących na terenie powiatu żarskiego postanowiły podjąć ściślejszą współpracę i wprowadzić nowatorskie rozwiązania, służące większej efektywności prowadzonych inwestycji, lepszej realizacji bieżących usług publicznych, zwiększaniu swoich szans na uzyskanie dodatkowych środków zewnętrznych a także mobilizacji i zwiększeniu aktywności mieszkańców w dbaniu o rozwój Ziemi Lubuskiej. w dniu 28 kwietnia 2023 r. zostało podpisane Porozumienie międzygminne nr 1/2023 w sprawie powołania Partnerstwa Gminy Lubsko i Gminy Jasień służącego opracowaniu i realizacji Strategii Terytorialnej, w perspektywie finansowej Unii Europejskiej 2021-2027 (opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego z 2023 r. poz. 1424) .

Niniejsza strategia stanowi wyraz wspólnej polityki partnerskich gmin do roku 2030, pomimo, że każda gmina ma swoją strategię rozwoju.

Jest to pierwszy tego typu dokument, opracowany we współpracy 2 gmin, choć należy zwrócić uwagę na doświadczenia we współpracy zdobyte m.in. dzięki współpracy w ramach Lokalnych Grup Działania przez Związek Gmin Łużyckich, czy wspólnym partnerstwie gmin Jasień – Lubsko – Brody – Forst (L.) w projekcie ścieżki rowerowej.

Strategia zawiera m.in. syntezę diagnozy, cele, do których partnerstwo dąży oraz odpowiadające im kierunki działań, wskaźniki, listę projektów wraz z informacją o ich wyborze, system partycypacji, źródła finansowania i opis systemu wdrażania. Wskazane w dokumencie projekty mają charakter zintegrowany w oparciu o założenia Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej przedstawione w dokumencie pn. „Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie 2021 -2027”. z kolei prezentowane w strategii podejście zintegrowane oparte jest na autorskiej koncepcji wiązek projektowych, stanowiących fundament do wykazania powiązań między projektami, celami oraz działaniami. Zakres strategii, w szczególności w odniesieniu do wzoru listy projektów, podejścia zintegrowanego, wskaźników, został skonsultowany w toku prac nad strategią z przedstawicielami Instytucji Zarządzającej Województwa Lubuskiego.

Strategia terytorialna obszaru Partnerstwa koncentruje się na wybranych zagadnieniach ze strategii rozwoju ponadlokalnego, których realizacja jest możliwa do sfinansowania w ramach środków z instrumentu IIT*.

Tabela 1 Podstawowe pojęcia w ramach strategii Partnerstwa

Nazwa	Opis
Cel główny	Cel obrazujący stan docelowy Partnerstwa dla strategii terytorialnej
Cele strategiczne	Cele służące realizacji celu nadrzędnego. Ogólny charakter celu strategicznego zakłada możliwość realizacji celu zarówno poprzez formułę IIT, jak i inne źródła finansowania.
Cele operacyjne	Cele operacyjne jako komponenty łączące kierunki działań z celami strategicznymi.

*IIT - Innych Instrumentów Terytorialnych

Źródło: opracowanie własne

Szerokie podejście do programowania i realizacji polityki rozwoju Partnerstwa ma na celu usprawnienie i ułatwienie Partnerstwu aplikowania o środki rozwojowe ze wszystkich źródeł finansowania, wymagających podejścia strategicznego.

Strategię terytorialną Partnerstwa opracowano kierując się:

➤ **Zasadą włączania interesariuszy (partycypacji)**

Proces opracowania strategii był realizowany zgodnie z dobrymi praktykami partycypacji społecznej. Położono nacisk na uspołecznienie prac nad strategią. Zasadę partnerstwa i współpracy z interesariuszami uwzględniono w opisie procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych (pkt 7 strategii).

➤ **Zasadą koncentracji wsparcia strategicznego**

Ograniczono liczbę celów strategicznych do takich, które w procesie tworzenia strategii uznano za priorytetowe i mające decydujący wpływ na realizację wizji rozwoju gospodarczego obszaru.

➤ **Zasadą ścisłego współdziałania i równości Partnerów oraz współpracy i koordynacji działań**

Założono równość Partnerów w podejmowaniu decyzji w procesie opracowania strategii. Konstruując listę projektów skupiono się na przedsięwzięciach partnerskich i zintegrowanych, czyli takich, które rozwiązują wspólne problemy lub wzmacniają i rozwijają potencjały Partnerstwa, wywołując efekt rozwojowy dla wszystkich Partnerów. Współpraca i koordynacja działań (zarządzanie zintegrowane) będąca elementem systemu wdrażania strategii przyczyni się do maksymalizowania efektów ponoszonych nakładów ze środków publicznych.

➤ **Zasadą elastyczności działania**

Opracowano przejrzysty system wdrażania i aktualizacji strategii, uwzględniając elastyczność przyjętych rozwiązań, tak by zwiększyć sprawność realizacji strategii i skuteczność wykorzystywania dostępnych zewnętrznych źródeł finansowania.

➤ **Zasadą uwzględniania uwarunkowań perspektywy finansowej 2021 – 2027**

Dostosowano rodzaj i zakres interwencji (rodzaj opracowanego dokumentu) do uwarunkowań perspektywy finansowej UE 2021 – 2027 opierając się na zasadach obowiązujących w unijnych, krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych i operacyjnych.

➤ **Zasadą zachowania spójności z celami polityki rozwojowej obszaru i polityki regionalnej na poziomie województwa**

Zachowano spójność z założeniami polityki regionalnej Państwa określonymi w „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030”, „Lubuskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego”, „Strategii Rozwoju Turystyki województwa lubuskiego do 2025 r.”

Strategia terytorialna Partnerstwa obejmuje horyzont czasowy, skorelowany z unijną perspektywą finansową, tj. okres od 2021 r. do 2027 r., z perspektywą do 2030 r.

Strategia terytorialna powstała w wyniku współpracy samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi, instytucjami, przedsiębiorcami oraz mieszkańcami z terenu Partnerstwa. w pracach nad Strategią brali również udział pracownicy: Urząd Miejski w Jasieniu, Urząd Miejski w Lubsku, dyrektorzy i pracownicy jednostek im podległych w ramach Grupy Roboczej, co szerzej zostało opisane w pkt 7.1 niniejszej strategii.

2. Synteza diagnozy, analiza uwarunkowań i powiązań strategicznych

W skład partnerstwa od kwietnia 2023 r. wchodzić dwie gminy z powiatu żarskiego: **Jasień, Lubsko.**

Tabela 2 Obszar Partnerstwa i liczba ludności

Gmina	Powierzchnia (km²)	% powierzchni partnerstwa	Liczba mieszkańców (czerwiec 2023 r.)	% ludności partnerstwa	Gęstość zaludnienia M/km²
Jasień	127	41	6706	28	53
Lubsko	183	59	17015	72	93
RAZEM	310	100	23721	100	Średnia: 73

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Gmina Jasień – gmina miejsko-wiejska w województwie lubuskim, w powiecie żarskim.

W latach 1975–1998 gmina położona była w województwie zielonogórskim. Siedziba gminy to Jasień.. Gmina Jasień administracyjnie podzielona jest na 17 sołectw. Gmina Jasień posiada w zasobie 11 świetlic wiejskich t.j. w Guzowie, Lisiej Górze, Jabłońcu i Budziechowie Bronicach, Jaryszowie, Jasionnej, Świbnej, Roztokach, Wicinie i Golinie.

Gmina Lubsko, o statusie wiejsko-miejskim i położona jest w zachodniej Polsce, w południowo-zachodniej części województwa lubuskiego. Swym zasięgiem obejmuje północny kraniec powiatu żarskiego i graniczy z gminą: Tuplice (od południa), Brody (od zachodu), Gubin i Bobrowice (od północy; należą do powiatu krośnieńskiego), Jasień (od południowego wschodu) oraz z gminą Nowogród Bobrzański (należy do powiatu zielonogórskiego; od wschodu). Siedziba władz gminnych mieści się w mieście Lubsko. Dodatkowo w skład gminy wchodzi 18 sołectw: Białków (z przysiółkiem Nowiniec), Chełm Żarski (z wsią Tarnów), Chocicz, Chocimek, Dąbrowa, Dłużek, Górzyn (z przysiółkiem Gozdno), Grabków, Kałek, Lutol (z przysiółkiem Janowice), Mierków (z kolonią Gareja), Mokra (z przysiółkiem Małowice), Osiek, Raszyn, Stara Woda, Tuchola Żarska, Tymienice oraz Ziębikowo.

Zgodnie z regionalizacją fizycznogeograficzną Gmina Lubsko znajduje się w makroregionie Wzniesień Zielonogórskich oraz w mezoregionie Wzniesienia Gubińskie. Historycznie teren ten należy do Dolnych Łużyc.

Rysunek 2 Położenie partnerstwa na tle mapy geograficznej

Przez obszar partnerstwa przepływa rzeka Lubsza, która jest prawym dopływem Nysy Łużyckiej. Jej źródło znajduje się na północny zachód od wsi Olbrachtów (koło Żar), na skraju Wzniesień Żarskich (ok. 180 m n.p.m.). Długość Lubszy wynosi 62,5 km, a jej zlewnia obejmuje powierzchnię 814 km². Przez obszar ten płyną dopływy Lubszy – Kurka, Golec, Tymienica, Ług, Wieprzyk, Granica, Równia i Rytwina.

2.1. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ.

1. Sfera przestrzenna.

1.1. Uwarunkowania naturalne.

Gmina Lubsko położona jest w zachodniej części województwa lubuskiego, w powiecie żarskim. Graniczy ona z następującymi gminami:

- od strony północnej z gminą Bobrowice i gminą wiejską Gubin,
- od strony południowej z gminą Jasień i Tuplice,
- od strony wschodniej z gminą Nowogród Bobrzański i Jasień,
- od strony zachodniej z gminą Brody.

Powierzchnia gminy Lubsko wynosi 183 km² co stanowi 13,11 % powierzchni powiatu żarskiego i 1,31 % powierzchni województwa lubuskiego. Na terenie gminy znajduje się 18 sołectw.

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

Zgodnie z regionalizacją fizycznogeograficzną Gmina Lubsko znajduje się w makroregionie Wzniesień Zielonogórskich oraz w mezoregionie Wzniesienia Gubińskie. Historycznie teren ten należy do Dolnych Łużyc.

Przez Gminę Lubsko przepływa rzeka Lubsza, która jest prawym dopływem Nysy Łużyckiej. Jej źródło znajduje się na północny zachód od wsi Olbrachtów (koło Żar), na skraju Wzniesień Żarskich (ok. 180 m n.p.m.). Długość Lubszy wynosi 62,5 km, a jej zlewnia obejmuje powierzchnię 814 km². Przez obszar ten płyną dopływy Lubszy – Kurka, Golec, Tymienica, Ług, Wieprzyk, Granica, Równia i Rytwina.

Powierzchnia Gminy Jasień wynosi 127 km² co stanowi 9,11 % powierzchni powiatu żarskiego i 0,91 % powierzchni województwa lubuskiego. Na terenie gminy znajduje się 17 sołectw.

Położenie geograficzne gminy Jasień jest dość korzystne. Wpływ na to mają 3 zasadnicze czynniki:

- bliska odległość do większych miast południowej części regionu lubuskiego (Nowogród Bobrzański – Żary – Żagań);
- stosunkowo bliska odległości do głównych szlaków komunikacyjnych (drogowych i kolejowych);
- walory naturalne sprzyjające osadnictwu i aktywnościom gospodarczym.

Występujący na terenie gminy umiarkowany klimat, charakterystyczny dla Nizin Sasko – Łużyckich i Środkowopolskich, sprzyja osadnictwu, rolnictwu oraz rozwojowi usługowych i produkcyjnych działalności gospodarczych. w *Opracowaniu Ekofizjograficznym Gminy Jasień* wyróżniono co prawda 2 strefy o zróżnicowanych warunkach mikroklimatycznych (strefa dolinna i strefa przejściowa), jednakże różnice pomiędzy nimi są stosunkowo niewielkie. Obie strefy, co szczególnie istotne, wiąże bezpośrednie sąsiedztwo większych kompleksów leśnych, które wpływają na korzystne warunki aerosanitarne. Historycznie teren ten należy do Dolnych Łużyc.

Obszar gmin Partnerstwa jest dość zasobny pod względem występowania wód podziemnych.

Występują tu duże trzy ujęcia wód podziemnych (Glinka Górna, Jasień „Leśna” i Jasień „Wodna”) na terenie Gminy Jasień i kolejne dwa (Białków i Gozdno) na terenie Gminy Lubsko, wykorzystywane na komunalne potrzeby lokalne i ponadlokalne (zaopatrzenie w wodę), bazujące na zasobach czwartorzędowych. Dla przedmiotowych ujęć ustanowiono jedynie strefy ochrony bezpośredniej, choć dla ujęcia w Glince Górnej, zaopatrującej w wodę między innymi miasto Lubsko, zasadne wydaje się być także odnowienie strefy ochrony pośredniej. Ujęcia w pełni zaspokajają lokalne i ponadlokalne potrzeby, zarówno bieżące jak i perspektywiczne. Sieć powierzchniowych cieków wodnych jest dość gęsta, ale nie jest równomiernie rozłożona i koncentruje się szczególnie w centralnej oraz północnej części gminy. Główną rzeką odwadniającą obszar gminy jest Lubsza, będąca prawobrzeżnym dopływem Nysy Łużyckiej. Jest to jednak stosunkowo niewielki ciek o dość niskich wartościach przepływu. Generalnie zdecydowana większość cieków na tym odcinku dorzecza Lubszy prowadzi swoje wody przez cały rok. Niektóre z cieków, zwłaszcza na obszarze morenowym, mają charakter okresowy.

Rysunek 3 Krajobraz Partnerstwa - Zalew Karaś (Lubsko)

Walorem uatrakcyjniającym region są z pewnością lasy.

Lesistość w gminie Lubsko wynosi aż 43,6%, co porównywalne jest ze wskaźnikiem lesistości w województwie lubuskim – 49,1%, natomiast lasy i grunty leśne zajmują w gminie Jasień powierzchnię blisko 7000 ha i stanowią 55 % jej powierzchni

Wartość ta jest wyższa, niż wynosi wskaźnik dla całej Polski – 29,3%.

Bogactwo środowiska naturalnego, zwłaszcza fauny i flory, stanowi jeden z najsilniejszych potencjałów gmin Partnerstwa, wart ochrony i racjonalnego wykorzystania dla celów gospodarczych i społecznych. Obejmuje głównie lasy oraz obszary chronione. Takie zasoby mają obecnie wielką wartość, zwłaszcza w świetle niekorzystnych zmian klimatycznych. Dominującym gatunkiem drzew jest jednak sosna (90 %), a tylko około 12 % lasów pełni funkcje ochronne (wodochronne, cenne przyrodniczo i uszkodzone przez przemysł). Część lasów wchodzi w skład Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Bory Lubuskie”. Za szczególnie cenne walory przyrodnicze uznano ekosystemy leśne w dolinie rzeki Lubszy oraz liczne torfowiska i tereny bagienne. w celu ochrony wartościowych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów, charakterystycznych dla tej części województwa lubuskiego, utworzono Obszar Chronionego Krajobrazu „Wschodnie Okolice Lubuska”. Dodatkowo teren gmin znajduje się w granicach 2 obszarów Natura 2000 („Dolina Lubszy” i „Lubski Łęg Śnieżycowy”), gdzie licznie występują rzadko spotykane siedliska przyrodnicze oraz związane z nimi chronione gatunki flory i fauny.

Obecny system obszarów objętych ochroną obejmujących gminę Jasień składa się z 2 obszarów NATURA 2000, 4 użytków ekologicznych oraz 11 pomników przyrody.

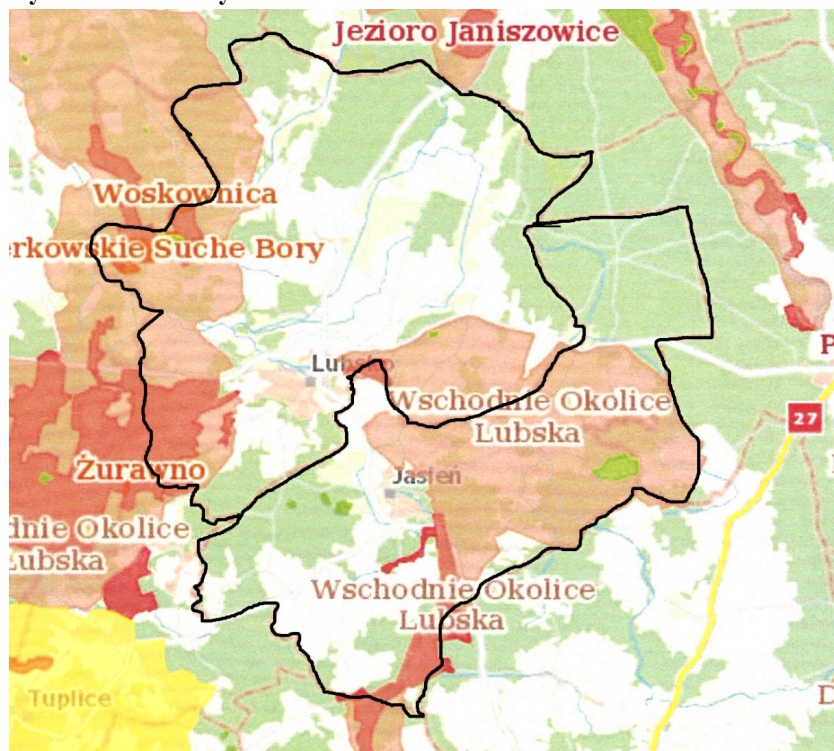
Obszar Gminy Lubsko bogaty jest w następujące formy ochrony przyrody¹:

1. Rezerwat przyrody:
 - Rezerwat przyrody „Żurawno”;
 - Rezerwat przyrody „Mierkowskie Suche Bory”.
2. Obszary Natura 2000

1 Geoserwis Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>.

- **Uroczyska Borów Zasieckich** – kod obszaru PLH080060 – to jeden z najcenniejszych fragmentów Obszaru Uroczyska Borów Dolnośląskich, na którym występuje aż 21 siedlisk dyrektywowych, tym cztery priorytetowe; powierzchnia ~43,75 km²;
 - **Mierkowskie Wydmy** – kod obszaru PLH080039 – obszar obejmuje kompleks suchych borów sosnowych leżących w granicach leśnego kompleksu promocyjnego „Bory Lubuskie” w Nadleśnictwie Lubsko; dominują tu suche i bardzo ubogie florystycznie bory chrobotkowe, porastające rozległą kulminację piaszczystych (wydmowych) wyniesień; prawie całą powierzchnię porastają lasy użytkowane gospodarczo, przeważnie w wieku 40 - 80 lat, miejscami młodsze, a na ok. 1/5 powierzchni starsze, wyjątkowo nawet w wieku około 200 lat; najcenniejszy fragmen
 - t został objęty ochroną prawną w formie rezerwatu „Mierkowskie Wydmy”;
 - **Lubski Łęg Śnieżycowy** – kod obszaru PLH080065 – niezwykle ciekawy przyrodniczo, zwarty kompleks łągów i grądów usytuowany nad rzeką Lubszą, przylegający od wschodu do miasta Lubsko; dominującym siedliskiem jest dobrze wykształcony łąg dębowo-wiązowo-jesionowy, który w partiach bardziej oddalonych od rzeki przechodzi w grąd połęgowy w części wschodniej występują duże, zwarte płaty śnieżycy wiosennej.
3. Obszary chronionego krajobrazu:
- „Wschodnie okolice Lubuska”,
 - „Zachodnie okolice Lubuska” .
4. Użytki ekologiczne:
- Nowa Woda,
 - Bagna Przy Rabym Kamieniu.
5. Pomniki przyrody:
- 6 pomników przyrody w tym jako pomnik skupienie 13 drzew.

Rysunek 4 Obszary chronione na obszarze Partnerstwa

Źródło: <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/?usedesktop=true>

Bezpośrednio przez gminy przebiegają korytarze ekologiczne „GKZ–3 Łużyce” i „GKZ–2A Bory Zielonogórskie zachodnie”, obejmujące niemal cały jej obszar z wyłączeniem terenów zajętych przez osadnictwo.

Wskazane jest także uporządkowanie historycznych terenów zieleni urządzonej, przede wszystkim na zaniedbanych, zabytkowych założeniach parkowych (w tym park miejski w Lubsku i park miejski w Jasieniu). Obszary te, a także inne wybrane obiekty zabytkowe, wymagają opracowania programów rewitalizacyjnych, na podstawie których można przeprowadzić szereg niezbędnych inwestycji.

Zgodnie z *Planem przeciwdziałania skutkom suszy* zagrożenie suszą rolniczą określa się tu (w zależności od rejonu gmin) jako słabe lub umiarkowane lub silne (klasy I, II, III), zagrożenie suszą hydrologiczną jako umiarkowane (klasa II), zagrożenie suszą hydrogeologiczną jako silne (klasa III), zaś łączne zagrożenie suszą (w zależności od rejonu gminy) jako umiarkowane lub silne.

Przeciwdziałaniem skutkom suszy możliwe jest m.in. poprzez podjęcie działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach:

- zurbanizowanych, poprzez tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych, małych urządzeń piętrzących (zastawki, małe progi, przetamowania), retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych. Wdrożenie tych działań możliwe jest przez wprowadzanie odpowiednich zapisów w dokumentach planistycznych.
- rolnych, poprzez tworzenie zadrzewień śródpolnych, pasów buforowych, zachowanie oraz wykorzystanie morfologii terenów rolniczych dla odtworzenia śródpolnych oczek wodnych, mokradeł, bagien, torfowisk, stref przybrzeżnych rzek oraz zbiorników wodnych,

utrzymywanie lub odtwarzanie zadarnionych skarp, stoków o znacznym nachyleniu (zadarnionych stref buforowych) w celu ochrony przed erozją, spowolnienia lub rozproszenia spływu wód powierzchniowych oraz wzmacniania retencji wodnej gleb, zrównoważone nawożenie - prawidłowe gospodarowanie nawozami naturalnymi bezpośrednio wpływa na poprawę dostępności wody, wzbogacanie gleby w próchnicę - najbardziej istotną cechą gleb z wysoką zawartością próchnicy jest ich znaczący wpływ na zwiększenie odporności na stres suszy rolniczej roślin bytujących na takim stanowisku, zwiększenie udziału Trwałych Użytków Zielonych (TUZ) w ogólnym areale terenów rolniczych.

W związku z ochroną przeciwpowodziową i suszą, istotne są kwestie przede wszystkim w zakresie:

- wydzielania w dokumentach planistycznych (plany ogólne, mpzp) pasów buforowych wzdłuż cieków wodnych (co najmniej kilku lub kilkunastu metrowych) dla ochrony wód powierzchniowych z zaleceniem przynajmniej jednostronnego ich zadrzewiania,
- ujawnienia w terenie starych obiektów, systemów gospodarowania wodą i melioracji z zaleceniem przywrócenia do funkcjonalności,
- ograniczenia możliwości ujmowania wód podziemnych na potrzeby rolnictwa dla rolnictwa wyłącznie do nawodnień podsiąkowych i kropelkowych (nie dla deszczowni).
- ochrony obszarów hydrogenicznych w tym poprzez zakaz przekształcania łąk na grunty orne.
- dążenia do renaturyzacji wód przekształconych i zdegradowanych poprzez odtwarzanie naturalnych koryt rzecznych oraz rozdział kanalizacji ogólnospławnych na kanalizacje deszczową i sanitarną, zakaz kanalizowania odcinków wód nawet wśród zabudowy miejskiej czy odkrywanie odcinków już zarurowanych,
- przeznaczenia pod retencję obszarów regularnie zalewanych poprzez np. zakładanie łąk, zalesianie (a nie tylko ochronę istniejących).

Na obszarze Partnerstwa pamiętać należy o Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry (Dz.U. 2022 r. poz. 2714), który jest strategicznym dokumentem w zakresie bezpieczeństwa powodziowego w Polsce i podlegającym aktualizacji co 6 lat, w myśl art. 173 ust. 19 ustawy. Dokument przyjęty rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 26 października 2022 r. i ogłoszony w dniu 22 grudnia 2022 r., który wszedł w życie w dniu 23 marca 2023 r. stanowi aktualizację dotychczasowego Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry. Szczegółowe informacje, wykazy i działania planistyczne dostępne są za pośrednictwem stron internetowych:

[Publikacja rozporządzeń przyjmujących plany zarządzania ryzykiem powodziowym – Stop Powodzi](#)

[OLD_Odra.xls \(live.com\)](#)

Jednym z celów głównych PZRP jest zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego, wśród których wymienia się wyeliminowanie lub unikanie wzrostu zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią jako cel szczegółowy, z kolei ograniczanie wrażliwości obiektów i społeczności na zagrożenie powodziowe stanowi cel szczegółowy celu głównego, jakim jest obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego.

Na obszarze Partnerstwa planując zadania inwestycyjne pamiętać należy o Planie gospodarowania wodami, odnoszącym się do jednolitych części wód powierzchniowych oraz jednolitych części wód podziemnych znajdujących się na obszarze **Państwowego**

Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu ul. Norwida 34, 50-950 Wrocław tel.: +48 (71) 337 88 00 | faks: +48 (71) 328 50 48 | e-mail: wroclaw@wody.gov.pl www.wody.gov.pl

W dniu 24 lutego 2023 r. weszła w życie II aktualizacja Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (IIaPGW), przyjęta rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. z 2023 r. poz. 335). Informacje i materiały dotyczące IIaPGW dostępne są na stronie: <https://apgw.gov.pl> oraz na Hydroportalu: <https://isok.gov.pl/hydroportal.html>.

Gmina Lubsko oraz Gmina Jasień położone są na obszarze jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) oraz jednolitych części wód podziemnych (JCWPd), tj.:

1) Jednolite części wód powierzchniowych (JCWP)

JCWP – rzeka Lubsza

Lubsza od Pstrąga do Nysy Łużyckiej — kod JCWP: RW600011174899

- Region wodny: Środkowej Odry
- Typ: mała rzeka nizinno-lessowa
- Status: naturalna
- Stan ekologiczny: słaby
- Stan chemiczny: poniżej dobrego
- Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: niskie

2) Jednolite części wód podziemnych (JCWPd)

JCWPd 76 — kod: PLGW600076 (region wodny Środkowej Odry)

- Jednolita część wód podziemnych obejmuje m.in. gminę Lubsko i Jasień
- Charakter: zbiornik wód podziemnych o znaczeniu użytkowym
- Stan ilościowy: dobry
- Stan chemiczny: dobry
- Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: JCWPd 76 uznaje się za zagrożoną (ilościowo i chemicznie)
- Oddziaływanie inwestycji:
„Planowane przedsięwzięcia nie będą powodowały dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych, przez co nie wpłynie to na pogorszenie stanu chemicznego części wód podziemnych. Planowane przedsięwzięcia nie będą miały również negatywnego wpływu na cele środowiskowe dotyczące stanu ilościowego wód podziemnych.”

3) Cele środowiskowe dla JCWP i JCWPd

Dla JCWP – rzeka Lubsza (od Uklejnej do ujścia):

- osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego i chemicznego do 2027 r., zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (RDW) oraz Planem gospodarowania wodami w dorzeczu Odry,
- zakaz pogorszenia obecnego stanu wód,
- utrzymanie lub poprawa stanu wód jako istotny element ochrony siedlisk i gatunków w obszarach chronionych powiązanych z tą JCWP.

Dla JCWPd 76:

- utrzymanie dobrego stanu ilościowego i chemicznego,
- zapobieganie degradacji jakości wód podziemnych,
- zachowanie stabilności poziomów wód oraz zabezpieczenie przed zanieczyszczeniami.

Zgodnie z zapisami wynikającymi z Programu Planowanych Inwestycji w gospodarce wodnej PGW WP w dalszej perspektywie finansowej planowane są zadania na obszarze Partnerstwa pn.:

- **Budowa jazu na rzece Lubsza w km 25+125 wraz z odbudową ciek Młynówka Mierków na długości 2,000 km.** Zakres inwestycji obejmuje opracowanie dokumentacji projektowej wraz z uzyskaniem decyzji umożliwiających realizację zadania; regulację spraw własnościowych; pełnienie nadzorów oraz wykonanie robót budowlanych polegających na budowie nowego jazu piętrząco-kierującego wraz z odbudową koryta ciek Młynówka Mierków. Jaz będzie odgrywać rolę w przeciwdziałaniu skutkom suszy, zwłaszcza hydrologicznej poprzez spowolnienie odpływu wody w zlewni rzeki Lubsza oraz retencję korytową. Gmina Lubsko. Nie rozpoczęto realizacji zadania. Brak jakichkolwiek dokumentów i decyzji.

zgodnie z zapisami wynikającymi z Wykazu Realizowanych Inwestycji w gospodarce wodnej PGW WP w zestawianiu tym zadanie pn.:

- **Budowa zbiornika retencyjnego w m. Jasień.** Zadanie zostało rozpoczęte w 2023 r., a termin realizacji przewidziano na wrzesień 2026 r. Dokumentacja jest w trakcie przygotowywania na etapie uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Roboty planowane są na lata 2027-2030. Zakres inwestycji obejmuje opracowanie dokumentacji projektowej wraz z uzyskaniem decyzji umożliwiających realizację zadania; regulację spraw własnościowych; pełnienie nadzorów oraz wykonanie robót budowlanych polegających na budowie zbiornika retencyjnego z rezerwą powodziową o całkowitej pojemności 102 100 m³ i pow. 3,40 ha. Pobór wody będzie odbywał się w oparciu o istniejący jaz stały na rzece Lubszy. Zadanie będzie miało przede wszystkim korzystny wpływ na zasoby wód podziemnych oraz grunty przyległe oraz na uzyskanie optymalnej ochrony przed powodzią obszarów zurbanizowanych. Gmina Jasień. W październiku 2023 r. zawarta została umowa na wykonanie dokumentacji projektowej. W lipcu br. złożony został wniosek o wydanie DŚU.

Oczekiwana budowa zbiornika retencyjnego w Jasieniu zabezpieczy rejon miasta oraz tereny położone poniżej zarówno w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, jak i przeciwdziałaniu skutkom suszy. Szczególnie postulowane są także działania związane z rozbudową systemu naturalnej i sztucznej (małej) retencji wodnej.

W planowaniu zadań na obszarze Partnerstwa pamiętać należy, że w przypadku konieczności wykonania urządzeń wodnych jak również urządzeń melioracji wodnych (w tym ich odbudowy, rozbudowy, przebudowy lub rozbiórki tych urządzeń), stosownie do art. 388 ust. 1 ww. ustawy Prawo wodne wymagane jest uzyskanie odpowiedniej zgody wodnoprawnej. Jednocześnie stosownie do art. 205 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2025 r., poz. 960), utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych należy do zainteresowanych właścicieli gruntów, a jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej działającej na terenie gminy lub związku spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy – do tej spółki lub tego związku spółek wodnych.

Z uwagi na występowanie cieków o charakterze naturalnym zastosowanie ma art. 232. ust.1 Prawa wodnego „zakazuje się grodzenia nieruchomości przyległych do publicznych śródlądowych wód powierzchniowych oraz do brzegu wód morskich i morza terytorialnego w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu, a także zakazywania lub uniemożliwiania przechodzenia przez ten obszar”.

Pod względem jakości gleb gmina Jasień posiadają przeciętne warunki do produkcji rolniczej. Nie występują tu gleby najlepszych (I i II) klas bonitacyjnych, a III klasę reprezentuje tylko 9,63 % z ogółu gleb. Areał gruntów ornych należących do III klasy bonitacyjnej wynosi 12,14 %, a udział użytków zielonych w III klasie bonitacyjnej wynosi tylko 4,58 %. Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej obliczony dla gminy Jasień wynosi zaledwie 59,6 pkt.

Podobnie jest na terenie gminy Lubsko, gdzie zgodnie z ewidencją podatkową na koniec 2023 r. w gminie były łącznie **2 303 gospodarstwa** o powierzchni **6 024,72 ha**, w tym łąki i pastwiska 2 214,32 ha.

Największy odsetek stanowią małe gospodarstwa o powierzchni do 0,5 ha, natomiast najmniejszy o powierzchni 100 ha i więcej. w stosunku do roku poprzedniego liczba gospodarstw rolnych o powierzchni 0,49999 ha zmniejszyła się o 3 gospodarstwa. Wzrosła natomiast liczba gospodarstw posiadających powierzchnię w przedziale 0,5-0,9999 ha.

Największy spadek zanotowano w gospodarstwach rolnych zakwalifikowanych w przedziale 20,0-29,9999 ha.

Cechami gmin Partnerstwa pozytywnymi dla działalności rolniczej są: dobre warunki transportowe i komunikacyjne, dobry stan gleb w zakresie skażeń i zanieczyszczeń chemicznych umożliwiające produkcję zdrowej żywności, dobre warunki klimatyczne glebowe dla uprawy warzyw, krzewów jagodowych i truskawek, dobre warunki do hodowli bydła mięsnego i mlecznego.

Natomiast niski poziom wykształcenia rolniczego, brak konsolidacji środowisk wiejskich, brak tradycji regionalnej i kultywowania zwyczajów, jest na pewno dziedzictwem PGR-ów, ale przy lokalnym wsparciu grup producenckich jest to do naprawienia. Daje to możliwość uruchomienia tzw. „krótkich łańcuchów dostaw” na terenie gmin, powiatu, czy województwa lubuskiego. w obecnym systemie i w czasach po pandemii jest to szansa na odbudowę drobnych gospodarstw, których w naszych gminach jest bardzo dużo, poprzez ich zrzeszanie się, co daje zielone światło do odbudowy rolnictwa na terenie Partnerstwa.

1.2. Uwarunkowania kulturowe.

Ilościowo obszar Partnerstwa jest terenem o dość dużym nasyceniu cennymi obiektami zabytkowymi z różnych epok i formacji stylowych. Zachowały się tu interesujące zabytki architektury i sztuki reprezentujące wysoki poziom artystyczny, zwłaszcza kościoły, zespoły pałacowo (dworsko) – parkowe i folwarki. Obiekty zabytkowe w różnej formie występują we wszystkich miejscowościach i charakteryzują się do dnia dzisiejszego zachowanymi, czytelnymi, cennymi historycznymi układami urbanistycznymi i ruralistycznymi. w zespole urbanistycznym Jasienia wyróżnia się szczególnie bardzo rzadki w Polsce trójkątny rynek z kościołem.

Wojewódzka ewidencja zabytków obejmuje wyjściowo 467 obiektów wyznaczonych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków na terenie gminy Jasień i na terenie Gminy Lubsko 1006 (z czego: miasto – 547 i gmina 459), z czego 23 (Jasień) i 22 (Lubsko) wpisane są do rejestru zabytków województwa lubuskiego.

Do najważniejszych zabytków Gminy Lubsko należą:

- Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Lubsku – zbudowany w 1908 roku
- Wieża Pachółków Miejskich w Lubsku zwana też Basztą Bramy Żarskiej - To najstarsza budowla, która zachowała się bez zmian formy. Ostatnia pozostałość dawnych umocnień obronnych miasta. Pochodzi ona z XV wieku
- Ratusz w Lubsku - Lubski Ratusz zachował się do dnia dzisiejszego w renesansowej formie architektonicznej, czytelnej zarówno w jego bryle jak i konstrukcji. Twórcą budowli, wzniesionej w latach 1580 – 1582, jest włoski architekt Antonio Alberi.
- Zamek w Lubsku - Położony jest w północno – zachodnim rejonie miasta, użytkowany obecnie przez resort zdrowia. Czas powstania zamku, który wzniesiony został na miejscu wcześniejszego grodu, nie jest znany. Brak na ten temat przekazów źródłowych. Pierwsza udokumentowana wiadomość o zamku pochodzi dopiero z roku 1588,
- Dworzec kolejowy - Dworzec kolejowy zbudowany w 1846 roku, na trasie Kolei Dolnośląsko-Marchijskiej, jest najstarszym dworcem kolejowym w województwie lubuskim.
- Kościół filialny p.w. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Chociczu,
- Kościół filialny p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny z XIV w Dłużku,
- Pałac w Dłużku kryjący relikty średniowiecznej wieży rycerskiej, przebudowany i rozbudowywany wielokrotnie w kolejnych wiekach, szczególnie w XIX, stracił cechy stylowe.

Rysunek 5 Pałac w Dłużku

Osadnictwo okręgu Lubskiego ma bardzo starą metrykę. Archeologia potwierdza istnienie osadnictwa już w epoce kamienia i jego rozwój w dobie kultury Łużyckiej. Obecny układ wykształcony w średniowieczu z szeregiem budowli zabytkowych o bezspornych wartościach kulturowych jest dziedzictwem stanowiącym kapitał historyczny mogący być jednym z ważnych czynników rozwoju gminy. Prawa miejskie Sommerfeld (Lubsko) otrzymało już w drugiej połowie XIII wieku (1283r.) od margrabiego Miśni i Łużyc Henryka Dostojnego. W Lubsku doskonale zachował się historyczny układ starego miasta. w rynku i przy okolicznych uliczkach stoją rzędy kolorowych kamienic, zwykle jedno- i dwupiętrowych. Najstarsze z nich pochodzą z XVIII w. , Kościół pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Lubsku – stanowi najstarszą budowlę sakralną miasta. Według źródeł staroniemieckich powstał już w 1106 roku.

Do najcenniejszych zabytków nieruchomych gminy Jasień należą obiekty rezydencjonalne, obiekty sakralne, a także układy ruralistyczne oraz układ urbanistyczny Jasienia. Na terenie gminy zachowały się zróżnicowane pod względem funkcji przykłady architektury reprezentujące odmienne style architektoniczne. Są to obiekty zabytkowe o różnej randze. Zabytkami o najwyższym znaczeniu dla gminy są przede wszystkim obiekty wpisane do rejestru zabytków. Cenne są również inne zabytki, które nie są objęte ochroną prawną, lecz ujęte są ewidencji zabytków.

Na terenie gminy wykształcił się jeden układ urbanistyczny - w mieście Jasień, który pochodzi z czasów nowożytnych. Średniowieczną metrykę (XIII i XIV – wieczną), posiadają natomiast miejscowości Bieszków, Budziechów, Bronice, Golin, Guzów, Jabłonec, Jaryszów, Jasionna, Jurzyn, Lipsk Żarski, Lisia Góra, Mirkowice, Roztoki, Świbna, Wicina, Zabłocie, Zieleniec. Niemal we wszystkich z ww. miejscowości zachowały się czytelne układy ruralistyczne, niektóre cenne historycznie i w większości z zachowanym zasobem historycznej zabudowy.

Najcenniejszymi miejscowościami o znacznym stopniu zachowania historycznej struktury są układy ruralistyczne Budziechowa, Świbnej, Wiciny i Zabłocia, ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków. Charakterystyczną cechą tych układów jest zabudowa zagrodowa, ustawiana szczytowo, z ceglanyimi elewacjami.

Jasień zbudowano przy drodze Lubsko-Żary. Jasień był miastem otwartym, nigdy nie posiadał fortyfikacji miejskich. Do dziś zachował się czytelny geometryczny układ urbanistyczny jego pierwszego rozplanowania, który ze względu na jego kompozycję przestrzenną opierającą się o trójkątny plac ograniczony ulicami Jana Pawła II, Piątkowskiego i Placem Wolności, należy do wyjątkowych. Jest to jeden z trzech zabytkowych trójkątnych rynków w Polsce. Miasto położone jest na płaskim terenie, częściowo w otwartym krajobrazie, przez który przepływa rzeka Lubsza.

Do najważniejszych zabytków Gminy Jasień należą:

Rezydencja rodziny Rabenau (pałac)

Jej budowę ukończono w 1776r. Od 1881 do 1945r. mieściła się tu siedziba władz miejskich. Niestety w 1964r., gdy obiekt był zarządzany przez spółdzielnię „Samopomoc chłopska” pałac „zmodernizowano” pozbawiając m.in. stiuków.

Dziś na szczególną uwagę zasługuje tympanon pałacu ozdobiony sztukaterią z dominującym motywem panoplii. Nad drzwiami zachowały się herby rodzin Rabenau oraz Haugwitz.

Obecnie pałac jest w rękach prywatnych i niestety, popada w ruinę.

Kościół w Budziechowie

Kościół ma średniowieczną metrykę o ile jednak o kościołach miejskich zachowało się stosunkowo dużo wiadomości, tyle na temat wznoszonych kościołów wiejskich są one nad wyraz skąpe i fragmentaryczne. Wiemy, że świątynia w Budziechowie musiała stanąć bardzo wcześnie. w dokumentach widnieje już w roku 1946 jako kościół parafialny przyjmujący wiernych z Białkowa, Jasienia, Świbnej, Jabłońca i Lisiej Góry.

Kościół filialny św. Anny w Jabłońcu

Kościół wybudowany na przełomie XIII/XIV wieku

w stylu gotyckim, przebudowany w XV wieku posiada wnętrze barokowe w XVIII w. Kościół od 1585 roku był kościołem filialnym podległym kościołowi w Budziechowie, a wcześniej podlegał kościołowi w Lubsku. Kościół wybudowano na dawnej łące z otynkowanego kamienia polnego, otoczony cmentarzem, ogrodzony murem z kamienia polnego i częściowo murem z cegły. Ceglana wieża kościelna zwieńczona drogowskim.

Pierwszy Kościół w Jasieniu

Kościół stanął w 1663 roku. Fundatorem i opiekunem świątyni był właściciel Jasienia Rudolf v. Büna. Pierwszy kościół w Jasieniu był budynkiem bez wieżowym, wzniesiony całkowicie z drewna lub konstrukcji szachulcowej.

Przypuszczać można, że była ona dwukondygnacyjna, przy czym druga, drewniana kondygnacja była wyższa od dolnej, murowanej.

Kościół w Jasieniu jest kościołem parafialnym. Posiada kościół filialny w Jabłońcu oraz kaplicę modlitewną w Jasionnej. Kościół stoi w centralnym punkcie miasta na trójkątnym rynku.

Pałac w Jasionnej

Pałac zbudowany w 1775 roku w miejscu starszego siedemnastowiecznego dworu. Budynek na planie wydłużonego prostokąta, trzynastoosiowy, monumentalny o zwartej bryle, dwukondygnacyjny, w całości podpiwniczony, nakryty mansardowym czterospadowym dachem, kryjącym użytkowe poddasze i strych. Wnętrze w układzie korytarzowym zamkniętym, klatka schodowa w poprzecznej osi budynku.

Kościół ewangelicki- obecnie rzymsko-katolicki parafialny p.w. Najświętszego Serca pana Jezusa w Wicinie.

Kościół sytuowany jest na wzniesieniu, w niewielkim oddaleniu, na zachód od zabudowy wsi. Teren wzmocniony jest od strony pd.-wsch. Murkami oporowymi i krótkimi biegami schodów terenowych. Na zachód od kościoła rozciąga się cmentarz parafialny.

We wnętrzu kościoła zachowało się oryginalne wyposażenie pochodzące z czasów budowy. W jego skład wchodzi dobrze zachowane elementy bogatego wystroju stolarskiego.

Pałac w Świbnej

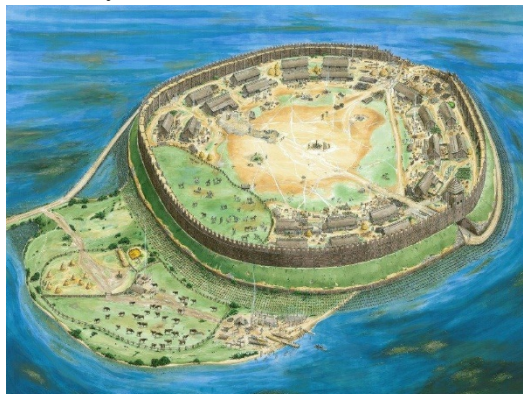
Dwór postawiony jest w głębi podwórza na niewielkim wyniesieniu. Zbudowano go w latach 1700 -1710 wykorzystując część fundamentów starszej budowli. Założony jest na planie prostokąta, dwukondygnacyjny, murowany z cegły, tynkowany. Posiada dach mansardowy z powieką w dolnej i wystawką w górnej połaci. Jest częściowo podpiwniczony. Ujęte w portal prostokątne wejście do dworu ustawione jest z lekkim przesunięciem od osi w kierunku wschodnim.

Kaplica grobowa rodziny v. Rabenau.

Na najstarszej części jasińskiego cmentarza, na jego osi środkowej, stoi niewielki budynek posadowiony na prostym planie prostokąta, kryty dachem czterospadowym, przykrytym dachówką. Jest murowany z cegły, tynkowany. Pod okapem profilowany gzyms wieńczący. Wejście i okna ujęte w proste opaski. W oknach kraty z kwadratowych w przekroju prętów wpuszczonych w części środkowej w płaskownik. Naroża budynku zgrubione, przyziemie otacza skromny cokół. Wejście z naswietleniem, zamknięte łukiem

koszowym, wyeksponowane płaskim ryzalitem. w centrum sali wejście do podziemnej krypty, przykryte obecnie deskami. Krypta grobowca sklepiona kolebkowo.

Rysunek 6 Grodzisko w Wicinie

Rysunek 7 Grodzisko w Wicinie – badania archeologiczne w latach 2008-2012 (fot. S. Kalagate)

Wśród licznych stanowisk archeologicznych grodzisko kultury łużyckiej z Wiciny należy do jednych z najcenniejszych obiektów archeologicznych zarejestrowanych na terenie całego województwa lubuskiego. Jest ważnym ośrodkiem osadnictwa kultury łużyckiej epoki żelaza na tym obszarze. Powyższe zadecydowało o objęciu tego obszaru szczególną formą ochrony w postaci Parku Kulturowego „Grodzisko w Wicinie”.

O ile zabytki w postaci kościołów czy zespołów pałacowych nie są obiektami, na bazie których można przygotować bogatą ofertę turystyczną opartą wyłącznie na zwiedzaniu, to utworzenie Parku Kulturowego „Grodzisko w Wicinie”(Gmina Jasień) czy zrewitalizowanie Zespołu Pałacowego w Dłużku (Gmina Lubsko) stwarza większe szanse rozwoju turystyki opartej na walorach kulturowych. Dotyczy to przede wszystkim wsi Wicina i jej społeczności ze względu na możliwość powstania miejsc pracy bezpośrednio w Parku Kulturowym oraz w jego otoczeniu oraz Zespół pałacowy we wsi Dłużek i jego społeczności ze względu na możliwość powstania miejsc pracy bezpośrednio w Pałacu jako Centrum Aktywności Lokalnej oraz w jego otoczeniu, ale jest także szansą dla rozwoju całego obszaru Partnerstwa, a zwłaszcza miasta Lubsko i Jasień jako największych miejscowości. Pojawienie się turystów spowoduje zapotrzebowanie na wszelkiego rodzaju usługi (noclegowe, gastronomiczne, transportowe), których nie będzie w stanie zabezpieczyć same obiekty pałacowe i mieszkańcy tych miejscowości.

Natomiast Grodzisko w Wicinie dla środowiska archeologicznego województwa lubuskiego jest zaś szansą na stworzenie ośrodka naukowo – badawczego, wprowadzającego grodzisko do obiegu naukowego, umożliwiającego realizację projektów badawczych dotychczas niemożliwych do zrealizowania, np.: z zakresu archeologii eksperymentalnej oraz badań interdyscyplinarnych, a także możliwość naukowego opracowania cennych materiałów zabytkowych. Zagospodarowania wymaga także obszar byłego hitlerowskiego obozu pracy Al Gassen (filii byłego niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego Gross Rosen) położony pomiędzy Jasieniem a Mirkowicami.

Wskazane jest także uporządkowanie historycznych terenów zieleni urządzonej, przede wszystkim na zaniedbanych, zabytkowych założeniach parkowych ww. obiektów. Obszary te, a także inne wybrane obiekty zabytkowe, wymagają opracowania programów rewitalizacyjnych, na podstawie których można przeprowadzić szereg niezbędnych inwestycji współfinansowanych przez fundusze pochodzące np.: z Unii Europejskiej.

Należy zaznaczyć, że największym niebezpieczeństwem dla zachowania wielu istniejących na terenie gmin zabytków jest ich zły stan techniczny oraz brak lub niewłaściwe zagospodarowanie. Dla części obiektów, w szczególności nie objętych ochroną w postaci wpisu do rejestru, działaniami z zakresu prawa miejscowego, mogącymi przyczynić się do ratowania tych obiektów przed zupełną degradacją, byłoby urealnienie wymogów dotyczących ich ochrony, a w szczególności do zasad odnoszących się do remontów tych obiektów, bez ryzyka utraty przez obiekt cennych walorów decydujących o wartości zabytkowej. Jednak w zdecydowanej większości powodem złego stanu technicznego obiektów są problemy natury ekonomicznej i własnościowej, niemożliwe do uregulowania na szczeblu planowania przestrzennego, a wymagające opracowania kompleksowych mechanizmów działania. Jako priorytet gminy sporządzają aktualizację Gminnej Ewidencji Zabytków.

1.3. Infrastruktura techniczna.

Przez gminy Partnerstwa nie przebiegają bezpośrednio ważne korytarze transportowo – komunikacyjne o znaczeniu międzynarodowym i krajowym. Występują tu 3 drogi wojewódzkie, a więc trasy o znaczeniu regionalnym. Mają one jednak bezpośrednie połączenia z siecią dróg krajowych (nr 12 i 27), a tym samym kluczowe znaczenie dla dalszego rozwoju gmin Partnerstwa. Wewnętrzna sieć drogowa (drogi powiatowe i gminne), zarówno w miastach jak i na terenach wiejskich, wymaga modernizacji, zwłaszcza na odcinkach nie posiadających nawierzchni utwardzonej. Wymaga ona także uzupełnień o brakujące elementy infrastruktury (chodniki, oświetlenie, parkingi, przejścia dla pieszych, zatoki autobusowe, itp.). Aktualna długość dróg rowerowych wynosi zaledwie 26 km (obrzeża Jasienia w kierunku Budziechowa i na terenie gminy Lubsko). Konieczna jest zatem ich dalsza rozbudowa oraz połączenie z istniejącą i planowaną siecią w sąsiednich gminach. Wskazana jest także budowa nowoczesnych i estetycznych osi spacerowo – usługowych w miastach Partnerstwa, z wyodrębnionymi drogami rowerowymi, wychodzących z centrum w kierunku poszczególnych osiedli mieszkaniowych, terenów parkowych i najbliższych miejscowości.

Linia kolejowa nr 275, historycznie łącząca Śląsk z Berlinem, pomimo tego, że jest tylko jednotorowa i niezelektryfikowana, nie jest w ogóle wykorzystywana, jednak w najbliższych

latach do 2028 r. zostanie odbudowana od Lubsko do Bieniowa przez Jasień. Brakuje zatem na dziś również możliwości wykorzystania kolei w celu przewozów towarowych i pasażerskich. Wiele do życzenia pozostawia także autobusowa komunikacja publiczna. Najmniejsze miejscowości gmin są de facto wykluczone komunikacyjnie, a dojazdy do pobliskich, zamiast komunikacją autobusową i kolejową odbywają się niemal wyłącznie prywatnym transportem. Obecnie czas dojazdu autobusową komunikacją publiczną do Żar wynosi 30 min., zaś do Zielonej Góry około 1h, podobnie jak transportem prywatnym. Poza zwiększeniem częstotliwości komunikacji publicznej, w tym modernizacji linii kolejowej, niezbędna jest budowa infrastruktury towarzyszącej w postaci sieci parkingów Park & Ride i Bike & Ride.

Gospodarkę odpadami można uznać za uregulowaną. Rośnie świadomość społeczna, wzrasta poprawność w zakresie segregacji odpadów, nie notuje się większych problemów z występowaniem dzikich składowisk odpadów. z punktu widzenia najważniejszych potrzeb można wymienić organizację dodatkowego punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK).

Zadania realizowane przez Gminę Jasień i Gminę Lubsko w celu utrzymania i poprawy ekologii to głównie system selektywnej zbiórki odpadów w gospodarstwach domowych, budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów z którego w ramach co miesięcznej opłaty za gospodarowanie odpadów mieszkańcy w odpowiednich limitach mogą korzystać. Co rocznie planowane są środki w budżecie na zbiór i utylizację wyrobów azbestowych. Gminy Jasień i Lubsko wspierają mieszkańców dotacją z budżetu gmin, która jest udzielana na dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarze gmin, na którym budowa zbiorczych systemów kanalizacyjnych, bądź podłączenie do istniejącego lub projektowanego systemu kanalizacyjnego jest z przyczyn technicznych niemożliwa lub ekonomicznie nieuzasadniona. Ciągły rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej wpływa również na poprawę życia i ekologii w gminach.

W związku z powyższym poza granicami aglomeracji „Jasień” i „Lubsko” można rozważyć budowę tak zwanych oczyszczalni kontenerowych, odbierających ścieki za pomocą sieci z poszczególnych zlewni, utworzonych dla większych miejscowości.

Wody opadowe i roztopowe odprowadzane powinny być nadal poprzez kanalizację burzową i spływ powierzchniowy do pobliskich rowów melioracyjnych i cieków wodnych oraz przez infiltrację do gruntu (tereny wiejskie). Wody opadowe i roztopowe z zanieczyszczeniami typu przemysłowego lub ropopochodnymi (z ciągów komunikacyjnych, placów, parkingów, baz transportowych, warsztatów samochodowych, stacji paliw, itp.) po czyszczeniu powinny być odprowadzane do odbiornika w sposób zorganizowany poprzez zamknięte bądź otwarte systemy kanalizacyjne. Wody opadowe umownie czyste bądź poddane oczyszczeniu można wykorzystać, poprzez zbiorniki na wody opadowe, na miejscu na potrzeby gospodarcze (np.: w obiegach zamkniętych) i odprowadzać powierzchniowo na tereny biologicznie czynne, rozsączyć w gruncie, a jeżeli nie będzie to możliwe retencjonować i odprowadzać do odbiornika po przejściu fali opadów.

Gmina Jasień posiada dwie Stacje Uzdatniania Wody przy ul. Leśnej oraz ul. Wodnej w Jasieniu, które zaopatrują mieszkańców Gminy w wodę pitną. Stacja Uzdatniania Wody w Jasionnej - Glinka Górna zaopatruje mieszkańców wsi Budziechów i miasto Lubsko – jest

własnością Gminy Lubsko, ponadto Gmina Lubsko posiada jeszcze dwie stacje uzdatniania wody w miejscowości Gozdno i Białków.

Dotacja celowa z budżetu gmin jest udzielana również na dofinansowanie kosztów przedsięwzięcia poniesionych w związku z wymianą dotychczasowego źródła ogrzewania opartego na paliwie stałym w lokalu/budynku mieszkalnym na inne ekologiczne źródło ogrzewania. Gminne punkty konsultacyjno – informacyjne Programu „Czyste Powietrze” mają za zadanie wsparcie mieszkańców w otrzymaniu dofinansowania w celu termomodernizacji budynków jednorodzinnych i wymiany źródła ciepła.

Bieżąca edukacja ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony środowiska związana z selektywnym zbieraniem odpadów, wymiana nieefektywnych źródeł ciepła to podstawowa aktywność proekologiczna.

Na terenie gmin występuje rozbudowana sieć gazowa. Przez obszar gminy Jasień przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Żary – Lubomyśl – Jasień, zakończony stacją redukcyjno – pomiarową I^o w Jasieniu. Poprzez sieć średniego i niskiego ciśnienia zaopatrywane jest miasto Jasień i miasto Lubsko, gdzie sieć jest sukcesywnie rozbudowywana. Względnie korzystne warunki do gazyfikacji, czy to w postaci sieci rozdzielczej czy lokalnych stacji LNG, posiadają jeszcze 2 większe rejony osadnicze: Bieszków, Świbna i Jabłowiec (około 190 potencjalnych odbiorców) oraz Mirkowice, Wicina, Guzów i Zabłocie (około 320 potencjalnych odbiorców).

Infrastruktura gazowa na koniec 2023 r. na terenie Gminy Lubsko:

- stopień gazyfikacji dot. gospodarstw domowych – 63,18% ;
- długość czynnej sieci gazowej – 77,4 km, w tym długość czynnej sieci gazowej średniego ciśnienia – 25,2 km i długość czynnej sieci gazowej niskiego ciśnienia – 52,3 km;
- ilość podmiotów podłączonych do sieci – 1840.

Brak jest sieci gazowej na terenach wiejskich oraz na strefie przemysłowej Górzyn w Gminie Lubsko.

Przez obszar gmin przebiegają 3 linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV, zwieńczone GPZ w rejonie Budziechowa. Ponadto występują tu sieci średniego (20 kV) oraz niskiego (0,4 kV) napięcia. Wszystkie miejscowości na terenie gmin są zelektryfikowane, a dostawy energii w pełni pokrywają potrzeby mieszkańców oraz jednostek gospodarczych. w lokalnym systemie energetycznym występują rezerwy, które mogą być wykorzystywane np.: do celów grzewczych. Część sieci, zwłaszcza wybrane napowietrzne odcinki linii 20 kV i 0,4 kV wymagają modernizacji i skablowania. Problemem w skali gmin Partnerstwa jest niewystarczająca ilość sieci oświetlenia ulicznego.

Gminy Partnerstwa nie posiadają scentralizowanego systemu ciepłowniczego opartego na jednym dużym źródle ciepła. Gospodarka cieplna opiera się tu przede wszystkim na indywidualnych źródłach ogrzewania bądź na lokalnych kotłowniach, zaopatrujących w ciepło większe zespoły wielorodzinnych budynków mieszkalnych. Paliwem dla większych kotłowni jest gaz. z oczywistych względów gospodarka cieplna na terenach wiejskich opiera się niemal wyłącznie na indywidualnych źródłach ogrzewania, a więc na wielu rozproszonych systemach dostarczania energii. Taki system, zważywszy na jeszcze małą ilość nowoczesnych kotłowni niskoemisyjnych, jest szczególnie niekorzystny z punktu widzenia zdrowia mieszkańców i ochrony środowiska. Sieć lokalnych kotłowni opalanych węglem i drewnem

powoduje w okresie zimowym tak zwaną niską emisję zanieczyszczeń. Wymogi ochrony powietrza atmosferycznego wymuszają potrzebę podjęcia inicjatyw w kierunku szerszego wykorzystania paliw uznawanych za ekologiczne. Takimi nośnikami energii mogą stać się np.: gaz sieciowy, energia elektryczna, biomasa, energia słoneczna, itp. Najbardziej prawdopodobna, poza wymianą starych kotłów na nowe, wydają się być dalsza gazyfikacja gminy, służąca również potrzebom grzewczym oraz rozwój energetyki prosumenckiej.

Dostępność do wysokiej jakości infrastruktury telekomunikacyjnej / teleinformatycznej jest niezbędna w dzisiejszych realiach gospodarki rynkowej. Ponadto, co podkreślono w *Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030*, znajomość technologii cyfrowych i umiejętności w tym zakresie mają istotne znaczenie w budowaniu silnej gospodarki cyfrowej i społeczeństwa informacyjnego. Dostępność do internetu i telefonii mobilnej na terenie gmin Partnerstwa ulega ciągłej poprawie. Jednakże, podobnie jak w skali całego województwa, nadal niewiele osób korzysta z technologii informatycznych i komunikacyjnych w celu kontaktowania się z organami administracji publicznej, w tym samorządowej. Dlatego ważnym elementem działań w perspektywie do 2030 r. będzie zwiększanie cyfryzacji usług publicznych oferowanych dla mieszkańców (rozwój e-administracji). Narzędziem w tym kierunku będzie wdrożenie **Karty Mieszkańca Gminy Lubsko** w formie e-usługi niesie szereg korzyści zarówno dla mieszkańców, jak i dla administracji samorządowej:

- 1) **Ułatwienia dla mieszkańców:** szybki i wygodny dostęp do usług publicznych (np. biblioteki, obiektów sportowych, instytucji kultury) za pomocą jednego narzędzia, możliwość korzystania z ulg, zniżek i preferencji oferowanych przez gminę i partnerów programu, łatwe potwierdzanie statusu mieszkańca w formie cyfrowej, również z poziomu urządzeń mobilnych.
- 2) **Nowoczesna e-administracja:** usprawnienie procesów administracyjnych dzięki integracji Karty z systemami elektronicznymi gminy, ograniczenie formalności papierowych i zmniejszenie kosztów obsługi mieszkańców, możliwość szybkiego wprowadzania nowych funkcjonalności (np. bilety elektroniczne, rezerwacje usług).
- 3) **Korzyści społeczne i gospodarcze:** budowanie poczucia przynależności mieszkańców do wspólnoty lokalnej, wsparcie lokalnej gospodarki – możliwość włączenia przedsiębiorców z terenu gminy w system rabatów i promocji, promowanie aktywności kulturalnej, sportowej i społecznej poprzez łatwiejszy dostęp do oferty gminy.

Karta Mieszkańca jako e-usługa to rozwiązanie zwiększające dostępność usług publicznych, poprawiające komfort życia mieszkańców, wspierające rozwój lokalnej gospodarki oraz podnoszące efektywność pracy administracji w Gminie Lubsko.

Rozwój tego obszaru będzie obejmował zarówno zwiększanie zasobów sprzętowych i zasobów jednostek organizacyjnych oraz ponoszenie kompetencji kadry administracyjnej, jak również wprowadzenie działań zwiększających dostęp mieszkańców do oferowanych usług (zwiększanie dostępu mieszkańców do Internetu oraz wyposażenia komputerowego).

Aktualny bilans terenów przeznaczonych pod funkcje cmentarzy oznacza, że istniejące miejsca pochówku w perspektywie najbliższych kilkunastu lat zaspokoją potrzeby mieszkańców gmin i w związku z powyższym, poza rozbudową cmentarza w Jasieniu, nie planuje się budowy nowych cmentarzy.

1.4. Stan środowiska.

Obecny stan środowiska gminy Partnerstwa wynika z form zagospodarowania tego obszaru, na które składają się przemienne gospodarka leśna i rolnicze użytkowanie terenu, niewielki miejski ośrodek osadniczy oraz dość regularnie rozmieszczone na całym obszarze kilkadziesiąt wsi. Obszary leśne mają znaczny, przekraczający ponad 50 % powierzchni udział. Przyczynami degradacji lasów są głównie czynniki biotyczne, w mniejszym stopniu abiotyczne i antropogeniczne. Stosunkowo duży udział części gmin Partnerstwa mają także użytki rolne (grunty orne oraz łąki i pastwiska), a wśród nich gleby o wysokich wartościach użytkowych. Gleby te nie tworzą większych kompleksów, lecz stanowią enklawy wśród gleb słabszych. z uwagi na dużą ilość gospodarstw rolnych wykształciła się tu sieć warsztatów i zakładów produkcyjno – usługowych obsługujących rolnictwo, dających dość znaczne ilości zanieczyszczeń pyłowo – gazowych oraz nieoczyszczonych ścieków. Sieć osadniczą tworzy niewielkie miasto Jasień z 17 miejscowościami wiejskimi o różnej wielkości i założeniu i średnie miasto Lubsko z 24 miejscowościami wiejskimi, rozlokowanych po niemal całym obszarze Partnerstwa. Dodatkowym elementem antropopresji jest dość gęsta sieć dróg bitych o lokalnym i ponadlokalnym (drogi wojewódzkie) znaczeniu. Ważnym elementem środowiska jest dość bogata sieć hydrograficzna i towarzyszące jej hydrotopy w postaci zbiorników wodnych pochodzenia antropogenicznego. Stwarza to dosyć ściśle ze sobą połączony układ przyczynowo – skutkowy warunkujący stan systemu środowiska.

Emisja zanieczyszczeń atmosfery przyjmuje spore rozmiary głównie na terenie miasta Jasień i miasta Lubsko, gdzie występuje kilka przemysłowych i komunalnych emitorów zanieczyszczeń powietrza. w połączeniu z oddziaływaniem niskiej emisji może to powodować lokalne pogorszenie stanu aerosanitarne. Emisja zanieczyszczeń oraz hałasu skupiona jest także wzdłuż sieci ciągów komunikacyjnych, zwłaszcza 3 dróg wojewódzkich. Dodatkowym źródłem są zanieczyszczenia przynoszone z obszarów przyległych (miasto Żary, aglomeracja zielonogórska, LGOM). Degradacja gleb przejawia się głównie w ich zakwaszeniu, w większości na glebach piaszczystych, które częściowo wynika z zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego.

Ogólnie gminy Partnerstwa to geoeosystemy o średniej bioróżnorodności i georóżnorodności z dominacją kompleksów leśnych, ale także z udziałem większych otwartych terenów rolnych. Obszar ten posiada jeszcze odporność i możliwość do samoregulacji systemu, jednak uzależnione jest to od aktywnej ochrony walorów środowiska oraz od odpowiedniego kształtowania tego systemu. Podstawowym zadaniem w dziedzinie ochrony środowiska, a zwłaszcza walorów przyrodniczych, jest uregulowanie gospodarki ściekowej na terenach osadniczych. w tym celu konieczna jest budowa i/lub rozbudowa oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji rozdzielczej, obejmujących całe miejscowości. Jeszcze przed ich realizacją nie należy dopuszczać do rozproszenia zabudowy, gdyż może to w przyszłości znacznie zwiększyć koszty budowy infrastruktury kanalizacyjnej lub wręcz uniemożliwić objęcie nią całości terenu zasiedlonego.

Należy dążyć do eliminacji uciążliwych środowiskowo form emisji niskiej, poprzez przechodzenie na paliwa czyste ekologicznie lub stosowanie zbiorowych i indywidualnych systemów grzewczych: nowoczesnych, wysokosprawnych i o obniżonej emisji zanieczyszczeń.

Obszary leśne powinny pozostać na tych terenach dominującą formą zagospodarowania. Pełnią one naturalne funkcje glebochronne i wodochronne. Mają one równocześnie duże znaczenie turystyczne, rekreacyjne i gospodarcze. Wszelka działalność na terenie gmin winna uwzględniać ochronę lasów, a ewentualne działania gospodarcze nie powinny kolidować z istniejącymi kompleksami leśnymi. Należy możliwie najlepiej chronić lasy przed zagrożeniami, mogącymi spowodować większe wylesienia.

Dla zachowania bioróżnorodności szczególnie ważne oprócz terenów wodnych i leśnych są łąki i pastwiska. Ich powierzchnia jest jednak bardzo mała w stosunku do gruntów ornych. Łąki i pastwiska, szczególnie te podmokłe, są miejscem występowania wielu gatunków chronionych roślin i zwierząt. Celowe jest także zachowanie i uzupełnianie wysp leśnych, zadrzewień śródpolnych i zagłębień bezodpływowych ze śródpolnymi oczkami wodnymi. Wskazane jest tworzenie systemu małej retencji wodnej (zwłaszcza w lasach) oraz tam gdzie to możliwe budowy niewielkich kompleksów stawów hodowlanych. Oprócz ogólnego wzbogacenia walorów środowiska, a zwłaszcza bioróżnorodności, może to wpłynąć na ograniczenie skutków suszy bądź zjawisk powodziowych.

Szczególną wartość przyrodniczą mają większe skupienia roślinności danego typu, gdzie kilka typów siedlisk związanych z jednym kręgiem roślinności występuje razem tworząc układy kompleksowe. Na terenie gmin Partnerstwa są to zespoły przyrodnicze zlokalizowane przede wszystkim w rejonie doliny rzeki Lubszy przepływającej przez gminy Partnerstwa, objęte w znacznej mierze czynną ochroną prawną w formie obszaru chronionego krajobrazu i obszarów NATURA 2000. Obszary takie, w tym również użytki ekologiczne, stanowią lokalne ostoje bioróżnorodności o ważnym znaczeniu dla zachowania cennych zasobów genowych oraz typów środowisk. Obszary, na których dochodzi do nagromadzenia walorów przyrodniczych w postaci stanowisk rzadkich, zagrożonych, chronionych gatunków zwierząt i roślin lub zbliżonych do naturalnych zespołów nazywane są ostojami. Należy stale rozszerzać stan inwentaryzacyjnego rozpoznania walorów przyrodniczych tych terenów. Ewentualne dodatkowe obiekty lub obszary o szczególnych walorach przyrodniczych należy obejmować zróżnicowanymi formami ochrony przyrody, zwłaszcza w przypadku występowania jakichkolwiek zagrożeń, w tym także zagospodarowaniem mogącym spowodować negatywne skutki. Ważne jest zatem sporządzenie aktualnej, kompleksowej inwentaryzacji przyrodniczej, obejmujące pełen obszar gmin Partnerstwa.

Wskazane jest także uporządkowanie historycznych terenów zieleni urządzonej, przede wszystkim na zaniedbanych, zabytkowych założeniach parkowych (w tym park miejski w Lubsku i park miejski w Jasieniu). Obszary te, a także inne wybrane obiekty zabytkowe, wymagają opracowania programów rewitalizacyjnych, na podstawie których można przeprowadzić szereg niezbędnych inwestycji.

Reasumując ogólny stan środowiska jest dobry, przy pewnym zagrożeniu w sąsiedztwie jednostek osadniczych.

1.5. Gospodarka mieszkaniowa.

Standard zamieszkania w gminach Partnerstwa są zróżnicowane. Występują znaczne dysproporcje w poszczególnych miejscowościach i dotyczy to przede wszystkim wieku substancji mieszkaniowej. Rozwijające się osadnictwo, którego wyrazem jest nowoczesna

zabudowa jednorodzinna i jednorodzinno – usługowa, sąsiaduje z zabudową sprzed 1945 roku, która nierzadko charakteryzuje się brakiem wyposażenia w podstawowe elementy sanitarne. Znaczne dysproporcje występują także w poszczególnych częściach miast Partnerstwa, zwłaszcza obszaru centrum. Część zrewitalizowanych budynków sąsiaduje z substancją wymagającą pilnej modernizacji. Zespoły zabudowy wielorodzinnej z ubogim programem usług towarzyszących i urządzonych zespołów zieleni wymagają modernizacji i uzupełnienia obiektami usługowymi oraz rekreacyjnymi w trwałej zabudowie o wysokich walorach estetyczno – użytkowych.

Perspektywiczne potrzeby mieszkaniowe są ściśle powiązane ze skalą rozwoju ludności, istniejącym deficytem mieszkań samodzielnie zamieszkiwanych, jakością zasobów mieszkaniowych (wiek i stopień zużycia technicznego) oraz aspektami ekonomicznymi wynikającymi z polityki społeczno – gospodarczej państwa (zamożność społeczeństwa, dostępność do tanich kredytów hipotecznych, itp.). w przypadku gmin Partnerstwa czynnikami decydującymi w głównej mierze o potrzebie wyznaczenia i rezerwowania terenów przeznaczonych pod lokalizację zabudowy mieszkaniowej są:

- wzrost standardu zamieszkania poprzez zwiększenie powierzchni użytkowej mieszkań w przeliczeniu na 1 mieszkańca (rozgęszczenie), a tym samym także poprawa parametrów innych wskaźników zamieszkania (liczba osób na 1 mieszkanie, liczba osób na 1 izbę, itp.);
- potrzeba budowy mieszkań komunalnych i/lub socjalnych dla rodzin oczekujących na przydział takich lokali – szacowany deficyt wynosi minimum kilkadziesiąt mieszkań;
- dążenie do modelu gospodarstw rodzinnych mieszkających samodzielnie (rozgęszczenie), w tym jednoosobowe gospodarstwa domowe oraz pary bezdzietne – szacowany deficyt wynosi obecnie kilkaset mieszkań;
- migracje mieszkańców z pobliskich gmin, wyrażające się popytem na działki budowlane na terenie gminy – szacowany popyt wynosi obecnie kilkadziesiąt mieszkań rocznie;
- popyt na budowę tak zwanych „drugich domów” przez osoby spoza terenu gminy, preferujące typ lokalnych walorów przyrodniczo – krajobrazowych – szacowany popyt wynosi obecnie kilkanaście mieszkań rocznie;
- przygotowanie tzw. „mieszkań treningowych” ze względu na konieczność wsparcia osób pełnoletnich, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, o ile nie wymagają usług w zakresie świadczonego przez jednostki całodobowej opieki – kilkanaście mieszkań rocznie;
- konieczność wymiany zużytej technicznie zabudowy na nową – kilkaset mieszkań.

Za jednostki rozwojowe w gminach Partnerstwa uznać należy miejscowości największe i zarazem koncentrujące już wykształcone funkcje usługowe oraz wyposażone w podstawową infrastrukturę techniczną i społeczną, a także położone najbliżej miasta. Poza samym miastem Jasień i miastem Lubsko są to przede wszystkim wieś Górzyn i Budziechów. Popytem na budownictwo mieszkaniowe, w tym rezydencjonalne, a także letniskowe cieszą się miejscowości położone w bezpośrednim pobliżu kompleksów leśnych, w tym te najmniejsze. Pozostałe miejscowości charakteryzują się zdecydowanie mniejszym zainteresowaniem w kontekście realizacji nowych obiektów mieszkaniowych ze względu na fizjografię terenu (np.: zagrożenia podtopieniami, rzeźba terenu, trudności z rozwojem funkcji rolniczych i innych dochodowych działalności gospodarczych, itp.) oraz z powodu niedostatku

infrastruktury technicznej i społecznej. Jednakże powinno się je promować w kontekście budownictwa mieszkaniowo – usługowego (turystyka) oraz lotniskowego, z racji położenia w rejonie dość atrakcyjnym krajobrazowo. Dla terenów preferowanego rozwoju funkcji mieszkaniowych należy przyjmować zasadę wyprzedzającego wyposażania ich w niezbędne urządzenia infrastruktury technicznej.

1.6. Struktura funkcjonalno – przestrzenna.

Gmina Jasień: przeszło 91 % powierzchni gminy stanowią lasy i grunty leśne oraz użytki rolne (odpowiednio: 55 % i 36 %). Obszar niespełna 127 km² zamieszkuje obecnie 6,7 tysięcy mieszkańców, z czego 4,3 tysiąca w mieście, co daje średnią gęstość zaludnienia na poziomie odpowiednio 53 osób/km. Sieć osadniczą gminy Jasień tworzy niewielkie miasto oraz 17 wsi, co zważywszy z jednej strony na jej stosunkowo dużą powierzchnię, a z drugiej na niskie zaludnienie, stanowi dość wysoki stopień rozproszenia, mający niekorzystny wpływ na kształtowanie warunków socjalno – bytowych miejscowej społeczności. Samo miasto Jasień stanowi znacznie ponad połowę mieszkańców całej gminy (61 %). Tym samym pozostałych 17 wsi zamieszkuje tylko około 2700 mieszkańców (średnio 160 mieszkańców na 1 wieś). Praktycznie jedynym ośrodkiem koncentrującym funkcje pracy oraz ofertę usług (publicznych i komercyjnych) jest miasto Jasień.

Gmina Lubsko: przeszło 91 % powierzchni gminy stanowią lasy i grunty leśne oraz użytki rolne (odpowiednio: 55 % i 36 %). Obszar gminy to 183 km² zamieszkuje obecnie 17 tysięcy mieszkańców, z czego 12,6 tysiąca w mieście, co daje średnią gęstość zaludnienia na poziomie odpowiednio 83 osób/km. Sieć osadniczą gminy Lubsko tworzy niewielkie miasto oraz 18 wsi i 6 przysiółków, co zważywszy z jednej strony na jej stosunkowo dużą powierzchnię, a z drugiej na niskie zaludnienie, stanowi dość wysoki stopień rozproszenia, mający niekorzystny wpływ na kształtowanie warunków socjalno – bytowych miejscowej społeczności. Samo miasto Lubsko stanowi ponad dwie trzecie mieszkańców całej gminy (74 %). Tym samym pozostałych 18 wsi zamieszkuje tylko około 4300 mieszkańców. Praktycznie jedynym ośrodkiem koncentrującym funkcje pracy oraz ofertę usług (publicznych i komercyjnych) jest miasto Lubsko i częściowo największa miejscowość wiejska Górzyn.

Na terenie miast Partnerstwa występują zróżnicowane typy zabudowy. Dominuje zabudowa wielorodzinna (zarówno w formie stylowych i zabytkowych kamienic z przełomu XIX i XX wieku, jak i wyodrębnionych modernistycznych bloków z 2 połowy XX wieku) i jednorodzinna (XX i XXI wiek), także z towarzyszącą funkcją usługową, oraz częściowo zagrodowa (XIX / XX wiek), zwłaszcza na obrzeżach Jasienia, czy Lubska. Poza funkcją mieszkaniową znaczny udział w strukturze zabudowy posiadają obiekty produkcyjne (hale i magazyny) oraz usługowe (wyodrębnione placówki handlowe i usług publicznych, biura, itp.), w tym duża część także legitymująca się pochodzeniem z okresu przełomu XIX i XX wieku. Na terenach wiejskich dominuje zabudowa zagrodowa, najczęściej w postaci budynków z początków XX wieku. Jej stan techniczny można najogólniej określić jako średni, wymagający remontów i modernizacji. Obiekty o znacznie bardziej rozbudowanej funkcji i architekturze, nie licząc zabytkowych dworów, folwarków czy obiektów sakralnych. w okresie ostatnich 20 lat rozwija się nowa fala osadnictwa, głównie w postaci zabudowy jednorodzinnej. Jest ona konsekwencją zarówno chęci zwiększenia komfortu zamieszkania w samym Jasieniu czy Lubsku, jak i ruchów migracyjnych miasto – wieś wewnątrz samych

gmin oraz napływu nowych osadników spoza gminy. Współczesna zabudowa powstaje głównie na obrzeżach wyżej wymienionych miejscowości. w rejonie wsi położonych najbliżej kompleksów leśnych rozwija się także zabudowa letniskowa i rezydencjonalna. Nowe obiekty usługowe i produkcyjne powstają niemal wyłącznie w Jasieniu. Co bardzo istotne zarówno Jasień, jak i wszystkie pozostałe wsie, wykazują jeszcze historycznie ukształtowaną, dużą zwartość zabudowy.

Natomiast na terenie gminy Lubsko dużo obiektów usługowych powstaje w pobliżu miasta jak Górzyn, Dłużek.

Całościowej koncepcji wymaga także odnowa systemu terenów zieleni urządzonej. Poza rewitalizacją parku w Jasieniu i parku miejskiego w Lubsku oraz planowanymi pracami w rejonie Górki Flöthera (gmina Jasień), należy skoncentrować się na obszarze Partnerstwa nad odnową oraz budową nowych skwerów, zielenców i parków kieszonkowych, dokonać nowych nasadzeń drzew (zwłaszcza wzdłuż głównych ulic), organizacją ogrodów deszczowych, ogrodów wertykalnych, nawierzchni przepuszczalnych, zielonych dachów, zbiorników na wodę deszczową, itp.

Pod względem funkcjonalnym gminy Partnerstwa są wielofunkcyjnymi jednostkami miejsko – wiejskimi z dość zrównoważoną rolą sektorów rolniczego i leśnego, produkcyjnego oraz usługowego. Szanse na dalszy rozwój mają przede wszystkim sektory produkcyjny (w tym produkcja energii ze źródeł odnawialnych), ale także rolniczy (przede wszystkim w oparciu o hodowlę) i usługowy (w tym związany z turystyką i rekreacją). Wielofunkcyjnym ośrodkiem lokalnym, usługowo – przemysłowym, pełniącym jednocześnie rolę gminnego ośrodka administracyjnego, obsługującym teren całego Partnerstwa, są miasto Jasień i miasto Lubsko. w miejscowościach wiejskich dominują jeszcze funkcje związane z rolnictwem i leśnictwem. Miasta predysponowane są do dalszego rozwoju funkcji usługowo – produkcyjnych. Rejony wokół pozostałych miejscowości predysponowane są zaś do rozwoju intensywnego rolnictwa (hodowla, uprawy nie wymagające dobrych gleb), względnie produkcji energii ze źródeł odnawialnych, a także drobnej wytwórczości oraz potencjalnie przetwórstwa przemysłowego o profilach nie kolidujących z obecnością cennych walorów przyrodniczo – krajobrazowych. Dla wszystkich jednostek wiejskich wskazany jest rozwój rolnictwa ekologicznego, względnie OZE na skalę produkcyjną.

Należy podkreślić, że wraz z tendencją do tworzenia większych (wysokotowarowych) gospodarstw rolnych, a tym samym postępującą likwidacją czy ograniczeniem działalności gospodarstw rodzinnych, obecna funkcja rolnicza określona w większości miejscowości jako podstawowa czy jedna z podstawowych, ograniczać się będzie przede wszystkim jako wiodąca w strukturze zagospodarowania przestrzeni (struktura przestrzenna) i nie będzie stanowić wiodącej funkcji ekonomicznej (źródło dochodów mieszkańców). w perspektywie najbliższych kilkunastu lat należy więc spodziewać się dalszego ograniczenia funkcji rolniczej jako głównego bądź nawet uzupełniającego źródła utrzymania miejscowej ludności. w miejscowościach, które nie mają predyspozycji do rozwoju funkcji produkcyjnych i usługowych, dominować będzie przede wszystkim funkcja mieszkaniowa.

1.7. Planowanie przestrzenne.

Kluczowe znaczenie musi mieć prowadzenie racjonalnego zagospodarowania przestrzennego jak również przestrzeganie ładu urbanistycznego. w świetle zdiagnozowanych potencjałów

rozwoju jak i barier w rozwoju gmin za niekorzystny należy uznać fakt, że tylko niespełna 20 % powierzchni Gminy Jasień i 8 % gminy Lubsko objęta jest obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Praktycznie cały proces planistyczny odbywa się tutaj za pomocą decyzji lokalizacyjnej celu publicznego lub decyzji o warunkach zabudowy, czyli prowizorycznego zastępstwa planów miejscowych. w związku z tym, że siłą rzeczy duża część z nich wydawana jest wbrew ustaleniom studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, nie może być w tym wypadku mowy o prowadzeniu profesjonalnej polityki przestrzennej.

24 sierpnia 2023 r. w Dzienniku Ustaw opublikowano ustawę z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw. w zmienionej ustawie wprowadzono nowy akt planowania przestrzennego, zwany „planem ogólnym”, który umożliwia każdej gminie planowanie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju i zagospodarowania przestrzennego.

„Plan ogólny” ma wkraczać do gmin sukcesywnie, tak, aby każda gmina w Polsce posiadała opracowany plan ogólny do 1 stycznia 2026 r. Oznacza to, że funkcjonujące studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy utracą swoją moc z dniem 31 grudnia 2025 r.

Celem wprowadzenia do ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nowego aktu pod nazwą „plan ogólny” była konieczność uporządkowania przestrzeni geograficznej poprzez zwiększenie kontroli nad wydawaniem decyzji o warunkach zabudowy, a tym samym zlikwidowanie przeznaczania nadmiernej ilości terenów pod zabudowę i wyeliminowanie chaosu urbanistycznego.

1.8. Mobilność miejska.

Mobilność miejska jest postrzegana między innymi przez pryzmat sposobów przemieszczania się, czyli transport zbiorowy, przemieszczanie się środkami mikromobilności, takimi jak rowery, transport pieszy oraz transport samochodami indywidualnymi. Każda z tych form jest komplementarna i wpływa na pozostałe, niemniej trzy pierwsze stanowią podstawę systemu, który ma zachęcać mieszkańców miast i osoby przyjezdne do rezygnacji z podróży prywatnymi samochodami. Aby uzyskać w tym względzie zamierzone efekty, miejsk

a mobilność powinna być wspierana przez zmiany w transporcie drogowym, stosowanie inteligentnych systemów transportu zbiorowego i ruchu, a także promowanie intermodalności – ułatwianie łączenia różnych środków transportu i ich integracja. Ostatnimi cechami miejskiej mobilności są działania na rzecz promocji ekologicznych rozwiązań w transporcie i zmian nastawienia mieszkańców miast do tych rozwiązań.

Kluczem do rozwoju każdego kraju, regionu, a także poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego, jest nowoczesna i funkcjonalna infrastruktura drogowa. Gminy Jasień oraz Lubsko posiadają gęstą sieć utwardzonych i gruntowych dróg gminnych, jednakże w wielu miejscach ich stan techniczny i funkcjonalność pozostawiają wiele do życzenia. Funkcjonujące na terenie gminy zakłady produkcyjne i usługowe, a także związane z rolnictwem i leśnictwem oraz oczekiwane dalsze inwestycje w tym zakresie, wymagają szczegó

lnych parametrów technicznych dróg. Potencjał demograficzny wielu miejscowości gmin wyrażony liczbą mieszkańców oraz oczekiwany rozwój osadnictwa (budownictwa mieszkaniowego) powoduje, że nawet zmodernizowana sieć dróg gminnych, a także powiatowych i wojewódzkich, może być niewystarczająca z punktu widzenia komunikacyjnych potrzeb mieszkańców. W związku z powyższym zakłada się także budowę sieci dróg gminnych lub wewnętrznych, umożliwiających swobodny dojazd do posesji oddalonych od obecnych dróg głównych.

Oznakowane trasy rowerowe (szlaki i drogi rowerowe) to nie tylko element niezbędnej infrastruktury towarzyszącej turystyce i rekreacji, ale również skuteczny środek zmniejszający ruch pojazdów spalinowych, a tym samym ograniczenie zanieczyszczeń powietrza i natężenia hałasu, promocja zdrowego trybu życia, itd. Nierzadko osoby chcące zrezygnować z poruszania się pojazdem samochodowym wewnątrz danego miasta (gminy) na rzecz roweru, nie mogą tego uczynić z powodu braku szlaków i dróg rowerowych. Formalnie droga dla rowerów, to uregulowana ustawowo droga lub jej część przeznaczona dla ruchu rowerów jednośladowych, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi.

Aktualna długość dróg rowerowych wynosi zaledwie 26 km (obrzeża Jasienia w kierunku Budziechowa i na terenie gminy Lubsko). Konieczna jest zatem ich dalsza rozbudowa oraz połączenie z istniejącą i planowaną siecią w sąsiednich gminach. Wskazana jest także budowa nowoczesnych i estetycznych osi spacerowo – usługowych w miastach Partnerstwa, z wyodrębnionymi drogami rowerowymi, wychodzących z centrum w kierunku poszczególnych osiedli mieszkaniowych, terenów parkowych i najbliższych miejscowości.

Budowa dróg rowerowych od podstaw, w odróżnieniu od oznakowania szlaków rowerowych, jest zadaniem kosztownym. Zakłada się jednak organizację dwutorowego, powiązanego ze sobą, systemu dróg rowerowych: drogi rowerowe lokalne i drogi rowerowe ponadlokalne.

System ponadlokalny wymaga porozumienia z zarządcami poszczególnych dróg (wojewódzkie i powiatowe) i linii kolejowych, władzami sąsiednich gmin, nadleśnictw i pozostałych właścicieli nieruchomości. Dlatego też kierunkami działań gmin partnerskich są w szczególności:

1. Opracowanie koncepcji lokalnego systemu dróg rowerowych, obejmujących miasto Jasień i Lubsko oraz wybrane miejscowości wiejskie.
2. Działania inspirujące, promocyjne, wspierające i organizacyjne na rzecz opracowania koncepcji lokalnego oraz ponadlokalnego systemu dróg rowerowych, obejmujących gminę Jasień oraz Lubsko i gminy sąsiednie.

Za zgodne z niniejszymi kierunkami działań należy uznać także każde inne zadanie, polegające na budowie konkretnego już odcinka drogi rowerowej.

Rzeczywistym problemem w opinii wielu mieszkańców jest niedostatecznie funkcjonująca komunikacja publiczna, nie tylko wewnątrz gmin (pomiędzy poszczególnymi miejscowościami wiejskimi a miastem), ale także pomiędzy gminą a miejscowościami ościennymi, a zwłaszcza ośrodkami powiatowym i wojewódzkim. Dotyczy to zarówno komunikacji autobusowej, a zwłaszcza częstotliwość

i kursów w poszczególnych porach dnia, jak i kolejowej, ze względu na zawieszenie przewozów pasażerskich w kierunku Żar i Zielonej Góry. Obecna sytuacja stanowi poważne utrudnienie dla niezmotoryzowanych mieszkańców gminy, a przede wszystkim dla młodzieży w wieku szkolnym i osób starszych, ale także dla wszystkich, którzy chcieliby zrezygnować z dojazdów prywatnym środkiem transportu na rzecz komunikacji publicznej. Oczywiście w wybranych przypadkach (najmniejsze miejscowości) problem ten ma podłoże subiektywne, gdzie faktyczny popyt na komunikację publiczną nie jest w stanie sprostać opłacalności ekonomicznej nawet kursów dotowanych.

Jednym z czynników ograniczających mobilność mieszkańców gmin partnerskich, przede wszystkim w zakresie dojazdów do ośrodków oferujących miejsca nauki, satysfakcjonującej pracy, kultury czy rozrywki (głównie Zielona Góra), jest zawieszenie ruchu pasażerskiego na linii kolejowej nr 275 i de facto dekapitalizacja odcinka tej linii pomiędzy Bieniowem a Gubinem. Modernizacja linii kolejowej i w konsekwencji przywrócenie przewozów pasażerskich jest zadaniem ponadlokalnym, wymagającym udziału i porozumienia szeregu podmiotów, począwszy od PKP PLK SA i PKP SA Oddział Gospodarowania Nieruchomościami, poprzez Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego i przewoźników kolejowych, skończywszy na zainteresowanych gminach (Brody, Gubin gmina miejska, Gubin gmina wiejska, Jasień, Lubsko, Żary gmina wiejska). Nie bez znaczenia rysuje się również możliwość reaktywacji przewozów towarowych, jakże istotnych dla prężnie rozwijających się funkcji produkcyjnych w Jasieniu. Najbardziej realna, przynajmniej w pierwszym etapie, zważywszy na stan infrastruktury i potencjał przewozów, wydaje się rewitalizacja linii na odcinku Bieniów – Jasień – Lubsko. Taki też odcinek, wraz z budową przystanków kolejowych w Lubsku, Bieszkowie, Budziechowie i Jasieniu (stacja kolejowa), został zakwalifikowany do realizacji w ramach rządowego programu „Kolej Plus”. Wznowienie ruchu kolejowego jest także pożądane z punktu widzenia ekologicznego. Umocni również prestiż poszczególnych gmin w regionie. Ekonomiczną opłacalność funkcjonowania połączeń kolejowych stwarzać będą nie tylko lokalne przewozy do pracy i szkoły, ale również przewozy turystyczne, przewozy okazjonalne (na życzenie zorganizowanych grup) oraz połączenia międzyregionalne. Ruch kolejowy, za pomocą oszczędnych autobusów szynowych, należy zintegrować z rozkładami jazdy komunikacji autobusowej. Gminę Jasień oraz Lubsko, a także inne zainteresowane gminy, będzie można włączyć, czy to bezpośrednio, czy z przesiadkami poprzez stację w Bieniowie, w sieć skoordynowanych połączeń wewnątrz województwa lubuskiego oraz województw ościennych (dolnośląskie i wielkopolskie):

W zakresie komunikacji autobusowej prowadzone będą rozmowy z funkcjonującymi przewoźnikami na temat możliwości reorganizacji połączeń i dostosowania ich do bieżących potrzeb. W razie uzasadnionych potrzeb rozważone zostanie utworzenie odrębnych linii komunikacyjnych wewnątrz gmin, to jest pomiędzy Jasieniem, Lubskiem a wybranymi miejscowościami, włącznie ze skomunikowaniem obrzeży miasta z jego centrum i stacją kolejową (np.: komunikacja wahadłowa). Służyć temu będzie zakup środka transportu w postaci nisko

emisyjnego, ekologicznego (np.: elektrycznego czy hybrydowego) autobusu. Siatka połączeń byłaby zarówno stała (kursy w oparciu o określony rozkład jazdy), jak i ruchoma (np.: przewóz dzieci i młodzieży, zwłaszcza z terenów wiejskich, na pozalekcyjne zajęcia sportowe i kulturalne w porach popołudniowej i wieczornej i/lub w dni wolne od nauki, przewóz mieszkańców, zwłaszcza osób starszych z terenów wiejskich, na badania lekarskie, imprezy tematyczne, okolicznościowe, kulturalne, masowe, itp.). Stały rozkład jazdy będzie skoordynowany z siatką połączeń innych przewoźników autobusowych i kolejowych.

Ważnymi aspektami wpływającymi na płynny i bezpieczny ruch pojazdów oraz pieszych, a także wspierającymi transport zbiorowy, są parkingi, oświetlenie drogowe, pobocza, chodniki, przystanki i zatoki autobusowe, przejścia dla pieszych, usprawnienia techniczne dla osób niepełnosprawnych, przeprawy mostowe, rowy odwadniające ciągi komunikacyjne, przystanki kolejowe, drogi rowerowe, itp. Wszelkie nowe inwestycje komercyjne, zwłaszcza produkcyjne oraz usługowe (np.: handlowe, turystyczne), muszą zapewnić odpowiednią dla nich liczbę miejsc parkingowych, co należy do zadań własnych inwestora. Ponadto modernizowana i rozbudowywana będzie sieć miejsc parkingowych, zwłaszcza w pobliżu budynków i miejsc użyteczności publicznej: urząd, szkoły, kościoły, cmentarze, usługi kultury, tereny sportowo – rekreacyjne, itp. Dodatkowo zorganizowany zostanie system przystanków węzłowych, które są podstawowym elementem funkcjonalnej i nowoczesnej oferty przewozów pasażerskich. Przystanki te powinny charakteryzować się optymalną lokalizacją. Ich długości należy przystosowywać do zatrzymywania się kilku pojazdów jednocześnie (przystanki autobusowe), a wysokości peronów powinny sprzyjać wymianie pasażerów, również niepełnosprawnych, a także tych z bagażami czy z małymi dziećmi. Ponadto przed każdym z przystanków węzłowych należy zorganizować parkingi na wzór systemu znanego powszechnie jako „Park & Ride” i „Bike & Ride”. „Park & Ride” to w uproszczeniu parking przeznaczony dla osób zmotoryzowanych, które zamierzają korzystać z komunikacji publicznej. Kierowcy pozostawiają swoje pojazdy w wyznaczonych miejscach, przesiadają się do komunikacji zbiorowej i w ten sposób kontynuują drogę. Parkingi typu „Park & Ride” mają za zadanie „przechwycić” jak największy odsetek pojazdów i zachęcić kierowców do skorzystania z oferty transportu publicznego. W ten sposób system „Park & Ride” kilkukrotnie zwiększa zasięg oddziaływania komunikacji autobusowej czy kolejowej. Dla podniesienia atrakcyjności takiego rozwiązania zakłada się, że kierowca pojazdu pozostawionego na parkingu „Park & Ride” (także z osobą towarzyszącą) będzie mógł dalej na preferencyjnych warunkach podróżować transportem publicznym, na podstawie karty parkingowej (dowodu uprawniającego do odbioru pojazdu), do momentu powrotu na parking. Kluczem do sukcesu jest podnoszenie jakości komunikacji publicznej, czyli jej częstotliwości, bezpieczeństwa, wygody i punktualności. Parkingi „Bike & Ride” są rozwiązaniem integrującym komunikację publiczną z rowerami. Dzięki temu systemowi także zwiększa się kilkukrotnie zasięg oddziaływania komunikacji publicznej, do której dotarcie dzięki rowerom jest szybsze i możliwe z większych dystansów. „Bike & Ride” to przede wszystkim oferta dla mieszkańców znudzonych korkami, którzy do miejsca pracy lub do szkoły nie są skłonni jeździć rowerem ze względu na zbyt dużą odległość. Parkingi typu „Park & Ride” mają za

zadanie „przechwycić” jak największy odsetek rowerzystów kierujących się do danego ośrodka i zachęcić do skorzystania na dalszą podróż z oferty transportu publicznego. Parkingi „Bike & Ride” w odróżnieniu od parkingów „Park & Ride” nie wymagają dużych powierzchni, a tym samym znacznych nakładów finansowych. Rolę głównego węzła przesiadkowego komunikacji zbiorowej (kolejowej i autobusowej), zintegrowanej z drogami rowerowymi i szlakami turystycznymi, pełnić będzie docelowo stacja kolejowa w Jasieniu, a rolę głównego węzła autobusowego dworzec autobusowy w Jasieniu.

Węzły uzupełniające powstaną w rejonie przystanków kolejowych w Bieszkowie i Budziechowie.

Dodatkowo parkingi typu Bike & Ride będą lokalizowane przy głównych przystankach autobusowych w poszczególnych miejscowościach.

Zrównoważona mobilność miejska dotyczy przede wszystkim zagadnień transportu publicznego, ruchu pieszych i ruchu rowerów, intermodalności transportu, mobilności door-to-door, bezpieczeństwa, transportu drogowego, logistyki miejskiej, zarządzania mobilnością i inteligentnych systemów transportowych. Koncepcja zrównoważonej mobilności miejskiej polega na:

- działaniach, które prowadzą do tworzenia systemów transportowych, spełniających potrzeby wszystkich użytkowników systemów transportowych miast,
- równoważeniu i zaspokajaniu potrzeb transportowych,
- integracji środków transportu,
- zapewnieniu zrównoważonego rozwoju miast,
- optymalizacji kosztów,
- zwiększaniu stopnia wykorzystania istniejącej infrastruktury transportowej i usług transportowych.

Do najważniejszych zamierzeń mobilności miejskiej należy zaliczyć:

- zapewnienie wszystkim obywatelom opcji przemieszczania się, które umożliwiają dostęp do kluczowych celów podróży i usług,
- poprawę wydajności i efektywności kosztowej transportu osób i towarów,
- redukcję zanieczyszczenia powietrza i hałasu, konsumpcji energii i emisji gazów cieplarnianych,
- poprawę stanu bezpieczeństwa,
- wzrost atrakcyjności i jakości środowiska miejskiego z korzyścią dla mieszkańców, gospodarki oraz społeczności jako całości.

Zrównoważona mobilność to stan, w którym codzienne wybory środka transportu sprzyjają dobrej jakości życia w mieście. Kiedy mieszkaniec, osoba dojeżdżająca do pracy czy turysta mogą w dogodny sposób przemieszczać się. Owo przemieszczanie się – zgodnie z zasadami zrównoważonej mobilności - zakłada poszanowanie dla środowiskiem i zdrowia ludzi. Zrównoważona mobilność łączy się z większą odpowiedzialnością obywateli, przedsiębiorstw i administracji, z obowiązkiem promowania wykorzystania alternatywnych paliw i

pojazdów, a także oszczędzania energii i osiągania wydajności w sektorze transportu. Dla obywateli to obowiązek dodawania zdrowych nawyków do codziennych dojazdów do pracy.

2. Sfera społeczna.

2.1. Demografia.

W przeciągu ostatnich 20 lat liczba ludności gminy Jasień zmniejszyła się o 6,54 %, zaś tylko w ciągu ostatnich 10 lat o 4,74 %. Analogicznie w samym mieście Jasień wartości te wyniosły odpowiednio 9,53 % i 5,98 %.

Natomiast w przeciągu ostatnich 20 lat liczba ludności gminy Lubsko zmniejszyła się o 14,6 %, zaś tylko w ciągu ostatnich 10 lat o 11,6 %. Analogicznie w samym mieście Lubsku wartości te wyniosły odpowiednio 17,2 % i 13,1 %.

Zachodzą tu zatem bardzo niekorzystne procesy demograficzne, czego obrazem jest ujemny przyrost rzeczywisty. Od 2011 roku również ujemny jest przyrost naturalny. Gminy zamieszkuje coraz starsza demograficznie społeczność. Tylko 19 % mieszkańców gminy Jasień i 17 % gminy Lubsko, nie ukończyło jeszcze 19 roku życia.

Z prognozy demograficznej wynika, że w ciągu najbliższych 30 lat można spodziewać się dalszego spadku liczby ludności, zwłaszcza na terenie miast.

Analizując dane demograficzne na przestrzeni ostatnich 20 lat można założyć, że jest to obraz stałych tendencji określanych jako zjawisko depopulacji. Termin ten oznacza zazwyczaj drastyczne zmniejszenie populacji ludzi na jakimś obszarze. W przypadku gmin Partnerstwa, czy w ogóle regionu lubuskiego, spowodowana jest ona zarówno ujemnym przyrostem naturalnym jak i ujemnym saldem migracji. Zjawisko depopulacji w województwie lubuskim jest przedmiotem troski władz zarówno na szczeblu samorządowym jak i rządowym. Należy zatem wdrożyć szereg rozwiązań o charakterze gospodarczym jak i społecznym, mających na celu ograniczenie tego niekorzystnego dla regionu zjawiska. Spadek liczby ludności częściowo równoważy napływ migrantów z Ukrainy. Zachętą dla nich jest duża podaż miejsc pracy w lokalnym przemyśle i handlu. Jednakże nieznana jest jeszcze dokładnie skala tego zjawiska, jak również trwałość tej tendencji.

2.2. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.

Problematyka dotycząca usług ochrony zdrowia w skali kraju i regionu, na terenie gmin Partnerstwa. Zdecydowana większość niedoborów, mających głównie podłoże organizacyjne i finansowe, dotyczy dostępności i jakości usług medycznych. Obecną sieć placówek w gminach można uznać jako wystarczającą z punktu widzenia podstawowych potrzeb, ze względu na bliskość wykwalifikowanych usług medycznych (przychodnie specjalistyczne i szpitale) w placówkach zlokalizowanych w pobliskich Żarach i Zielonej Górze. Ze względu na wzrost zgonów z powodu tak zwanych chorób cywilizacyjnych (dysfunkcje układu krążenia, nowotwory, itp.), któremu dodatkowo sprzyja starzenie się społeczeństwa, bardzo ważne są działania organizacyjne z zakresu promocji zdrowia i kształtowania prozdrowotnych postaw mieszkańców.

System doraźnej pomocy społecznej reprezentowany przez ośrodek pomocy społecznej wydaje się być wystarczający, zarówno organizacyjnie jak i merytorycznie, w stosunku do lokalnych potrzeb. Z roku na rok spada liczba przyznawanych zasiłków, na co w niewielkim stopniu wpływa malejące bezrobocie, jednak nie ma to wpływu na poprawę sytuacji materialnej gospodarstw domowych oraz ilość zjawisk patologii społecznych. Tu niestety są duże potrzeby zapobiegania tym zjawiskom. Nie bez znaczenia jest fakt, że zasilający

populację gminy nowi osadnicy, pochodzący z pobliskich większych miast, to głównie ludzie dobrze sytuowani finansowo i niekonfliktowi, zaś pochodzący z zachodniej granicy kraju, to wyłącznie ludzie otrzymujący na miejscu pracę.

Istotnym problemem społecznym, wręcz wyzwaniem cywilizacyjnym, nie tylko w skali gmin Partnerstwa, ale również kraju i całej Europy jest rosnąca ilość osób starszych, w tym zarówno chorych jak i mieszkających samotnie, a także mających problemy finansowe. Uzasadnioną potrzebą jest więc organizacja (budowa i/lub adaptacja) obiektów służących osobom starszym, a optymalnym rozwiązaniem jest tworzenie specjalnych miejsc i stref przeznaczonych wyłącznie dla osób starszych (np.: mieszkania chronione, mieszkania treningowe). Optymalną lokalizacją dla tego typu obiektów są rejony zlokalizowane poza obszarami silnie zurbanizowanymi i charakteryzujące się względną ciszą czy otoczeniem terenów zielonych (np.: zespoły pałacowo/dworsko – parkowe, nieużytkowane ośrodki wypoczynkowe, likwidowane placówki szkolne na terenach wiejskich, itp.). Predysponowane są do tego także wiejskie rejony gmin Partnerstwa. Znaczący udział w adaptacji czy budowie nowych obiektów służących osobom starszym, zwłaszcza lepiej sytuowanym finansowo, które świadomie wybiorą na starość pobyt w tego typu placówkach, będzie miał sektor prywatny oraz partnerstwo publiczno – prywatne. Pierwszym krokiem jaki w tym zakresie poczyniła Gmina Jasień, a więc mamy na myśli interwencję wyłącznie ze środków samorządowych, było utworzenie Domu Dziennego Pobytu Seniora. Natomiast Gmina Lubsko utworzyła w 2020 r. Klub Senior +.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że w tej chwili niedobór żłobków na terenie gminy można szacować przynajmniej na 2 obiekty. Rozwój sieci żłobków możliwy jest zarówno poprzez budowę nowego obiektu, jak również adaptację wybranych, nieużytkowanych obiektów komunalnych (np.: likwidowane placówki szkolne czy tylko poszczególne oddziały) czy po prostu poprzez rozbudowę obecnych obiektów oświatowych.

Gmina Lubsko posiada tylko jeden żłobek (25 miejsc) i obecnie podjęła działania do zaadaptowania jeszcze jednego obiektu na żłobek na 48 miejsc. Otwarcie możliwe będzie w drugiej połowie 2025 r.

Gmina Jasień nie posiada żłobka, jednak podjęła starania i już niebawem rusza budowa żłobka z dwoma oddziałami żłobkowymi i dwoma oddziałami przedszkolnymi, którego otwarcie ma nastąpić we wrześniu 2025 roku. Zadanie jest na etapie realizacji projektu w ramach Rządowego Funduszu POLSKI ŁAD: PROGRAM INWESTYCJI STRATEGICZNYCH pn. „BUDOWA DWUODDZIAŁOWEGO ŻŁOBKA Z ODDZIAŁAMI PRZEDSZKOLNYMI W JASIENIU”.

Opcjonalnie można rozważyć rozwój komercyjnych usług opieki nad najmłodszymi dziećmi (np.: kluby dziecięce).

2.3. Oświata.

Obecnie, jak i w perspektywie najbliższych kilku lat, oferta wychowania przedszkolnego i edukacji na poziomie podstawowym w minimalnym zakresie zaspokaja (abstrahując od kwestii modernizacji obiektów) potrzeby miejscowej społeczności. Jednak istnieje ogromna potrzeba zajęć dodatkowych wychodzących poza ramy edukacji podstawowej, dla poszerzenia zainteresowań i horyzontów myślowych dzieci nie tylko na poziomie przedszkolnym, ale również na poziomie podstawowym. W ciągu ostatnich blisko 20 lat

zanotowano w tym zakresie znaczny postęp. w nieco dłuższej perspektywie czasowej, o ile zwiększy się liczba urodzeń, a więc i wzrośnie popyt na usługi przedszkolne, można rozważyć możliwość poszerzenia oferty dostępności do wychowania przedszkolnego poprzez (opcjonalnie) zwiększenie liczby oddziałów przy obecnej placówce (rozbudowa), budowę nowego obiektu lub adaptację wybranych czy częściowo nieużytkowanych obiektów komunalnych (np.: świetlice wiejskie, likwidowane placówki szkolne czy tylko poszczególne oddziały). Pomocna może być (również opcjonalnie) prywatna inicjatywa w zakresie wychowania przedszkolnego. Dotyczy to przede wszystkim małych obiektów przedszkolnych (do kilkunastu wychowanków) funkcjonujących na bazie prywatnych obiektów w ramach istniejącej substancji lokalowej.

Na terenie gminy Lubsko funkcjonują szkoły średnie, tj. Zespół Szkół Ogólnokształcących i Ekonomicznych w Lubsku, Zespół Szkół Technicznych w Lubsku, Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Lubsku oraz szkoły podstawowe: w Lubsku Nr 1, Nr 2, Nr 3, Górzyn oraz dwie Niepubliczne Szkoły Podstawowe w Lubsku i Mierkowie. w 2023 roku do szkół publicznych uczęszczało łącznie 1030 uczniów, a średnia wielkość oddziału wynosiła 21,0 osób. Do szkół niepublicznych uczęszczało 258 uczniów. Razem w lubskich szkołach kształciło się 1288 uczniów (o 104 uczniów mniej w stosunku do roku ubiegłego) i 66 uczniów z Gminy Lubsko pobierało naukę w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym.

Na terenie Gminy Jasień funkcjonują dwie placówki edukacyjne - Zespół Szkolno-Przedszkolny w Jasieniu, który rozpoczął działalność w dniu 1 września 2015 roku, jest jednostką organizacyjną Gminy Jasień skupiającą w swojej strukturze od 1 września 2020 r.: Szkołę Podstawową im. H. Sienkiewicza w Jasieniu oraz Przedszkole Samorządowe w Jasieniu. Do szkoły uczęszcza 320 uczniów, a do przedszkola 170 dzieci. Drugą placówką jest Szkoła Podstawowa w Wicinie, do której uczęszcza 100 dzieci.

W szkołach obu gmin funkcjonują świetlice szkolne, w której uczniowie mogą również spożywać ciepłe posiłki przygotowywane na miejscu przez podmiot zewnętrzny, jak i również stołówki na miejscu. w każdej szkole funkcjonują biblioteki szkolne.

Uczniowie szkoły uczestniczą w wielu konkursach przedmiotowych organizowanych przez Lubuskiego Kuratora Oświaty.

Mamy również wielu finalistów m.in. finaliści wojewódzkiego konkursu przedmiotowego z geografii.

Przeprowadzane od kilku lat remonty szkolnych budynków wpłynęły istotnie na polepszenie warunków pracy i nauki. Niemniej jednak, należy w nich przeprowadzać kolejne remonty, w tym remont dachów, sal lekcyjnych, toalet oraz korytarzy szkolnych, czy wymiany instalacji elektrycznej.

Przedszkola Samorządowe realizują podstawę programową wychowania przedszkolnego. Dziećmi opiekuje się wykwalifikowana kadra pedagogiczna, kompetentny personel obsługowy. Przedszkola zapewniają dzieciom wyżywienie: 3 posiłki dziennie (śniadanie, obiad dwudaniowy, podwieczorek). Placówka dysponuje własną kuchnią, uwzględnia potrzeby żywieniowe dzieci, promuje zdrowy styl odżywiania. w procesie kształcenia i wychowania stworzone są odpowiednie warunki dające dzieciom możliwość wszechstronnego rozwoju.

Oferta przedszkola jest bogata i zróżnicowana. w przedszkolu realizowane są zajęcia w ramach realizacji podstawy programowej. Nauczyciele prowadzą koła zainteresowań (koło plastyczne, muzyczne, wokalne, sportowe, sceniczne, języka niemieckiego), na które uczęszczają chętne dzieci. Realizowane są zajęcia dodatkowe: język niemiecki, rytmika, zajęcia logopedyczne. Proponowane rozwiązania wychowawcze są spójne i zgodne z oczekiwaniami rodziców, jednak coraz częściej nie wystarcza środków finansowych na ich realizację i są ograniczane.

Bardzo istotne, z perspektywy możliwości rozwojowych oświaty w Gminie, zarówno w wymiarze infrastruktury, jak i poziomu kształcenia, jest poziom przyznanej subwencji oświatowej oraz stopień, w jakim pokrywa ona wydatki na oświatę w Gminie. Wyraźny jest spadek poziomu pokrycia wydatków subwencją, co oznacza, że coraz więcej wydatków oświatowych Gminy muszą pokrywać z dochodów własnych.

Dlatego aby oferta edukacyjna i prorozwojowa w naszych placówkach edukacyjnych (szkoły podstawowe i przedszkola) była na wysokim poziomie potrzeba jest wydatkowania jeszcze więcej z dochodów własnych lub szukania finansowania zewnętrznego.

2.4. Kultura.

Podaż obiektów bazy usług kultury jest ilościowo wysoka, albowiem usługi społeczno-kulturalne świadczone są dla mieszkańców Gmin poprzez Biblioteka- Centrum Kultury w Lubsku, Biblioteka – Centrum Kultury w Jasieniu oraz świetlice wiejskie na obszarze partnerstwa.

Po stronie potrzeb należy zaliczyć organizację profesjonalnego terenu do organizacji imprez plenerowych w miastach, w tym o charakterze masowym (np.: w pobliżu Biblioteki centrum Kultury w Lubsku, czy w rejonie byłego ośrodka sportu i rekreacji w Jasieniu), oraz zagospodarowanie terenów przy świetlicach wiejskich w poszczególnych miejscowościach.

Potrzeby też zostaną zapewnione poprzez planowaną inwestycję powstania amfiteatru zewnętrznego wraz z niezbędnym zapleczem sanitarnym na terenie przylegającym do Biblioteki – Centrum Kultury w Lubsku. Realizacja zadania jest uzasadniona zarówno względami funkcjonalnymi, społecznymi, jak i estetycznymi tj.:

1) Rewitalizacja zdegradowanego terenu: obszar przeznaczony pod inwestycję stanowi obecnie teren zaniedbany, o ograniczonej funkcjonalności, niewykorzystany w pełni przez mieszkańców. Budowa amfiteatru pozwoli na jego odnowienie i przekształcenie w atrakcyjną przestrzeń publiczną, podnosząc walory estetyczne i użytkowe centrum miasta.

2) Potrzeba infrastruktury kulturalnej, bo w Lubsku brakuje nowoczesnej, plenerowej przestrzeni do organizacji wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych i rozrywkowych. Amfiteatr umożliwi: organizację koncertów, festiwali, spektakli teatralnych, projekcji filmowych, wydarzenia plenerowe dla dzieci i młodzieży, imprezy środowiskowe, miejskie i regionalne.

3) Integracja społeczna i rozwój oferty kulturalnej: nowa inwestycja stanie się miejscem integracji mieszkańców różnych pokoleń, zwiększy dostępność do kultury, a także rozszerzy ofertę programową Biblioteki – Centrum Kultury. Dzięki lokalizacji przy instytucji kultury możliwe będzie prowadzenie wydarzeń hybrydowych (część wewnątrz, część w plenerze).

4) Zaplecze sanitarne i komfort użytkowników: zaplanowane zaplecze sanitarne jest niezbędnym elementem infrastruktury – zapewni odpowiednie warunki higieniczne podczas imprez masowych, zwiększy komfort korzystania z obiektu i umożliwi organizację wydarzeń o większej skali.

5) Efekty społeczne i gospodarcze, gdzie realizacja zadania przyniesie wymierne korzyści: aktywizacja lokalnej społeczności, promocja miasta jako miejsca atrakcyjnego kulturalnie, zwiększenie ruchu turystycznego, pozytywny wpływ na rozwój przedsiębiorczości (lokalne gastronomia, usługi).

Na terenach wiejskich Partnerstwa funkcjonują, nie tylko filie biblioteczne, ale również świetlice wiejskie.

Jakość usług kultury, w tym stan techniczny bazy lokalowej, zarówno Biblioteka – Centrum Kultury w Jasieniu, jak i wybranych świetlic wiejskich na obszarze Partnerstwa, nie są jednak w pełni wystarczające z punktu widzenia potrzeb. Istnieją uzasadnione przesłanki sugerujące rozbudowę wybranych obiektów o dodatkowe sale i pracownie czy nawet poszukiwanie nowych lokalizacji na cele ich funkcjonowania.

Ważnym aspektem są także działania natury organizacyjnej, zachęcające uczestnictwem w życiu kulturalnym gminy coraz większej liczby mieszkańców. Należy zatem poszerzać ofertę usług kultury w kierunku potrzeb różnych grup wiekowych, przede wszystkim dla dzieci, młodzieży, osób starszych i niepełnosprawnych w postaci np.: rozwojowych grup artystycznych, sekcji i kół zainteresowań. Można również łączyć działalność instytucji (obiektów) kulturalnych z innymi rodzajami aktywności, szczególnie w dziedzinach: nauki, sportu, rekreacji, gastronomii czy rozrywki.

2.5. Sport.

Sport i rekreacja na terenie Gmin realizowana jest przez Ośrodek Sportu i Rekreacji w Lubsku, który oferuje szeroki wachlarz usług sportowo – rekreacyjnych, który z pewnością zaspokoi potrzeby wszystkich mieszkańców Gminy Lubsko, od maluchów do seniorów, funkcjonuje stadion miejski, hala gimnastyczna, boisko wielofunkcyjne („orlik”) oraz korty tenisowe. Na terenach wiejskich funkcjonują boiska, place zabaw, które są praktycznie w każdej miejscowości. Rośnie liczba klubów sportowych. Obiekty te są wykorzystywane przez mieszkańców Partnerstwa. w 2024 r. na terenie miasta Lubsko powstał nowy basen odkryty, a w 2023 r. powstał skate park przy Ośrodku Sportu i rekreacji w Lubsku. Gmina planuje również w 2024 r. wybudować поблизу skate park. Nowy pumtrack.

Podstawową infrastrukturę sportową gminy Jasień można uznać za dość rozwiniętą, ale przede wszystkim pod względem potencjału i rezerw terenowych przewidzianych pod te funkcje. W Jasieniu funkcjonują stadion miejski, sala gimnastyczna, boisko wielofunkcyjne („orlik”), boiska osiedlowe oraz korty tenisowe. Na terenach wiejskich boisk sportowych nie ma tylko we wsiach Golin, Lisia Góra i Mirkowice.

Place zabaw są praktycznie w każdej miejscowości na obszarze Partnerstwa. Do najważniejszych potrzeb należą jednak przede wszystkim rozbudowa, bieżące remonty i modernizacje istniejącej już infrastruktury sportowo – rekreacyjnej, a także budowa kolejnych placów zabaw i siłowni zewnętrznych czy obiektów typu skate park lub pumtrack dla młodzieży.

Zagospodarowania na cele rekreacyjno – wypoczynkowe wymaga część terenu Górki Flöthera oraz były ośrodek sportu i rekreacji w Jasieniu (włącznie z odbudową otwartego basenu) w Jasieniu. Jak wspomniano na wstępie przedsięwzięcia związane z budową nowych obiektów sportowych nie wymagają specjalnych czy nowych rezerw terenowych. w miarę możliwości lokalizację usług sportu i rekreacji należy koordynować z usługami kultury.

W zakresie kultury fizycznej czy w ogóle promocji zdrowego trybu życia działania gmin Partnerstwa jak i innych instytucji (szkoła, kluby sportowe) powinny koncentrować się wokół rozwoju oraz upowszechniania różnych form sportu i rekreacji. Należy umożliwiać miejscowej młodzieży zrzeszanie się w klubach i sekcjach sportowych oraz rozwijać ich ofertę. Usługi z zakresu sportu i rekreacji należy przygotować także dla osób starszych i niepełnosprawnych.

2.6. Współpraca społeczna.

Rozwój gmin Partnerstwa odbywa się między innymi w oparciu o funkcje przemysłowe i usługowe, przyciągające poszukujących pracy migrantów zza wschodniej granicy kraju, a także o nowych, najczęściej dobrze wykształconych i sytuowanych finansowo osadników, pochodzących z większych miast, może skutkować zwiększeniem dysproporcji ekonomicznych i mentalnych w stosunku do mieszkającej tu od lat, głównie robotniczej, rolniczej czy pro rolniczej społeczności. Uwidoczniać mogą się wówczas konflikty społeczne na niekorzyść jednych i drugich. Kluczowy jest zatem wzajemny szacunek lokalnej wspólnoty i przyjazność dla osób o odmiennych poglądach i stylu życia. Ważną rolę do odegrania w tym zakresie mają wspomniane usługi kultury, ale także funkcjonowanie lokalnych organizacji społecznych. Na terenie gminy Jasień zarejestrowano tylko 1 fundację, a liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych wynosi 17 natomiast na terenie gminy Lubsko liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych to 78. Wzmocnienia wymaga zatem w dalszym ciągu, podobnie jak w skali całego regionu lubuskiego, rozwój społeczeństwa obywatelskiego, wsparcie sektora pozarządowego czy stymulowanie współpracy NGO z samorządem i instytucjami publicznymi. Dodatkowo, jak wspomniano w *Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030*, rosnąca świadomość regionalnej tożsamości powinna zostać wykorzystana do pobudzania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, w tym do większego zaangażowania społeczności regionalnej w życiu publicznym i zwiększenia zaufania publicznego. Kontynuacji wymaga także likwidacja wszelkich barier dla osób niepełnosprawnych zarówno na szczeblu infrastruktury społecznej jak i technicznej. Utrzymać i rozwijać należy także współpracę instytucjonalną i partnerską jaką gminy Partnerstwa prowadzą na arenie krajowej i międzynarodowej.

2.7. Bezpieczeństwo publiczne.

Bezpieczeństwo na obszarze realizowane poprzez Komendę Powiatową Policji w Żarach i Komisariat Policji w Lubsku i Posterunek Policji w Jasieniu. w zakresie ochrony przeciwpożarowej oraz sytuacji kryzysowych pomoc świadczy Państwowa Powiatowa Straż Pożarna w Lubsku oraz jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej zlokalizowane w Gminie Lubsko i Gminie Jasień.

Na terenie Gminy Lubsko działają 3 jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych w Choliczu, Górzynie i Starej Wodzie.

Na terenie gminy Jasień funkcjonują tylko 2 jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych (włączone do KSRG), ale obecny stan ilościowy można uznać za wystarczający. Ponadto ważne będzie bieżące doposażenie sprzętowe i organizacyjne lokalnych jednostek OSP.

2.8. Administracja.

W zakresie administracji usługi świadczą właściwe terytorialnie Urzędy Gmin Partnerstwa oraz Starostwo Powiatowe jako drugi szczebel struktury samorządowej oraz powiatowe biuro Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Lubsku.

Budynki administracyjne wymagają dostosowania ich dla osób niepełnosprawnych.

Sposób zarządzania publicznego (odpowiednia logika i hierarchia działań oraz realizacji celów) determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów urzędu gminy (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów, itp.). Od jakości pracy administracji (profesjonalnego zarządzania) w ogromnej mierze zależy tempo rozwoju każdej wspólnoty lokalnej. Jakość rządzenia postrzegana jest przez pryzmat stosowanych rozwiązań zarządczych, w tym nowoczesnych, związanych m. in. z elektroniczną administracją, kompetencji pracowników, przejrzystych kryteriów dystrybucji środków finansowych, prowadzenia mądrej polityki rozwoju na poziomie strategicznym, otwartości i umiejętności współpracy, a także wykorzystywania szans, pojawiających się w otoczeniu jednostki, w tym związanych z możliwościami zewnętrznego finansowania działań rozwojowych. Jak pokazały ostatnie lata (2020-2023) niezwykle ważną kwestią będzie coraz większa cyfryzacja usług publicznych zarówno w kwestiach medycznych i edukacyjnych, jak również administracyjnych. Rozwijająca się na całym świecie epidemia wirusa SARS-CoV-2 obnażyła prawdę o niewystarczającym stopniu przygotowania instytucji publicznych do działania w warunkach wyłącznej pracy on-line. Dlatego ważnym elementem działań w perspektywie do 2030 r. będzie zwiększanie cyfryzacji usług publicznych oferowanych dla mieszkańców (rozwój e-administracji). Rozwój tego obszaru będzie obejmował zarówno zwiększanie zasobów sprzętowych i zasobów jednostek organizacyjnych oraz ponoszenie kompetencji kadry administracyjnej, jak również wprowadzenie działań zwiększających dostęp mieszkańców do oferowanych usług (zwiększanie dostępu mieszkańców do Internetu oraz wyposażenia komputerowego).

3. Sfera gospodarcza.

Transformacja systemowa w Polsce wymusiła szereg zmian, które w jej początkowej fazie niekorzystnie odbiły się także na gminach Partnerstwa. Ograniczenie, a także zaniechanie produkcji przez ówczesne zakłady produkcyjne, zmniejszenie podaży pracy przez zakłady w pobliskich Żarach jak i samym Lubsku, a także likwidacja uspołecznionych podmiotów sektora rolnego na terenach wiejskich, spowodowały wzrost bezrobocia. Wskutek powyższego realne dochody dużej części mieszkańców gminy obniżyły się w stosunku do lat 70-tych i 80-tych XX wieku. Szansą na poprawę bytu pracowników oraz kooperantów

upadłych przedsiębiorstw były inwestycje zewnętrzne, a także poszukiwanie nowych, zewnętrznych miejsc pracy.

3.1. Rynek pracy.

Gminy Partnerskie to typowe jednostki miejsko – wiejskie o zrównoważonym udziale funkcji mieszkaniowej i funkcji pracy, zwłaszcza na terenie miasta. Na terenach wiejskich od kilkunastu lat zaznacza się wyraźna przewaga udziału funkcji mieszkaniowej nad funkcją pracy. Rynek pracy na terenie miasta opiera się na lokalnych sektorach przemysłowym i usługowym. w rejonach wiejskich rynek pracy opiera się głównie na rolnictwie i częściowo leśnictwie i usługach, jednakże tylko część mieszkańców pracuje we własnych gospodarstwach rolnych. Część mieszkańców pracuje poza granicami gminy, przede wszystkim w pobliskich Żarach, a także za granicą.

W okresie ostatnich 20 lat liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy Jasień wzrosła z 432 (2000 rok) do 681 (2019 rok), a więc aż o 60 %. Tym samym wzrósł wskaźnik ilości podmiotów na 1000 mieszkańców ogółem z 57,75 do 97,41, a na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym z 96,56 do 156,05. Dominują działalności usługowe (65 % wszystkich zarejestrowanych podmiotów), ale największy progres w okresie ostatnich 10 lat zanotowały podmioty produkcyjne, których liczba wzrosła ze 125 (2009 rok) do 224 (2019 rok), a więc aż o 80 % i stanowią one obecnie 33 % wszystkich zarejestrowanych firm. Regres nastąpił natomiast wśród działalności związanych z rolnictwem gdzie zanotowano spadek liczby podmiotów gospodarczych z 27 (2009 rok) do 17 (2019 rok), a więc aż o 37 % i stanowią one obecnie 2,5 % z ogółu firm. Zdecydowana większość firm (72 %) to jednak zakłady osób fizycznych, często tylko jednoosobowe działalności gospodarcze. Niezależnie od tego, wskutek dynamicznego rozwoju działalności przemysłowych, wzrasta także liczba pracujących, czyli zatrudnienia w większych zakładach pracy. w ciągu ostatnich 20 lat liczba pracujących wzrosła z 902 osób (2000 rok) do 1325 (2019 rok), a więc o 47 %. Tym samym wzrósł także wskaźnik ilości pracujących na 1000 mieszkańców ogółem ze 120,59 do 189,53, a na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym ze 201,61 do 303,62. Wśród pracujących od lat wyraźnie dominują mężczyźni (obecnie przeszło 68 %), zatrudnieni w lokalnych zakładach produkcyjnych.

Dane dotyczące aktywności gospodarczej Gminy Lubsko pokazują, że liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą rosła w latach 1990-1998 z 555 osób do 1041. Od tego czasu praktycznie odnotowujemy zbliżony poziom aktywności do roku 2018. Od 2010 roku widoczny jest wyraźny wzrost liczby podmiotów w branży przemysłowo-budowlanej, która szczyt w liczbie 537 osiągnęła w 2023 r.. Ogółem liczba podmiotów gospodarczych swój szczyt osiągnęła także w 2023 roku (1767).

W tabeli poniżej przedstawiono branżową strukturę liczby podmiotów gospodarczych Gminy Lubsko w latach 2018 -2023. z danych zawartych w tabeli można wyciągnąć następujące wnioski:

- a) wśród 17 wymienionych w tabeli sekcji najliczniej reprezentowane są sekcje L (obsługa rynku nieruchomości) – 417 podmiotów, F(budownictwo) – 396 podmiotów oraz G (handel hurtowy i detaliczny i naprawa samochodów) – 308 podmiotów,

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

- b) w badanym okresie w 8 sekcjach skupiających 1200 przedsiębiorstw widoczny jest wzrost liczby podmiotów, a w 4 sekcjach A, G, i i Q skupiających 448 firm zauważono spadek ich liczby,
- c) najdynamiczniej (o 95%) wzrosła liczba przedsiębiorstw w sekcji N- działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, następnie (o 80%) wzrosła liczba przedsiębiorstw z sekcji F- budownictwo, następnie z sekcji S i T (o 21%)- gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, produkujące wyroby i usługi na własne potrzeby,
- d) Największy spadek (o 15%) liczby przedsiębiorstw zaobserwowano w sekcji G –handel hurtowy i detaliczny , naprawa samochodów.

Tabela 3 Struktura branżowa i własnościowa podmiotów gospodarczych w Gminie Lubsko według sekcji PKD 2007 w latach 2018-2023 wyrażona w liczbie przedsiębiorstw.

Branże gospodarki wg sekcji PKD 2007 w gminie Lubsko		2018	2019	2020	2021	2022	2023 Stan na 30.09
ogółem		1 709	1 757	1 805	1 866	1 891	1938
Sektor publiczny ogółem, w tym		201	201	202	202	202	203
Sekcja L -obsługa rynku nieruchomości		168	169	169	169	170	171
Sekcja P - edukacja		20	19	19	19	19	19
Sektor prywatny ogółem, w tym:		1 503	1 549	1 594	1 656	1 679	1726
Sekcja A- rolnictwo i leśnictwo		39	40	42	42	43	34
Sekcja C- przetwórstwo przemysłowe		129	125	124	135	139	141
Sekcja F - budownictwo		220	265	289	340	356	396
Sekcja G – handel hurtowy i detaliczny		363	353	342	332	316	308
Sekcja H – transport i logistyka		62	60	71	71	70	70
Sekcja i – zakwaterowanie i usługi gastronomiczne		31	33	32	29	28	28
Sekcja J – informacja i komunikacja		21	21	23	27	24	25
Sekcja K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa		34	34	33	29	31	33
Sekcja L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości		227	229	236	239	241	246
Sekcja M – działalność		70	74	76	79	85	85

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

profesjonalna, naukowa i techniczna							
Sekcja N – działalność w zakresie administrowania i działalność wspierająca	23	28	28	28	38	45	
Sekcja P - edukacja	40	36	41	43	37	38	
Sekcja Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	84	85	82	77	76	78	
Sekcja R – działalność związana z kulturą i rozrywką	26	28	26	26	29	31	
Sekcje S i T -	127	132	142	150	157	161	
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1 042	1 086	1 120	1 174	1 198	1245	
sektor prywatny - spółki handlowe	51	54	57	61	62	52	
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	22	21	22	22	21	22	
sektor prywatny - spółdzielnie	6	6	6	6	6	5	
sektor prywatny - fundacje	3	3	3	4	4	5	
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	64	65	65	65	69	73	

Źródło: GUS

Przeważają podmioty prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą, dominują usługi „beauty” (fryzjer, kosmetyczka, solarium), a także gastronomia oraz usługi hotelarskie, które są miejscami pracy dla mieszkańców obszaru partnerstwa. Profil działalności opiera się głównie na handlu, robotach budowlanych i innych drobnych usługach.

- Brakuje zatem w gminach Partnerstwa większych pracodawców z branż usługowych, preferujących zatrudnianie kobiet, co powoduje konieczność ich wyjazdów do pracy poza granice gminy lub migracje do większych ośrodków (np.: Zielona Góra, Żary). Co prawda rozwinął się w miastach sektor usług handlowych reprezentowanych przez większe placówki dyskontowe, jednakże nie zaspokaja to podaży na pracę dla kobiet, zwłaszcza lepiej wykształconych. Postępujący de facto już od kilkunastu lat spadek bezrobocia, podtrzymywany dynamiką dobrej koniunktury gospodarczej, znacząco poprawił sytuację na rynku pracy w skali kraju, regionu i lokalnej. Problemem lokalnym dla większości małych gmin pozostaje mała ilość satysfakcjonujących, spełniających ambicje i dobrze płatnych

miejsce pracy dla ludzi młodych, co powoduje ich stały odpływ do większych ośrodków miejskich w kraju czy zagranicę. Na terenie Partnerstwa nie funkcjonuje żadna instytucja wspierająca MŚP.

3.2. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

Pod względem struktury gospodarczej gminy Partnerstwa zaliczane są do przemysłowo – usługowo - rolniczym.

Miasto Jasień jest lokalnym ośrodkiem przemysłowo – usługowym. Gospodarka rolna, której nie sprzyja bonitacja gleb, pełni nadal podstawową funkcję, zarówno odnośnie struktury przestrzennej jak i gospodarczej. Nie występują tu gleby najlepszych (I i II) klas bonitacyjnych, a III klasę reprezentuje tylko 9,63 % z ogółu gleb, z czego grunty orne 12,14 %, a użytki zielone 4,58 %. Ogólny wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla gminy Jasień wynosi zaledwie 59,6 pkt (Polska – 66,6 pkt, województwo lubuskie 62,3 pkt, powiat żarski 60,7 pkt).

Zgodnie z ewidencją podatkową na koniec 2023 r. w Gminie Lubsko były łącznie **2 303 gospodarstwa** o powierzchni **6 024,72 ha**, w tym łąki i pastwiska 2 214,32 ha. Największy odsetek stanowią małe gospodarstwa o powierzchni do 0,5 ha, natomiast najmniejszy o powierzchni 100 ha i więcej.

Zgodnie z ogłoszeniem Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa średnia wielkość powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w 2023 r. w województwie lubuskim wyniosła 23,18 ha. Na terenie gminy Lubsko w roku 2023 zarejestrowanych było 16 gospodarstw rolnych w tym przedziale. Oznacza to, że taka struktura agrarna jest dowodem na duże rozdrobnienie w rolnictwie tego regionu, natomiast niska bonitacja gleb nie wpływa korzystnie na rozwój rolnictwa. Ponadto w przedmiotowym zakresie powierzchni gospodarstw zanotowano spadek o 4 gospodarstwa.

Dla części małych i średnich gospodarstw rolnych problemem jest zjawisko tak zwanego ukrytego bezrobocia. z drugiej strony nowoczesne (wielkoobszarowe) gospodarstwa rolne stają się głównymi kołami zamachowymi lokalnej gospodarki wiejskiej. Rozwijają się także gospodarstwa rybackie, które stanowią alternatywę dla tradycyjnego rolnictwa. Lokalne rolnictwo, zwłaszcza ukierunkowane na hodowlę, ma dobre możliwości do dalszego rozwoju. Kierunek hodowlany wynika przede wszystkim z warunków naturalnych składających się na niską jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej, mało korzystną dla upraw. Możliwości rozwoju mają oczywiście także mniej wymagające uprawy i gospodarka rybacka. Oprócz możliwie wielofunkcyjnego charakteru lokalnego rolnictwa oczekuje się dalszej poprawy struktury agrarnej i rozwoju grup producenckich. Dla całego rolnictwa zaleca się produkcję ekologiczną.

Do działalności rolniczej prowadzonej na terenie Partnerstwa zaliczamy działalność związaną z uprawą roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym grzyby jadalne), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych oraz chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj.: bydła, owiec, kóz, koni, świń, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, dzikich zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie do produkcji mięsa (np. dziki, sarny, danielę) i pszczoł, a także działalność

polegającą na utrzymaniu użytków rolnych niewykorzystywanych do celów produkcyjnych według zasad dobrej kultury rolnej (zgodnie z normami).

Gmina Lubsko prowadzi współpracę z Kołami Łowieckimi, które posiadają swoje obwody łowieckie na terenie naszej gminy. Na terenie Gminy Lubsko swoją działalność prowadzą: Koło Łowieckie „Bór” Zielona Góra- dzierżawca obwodu łowieckiego nr 184, Koło Łowieckie „Ostęp” Zielna Góra- dzierżawca obwodu łowieckiego nr 197 i 210, Górnicze Koło Łowieckie „Szarak” w Wałbrzychu- zarządca obwodu nr 171, Koło Łowieckie „Ryś” Lubsko- dzierżawca obwodu łowieckiego nr 186, Koło Łowieckie „Hutnik” Głogów- polujący na terenie obwodu nr 198, Koło Łowieckie „Lis” w Gubinie- dzierżawca obwodu łowieckiego nr 154/155 oraz 170, a także Koło Łowieckie „Jeleń” Brody- zarządca obwodu łowieckiego nr 199 oraz Koło Łowieckie „Odyniec” Bobrowice- dzierżawca obwodu łowieckiego leśnego nr 168 i 169.

Działania w zakresie łowiectwa prowadzone są na podstawie m.in. ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (tj. Dz. U. z 2023 r., poz. 1082). Łowiectwo jest prowadzone zgodnie z podstawowymi kierunkami użytkowania terenów rolnych, leśnych i rybnych, w warunkach stałego polepszenia zwierzyńca środowiska jej bytowania.

W zakresie rolnictwa gminy Partnerstwa współpracują również z Powiatowym Lekarzem Weterynarii w Żarach z siedzibą w Lubsku głównie w kwestiach dotyczących występujących chorób zwierzęcych przede wszystkim afrykańskiego pomoru świń (ASF), ptasiej grypy czy szczepień ochronnych lisów wolnożyjących przeciwko wściekliźnie.

3.3. Działalności produkcyjne.

Na terenie gminy Jasień udokumentowano 5 złóż kopalin – 1 złożę węgla brunatnego, 2 złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej i 2 złoża kruszywa naturalnego. Ponadto wytypowano tu 2 obszary perspektywiczne (kruszywo naturalne i surowce ilaste ceramiki budowlanej) i 1 obszar prognostyczny (torfy) dla występowania kopalin. Dotychczas działalności górnicze prowadzone są wyłącznie na złożu surowców ilastych ceramiki budowlanej „Jasień II” (obwód Jabłoniec). Wyznaczono tu obszar i teren górniczy o powierzchni blisko 71 tys. m², a ważność aktualnej koncesji kończy się w 2035 roku. Eksploatacja pozostałych złóż (poza złożem kruszywa naturalnego „Guzów”) jest obecnie nieopłacalna, a w przypadku węgla brunatnego czy torfów byłaby konfliktowa dla środowiska. Górnictwo, zwłaszcza na skalę wielkoprzemysłową, nie jest obecnie ani możliwym, ani pożądanym kierunkiem rozwoju gminy.

Miasto Jasień pełni rolę lokalnego, ale bardzo prężnego ośrodka przemysłowego. Dominującym profilem działalności są przemysł metalowy i drzewny. Miejscowe, zmodernizowane i nowoczesne zakłady produkcyjne, zlokalizowane w różnych częściach miasta, są źródłem miejsc pracy nie tylko dla mieszkańców gminy Jasień, ale także gmin ościennych (głównie Lubsko). Stały się one głównymi kołami zamachowymi lokalnej gospodarki. Na terenach wiejskich, ze względu na znaczną powierzchnię terenów leśnych oraz (miejscami) użytków rolnych, działalności produkcyjne występują jedynie w postaci nielicznych, niewielkich zakładów (budownictwo, drobne przetwórstwo przemysłowe, rzemiosło produkcyjne).

Szansami na dalszy rozwój aktywności gospodarczych na terenie gmin Partnerstwa są obecnie:

- wieloletnie tradycje przemysłowe;
- wykwalifikowana siła robocza;
- miejscowa baza surowcowa (np.: drewno, kopaliny budowlane);
- uzbrojone i planowane do uzbrojenia (drogi, sieć wodociągowa, sieć kanalizacyjna, sieć gazowa) tereny przeznaczone pod działalności przemysłowe, w tym wyznaczone w obecnie obowiązujących i planowanych do uchwalenia miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- bliskie sąsiedztwo największych (Zielona Góra, Żagań, Żary) i średniej wielkości (Nowogród Bobrzański) ośrodków miejskich południowej części województwa lubuskiego;
- stosunkowo niewielka odległość do głównych szlaków komunikacyjnych w południowej i zachodniej części kraju (drogi nr A18 i S3 oraz linie kolejowe nr 14, 273 i 275);
- bliskość granicy z Republiką Federalną Niemiec.

Poza wyżej wymienionymi głównymi atutami występują jednak także bariery rozwoju. Należą do nich przede wszystkim niekorzystne zjawiska demograficzne (stosunkowo niska populacja gminy, spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym) oraz warunki naturalne, a zwłaszcza wysoka lesistość, która w korelacji z obecnym zagospodarowaniem terenu, w tym terenami objętymi czynną ochroną w postaci Obszaru Chronionego Krajobrazu i sieci Natura 2000, znacznie ograniczają możliwość wyznaczania nowych obszarów pod działalności produkcyjne. Funkcje produkcyjne jako rozwojowe przypisać więc można niemal wyłącznie terenom zlokalizowanym w rejonie obwodnicy Jasienia w ciągu drogi wojewódzkiej nr 287. Planowana perspektywnie budowa obwodnicy Lubsko (kontynuacja przebudowy drogi wojewódzkiej nr 287) może przyczynić się do wzrostu zainteresowania inwestycyjnego także w rejonie na wschód od Budzichowa. w pozostałych wsiach będzie to tylko funkcja uzupełniająca w stosunku do obecnej struktury przestrzennej i gospodarczej. Rozwój działalności produkcyjnych wymaga wprowadzenia inwestycji zewnętrznych. Należy jednak nadmienić, że konkurencyjne dla gmin Partnerstwa są przeznaczone pod inwestycje tereny w rejonie sąsiedniej gminy Żary, gdzie funkcjonują Podstrefy Kostrzyńsko – Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, a także inne tereny inwestycyjne (w tym również objęte specjalnymi strefami ekonomicznymi) w pobliskich gmin większych miastach: Gubin, Iłowa, Krosno Odrzańskie, Nowogród Bobrzański, Żagań czy nawet Zielona Góra. Należy wziąć pod uwagę także niskie bezrobocie na terenie gmin, ale należy nadmienić, że nie jest ono tylko wynikiem rozwiniętego lokalnego rynku pracy, ale także codziennych dojazdów do miejsc pracy położonych poza gminą Jasień i Lubsko, głównie w Żarach i zagranicą. Niezależnie od powyższego w skali całych gmin Partnerstwa oczekuje się rozwoju wyłącznie nowoczesnych i zaawansowanych technologicznie inwestycji, podporządkowanych ekologiczno – ochronnej funkcji analizowanego obszaru.

Gminy Partnerstwa, podobnie jak całe województwo lubuskie, mają dość dobre warunki do produkcji energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności dla wykorzystania energii słonecznej (farmy fotowoltaiczne, jak i mikroinstalacje), energii wiatrowej, instalacji opartych o spalanie biomasy czy technologii produkcji biogazu. Szczególną uwagę zwraca zainteresowanie inwestycjami w farmy fotowoltaiczne (energia wiatrowa spotyka się ze

sprzeciwem mieszkańców). Predysponowane do lokalizacji urządzeń fotowoltaicznych na skalę produkcyjną są przede wszystkim nieużytkowane i/lub nieopłacalne do upraw rolniczych grunty, charakteryzujące się niską klasą bonitacyjną (V i VI), ze szczególnym uwzględnieniem nieużytków, ale także terenów służących obecnie na cele produkcyjne czy gospodarki komunalnej. z racji tego, że potrzeby energetyczne, a zwłaszcza dotyczące ich pozyskiwania z odnawialnych źródeł energii są niemal nieograniczone, należy założyć, że ich lokalizacja jest możliwa tam gdzie nie ograniczają ich szczególne uwarunkowania prawne (zwłaszcza dotyczące ochrony przyrody i środowiska oraz walorów kulturowych), bezpośrednie sąsiedztwo istniejącej sieci osadniczej, a także konflikt z innymi rozwojowymi funkcjami (np.: budownictwo mieszkaniowe, turystyka i rekreacja).

3.4. Usługi.

Wysoki odsetek zatrudnionych w usługach lokuje ten sektor gospodarki jako kluczowy w gminach Partnerstwa. Jednakże, jak dotychczas, dominują głównie zakłady usług publicznych oraz handel dyskontowy. Zdecydowana większość usług rynkowych (komercyjnych), a handel i gastronomia przede wszystkim, uwzględnia bieżące realia rynkowe i elastycznie reaguje na zależność pomiędzy popytem a podażą. Dlatego uznano, że nasycenie siecią usługową na terenie gmin jest wystarczające z punktu widzenia podstawowych potrzeb. w ciągu ostatnich 20 lat na terenie gmin Partnerstwa liczba placówek handlowych (sklepów) znacznie spadła. Tendencja spadkowa odzwierciedla zmiany demograficzne, ale przede wszystkim zmiany w strukturze handlu (sklepy internetowe, rozwój wielkopowierzchniowych obiektów handlowych i mniejszych placówek sieciowych w gminach, ale także w pobliskich Żarach, w których znaczna część mieszkańców gmin realizuje potrzeby zakupowe). Ośrodkami koncentrującymi największą ilość placówek usługowych, głównie handlowych, ale także oddziałów bankowych czy usług podstawowych (fryzjer, kosmetyczka, fotograf, optyk, itp.) jest Jasień i Lubsko. Na terenach wiejskich oferta usługowa jest bardzo uboga (łącznie kilka sklepów) lub nie ma jej w ogóle.

Osobną kwestią pozostaje ewentualny dalszy rozwój wielkopowierzchniowych obiektów handlowych, w tym przypadku obiektów o powierzchni sprzedaży od 400 do 2000 m², czyli tak zwanych supermarketów. Ustalenie docelowej czy założenie maksymalnej ilości wielkopowierzchniowych obiektów handlowych na terenie danej jednostki administracyjnej jest jednym z trudniejszych wyzwań stojących przed władzami samorządowymi, przede wszystkim ze względu na uzasadnione interesy lokalnego środowiska kupieckiego. Wskutek silnej konkurencji ze strony supermarketów tracą pozycję na rynku tradycyjne branżowe punkty sprzedaży (np.: sklepy rybne, mięsne czy owocowo – warzywne). Także sklepy oferujące artykuły kosmetyczne i drogerijne podlegają silnej konkurencji. To samo dotyczy sklepów z odzieżą, elektroniką, RTV, AGD, wyposażenia wnętrz, itd. z drugiej strony powstanie każdego nowego obiektu handlowego, czy jakiegokolwiek podmiotu świadczącego usługę komercyjną, stanowi zwiększenie konkurencji względem istniejących placówek. Konkurencja jest zasadniczym motorem rozwoju i podnoszenia jakości gospodarowania. Tym samym z perspektywy klienta występowanie wzmożonej konkurencji, nawet w postaci kolejnych wielkopowierzchniowych obiektów handlowych, jest sytuacją pożądaną. Należy podkreślić, że w gospodarce rynkowej nie ma obowiązujących wskaźników ani normatywnej ilości sklepów, ich powierzchni sprzedaży czy struktury branżowej usług jaka powinna

przypadać na mieszkańca. o kształtowaniu sieci handlowo – usługowej danej gminy nie mogą decydować tylko statystyczne wyliczenia „nasylenia” powierzchnią handlową czy sprzedażową, ani wskaźniki ilości takiej powierzchni przypadającej na jednego mieszkańca, czy różne wyliczenia poziomu siły nabywczej klientów lub obrotów sklepów. Są to tylko elementy monitoringu sytuacji. Nie ma dobrej delimitacji obszaru dla takich analiz gdyż obecnie granice gmin, powiatów czy województw, a nawet państw nie stanowią żadnej bariery w dostępie do wielkopowierzchniowych obiektów handlowych. Jedynie obserwacja wieloletnich trendów może pomóc w odpowiedzi na to zagadnienie. Należy również pamiętać, że to klienci (konsumenci) decydują o powodzeniu lub klęsce każdej placówki handlowej, tym bardziej wielkopowierzchniowej i to oni bezpośrednio kształtują każdy z trendów w ilościowej i jakościowej strukturze handlu. Stan i jakość sieci handlowej podlega niemal codziennie subiektywnej ocenie mieszkańców podczas dokonywania zakupów. Oceniają oni stan oferty handlowej zarówno w odniesieniu do swojej siły nabywczej, dostępności lokalizacji, dostępności asortymentów, preferencji formy handlu, estetyki sklepów, porównania do innych miast, spełnienia oczekiwań i potrzeb. Dodatkowym parametrem pomocnym w ocenie stanu nasycenia sklepami i innymi placówkami usługowymi są więc badania rynkowe (konsumenckie) dotyczące poziomu zaspokojenia potrzeb mieszkańców.

Gminy Partnerstwa wiążą duże nadzieje z rozwojem turystyki i rekreacji w oparciu o istniejące walory przyrodnicze i krajobrazowe. Godne wypromowania są także walory kulturowe, a zwłaszcza wspomniane w podrozdziale o uwarunkowaniach kulturowych „Grodzisko w Wicinie” czy Pałac w Dłużku, oraz położenie geograficzne gmin odnośnie dostępu (dojazdu) do innych, pobliskich atrakcyjnych rejonów. Jest zatem szansa na szerszy rozwój turystyki pobytowej, a więc kilkudniowej, przynoszącej bardziej wymierne korzyści materialne dla lokalnej gospodarki. Dla wielu odwiedzających ważne jest położenie danej gminy czy konkretnej miejscowości względem atrakcji turystycznych. Lokalizacja gmin Partnerstwa stosunkowo blisko ważnych szlaków komunikacyjnych oraz w sąsiedztwie wielu atrakcyjnych rejonów turystycznych (Dolina Bobru, Łuk Mużakowa, Bory Zasięckie, Bory Dolnośląskie, liczne pojezierza w regionie lubuskim) jest sama w sobie atrakcją godną zagospodarowania i wypromowania. Rejon gmin może pełnić rolę bazy wypadowej, bo położony jest w zasięgu maksymalnie kilkudziesięciominutowego dojazdu do wyżej wymienionych regionów oraz licznych atrakcji z nimi związanych. Powyższe otwiera szanse dla rozwoju usług turystycznych, a zwłaszcza rekreacyjnych, ukierunkowanych na obsługę ruchu jednodniowego i weekendowego (lokalne atrakcje) oraz dla wielodniowych usług wypoczynkowych w powiązaniu z możliwością dalszych wycieczek. Aby tego dokonać należy wdrożyć szereg działań związanych między innymi z poprawą funkcjonowania komunikacji publicznej (zwłaszcza autobusowej w dni wolne od pracy i reaktywacją przewozów kolejowych), szeroką ofertą usług kultury i sportu czy promocją gmin. Coraz bardziej docenianymi walorami są także naturalny krajobraz, niskie zaludnienie, historyczna architektura miejska i wiejska, a także brak zgiełku, charakterystycznego dla dużych ośrodków turystycznych. Należy więc dodatkowo skoncentrować się na działaniach proekologicznych związanych z ochroną przyrody i środowiska naturalnego, poprawą estetyki i wizerunku gmin, a także rozbudować infrastrukturę służącą turystyce (obiekty noclegowe,

znakowane trasy turystyczne, miejsca odpoczynku, punkty widokowe, itp.) w zakresie umożliwiającym obsługę oczekiwanego ruchu. Niezbędna w tym zakresie będzie współpraca z lokalnymi Nadleśnictwami. Jak dotychczas sektor usług turystycznych praktycznie nie istnieje. Poza kilkoma zaniedbanymi, znakowanymi trasami turystycznymi jedynym obiektem noclegowym jest hostel w Jasieniu czy hotel „Duet” w Lubsku. Mając na uwadze lokalne uwarunkowania potencjalny sukces można odnieść np.: bazie rewitalizacji zdegradowanych substancji zabytkowych (byłe założenie folwarczne czy pałacowo – parkowe), wprowadzając do nich szeroką ofertę noclegową, gastronomiczną i rekreacyjną. Ewentualne nowe obiekty mogą zaś koncentrować się na ofercie sportowo – rekreacyjnej, wzbogaconej szeregiem usług towarzyszących (np.: rozrywka, rehabilitacja, lecznictwo, opieka, zakwaterowanie, gastronomia, itp.) i otoczonej naturalnym krajobrazem (mozaika terenów leśnych i polno – łąkowych). Oferta takich ośrodków powinna być także wzbogacona o możliwość czasowego (zabudowa letniskowa, w tym domku całoroczne w Lubsku na zalewem „Karaś”) lub stałego (zabudowa jednorodzinna, w tym rezydencjonalna) zamieszkania (dla nierezydentów), nie tylko na bazie komercyjnych usług zakwaterowania. Powyższe otwiera możliwości przed rozwojem wielofunkcyjnych ośrodków turystyczno – rekreacyjnych. Licząc perspektywicznie na efekt synergii, należy założyć możliwość rozwoju mniejszych, uzupełniających ośrodków (obiektów) turystycznych (zakwaterowanie i gastronomia). Oczekuje się także rozwoju działalności agroturystycznych, wspomagających wyżej wymienioną potencjalną ofertę.

2.2. Analiza zdiagnozowanych uwarunkowań rozwojowych

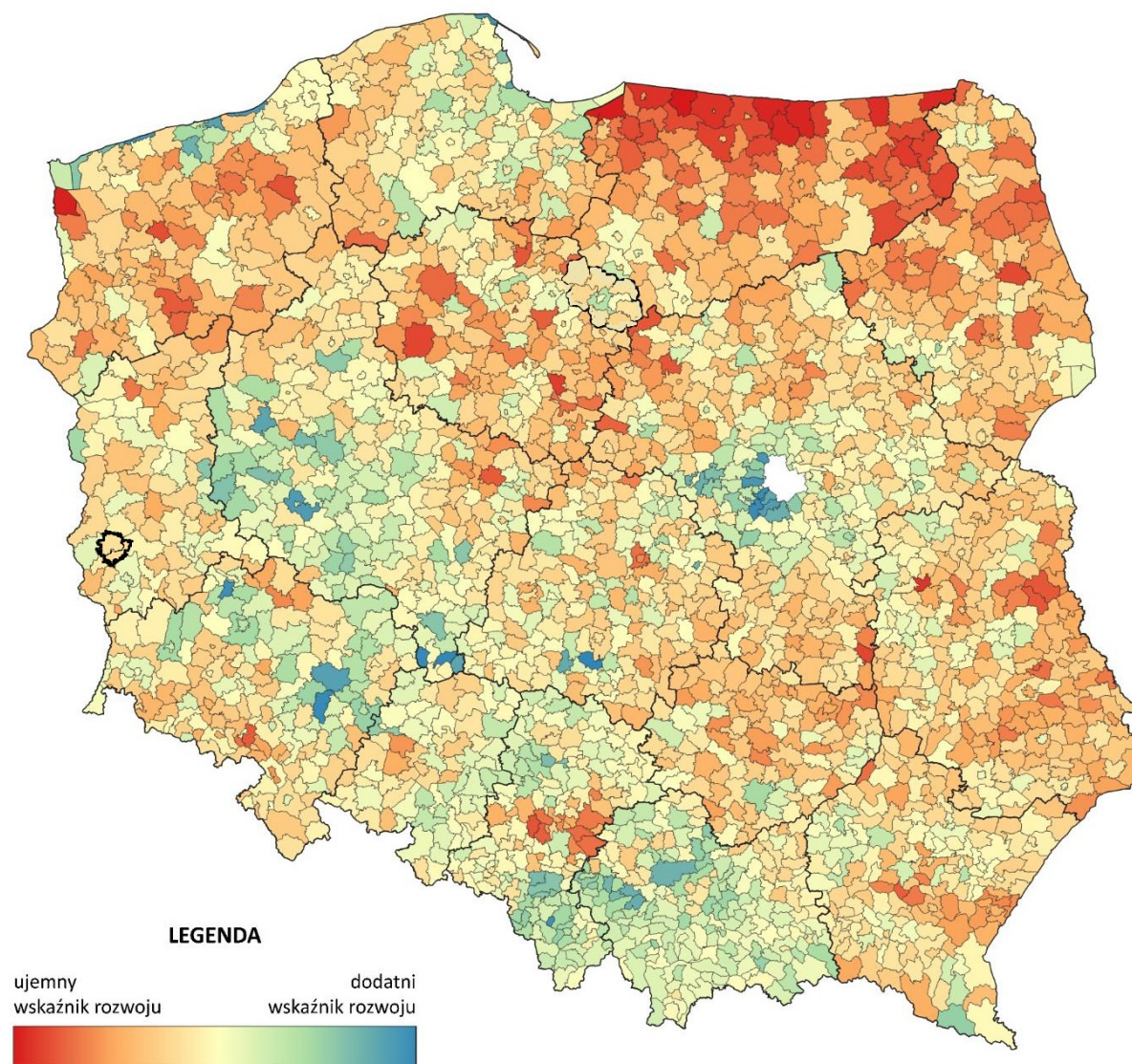
2.2.1. Kluczowe problemy rozwojowe Partnerstwa

Zgodnie z wyznaczonymi Obszarami Strategicznej Interwencji (OSI) w ramach Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030² Gminy Lubsko i Jasień zostały zaliczone do obszarów znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej.

Lubsko zaliczone do ośrodków lokalnych ma pozytywny wpływ dla rozwoju powiązań funkcjonalnych MOF Żary – Żagań. Jednocześnie Lubsko jako ośrodek lokalny pełni ważną rolę w uzupełnianiu oferty miast wojewódzkich, koncentrując funkcje w zakresie gospodarki, dostępu do usług publicznych, edukacji, kultury, transportu publicznego czy usług teleinformatycznych, istotnych z perspektywy miasta, jak i mieszkańców otaczających ją obszarów wiejskich, do którego jest też zaliczona Gmina Jasień. Promowana forma realizacji polityki rozwoju ośrodków lokalnych i powiązanych z nimi obszarów wiejskich powinno być zawiązywanie partnerstw samorządowych w celu realizacji wspólnych przedsięwzięć z wykorzystaniem mechanizmu porozumienia terytorialnego oraz innych instrumentów terytorialnych.

² Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 z dn.15 lutego 2021 r.,

Rysunek 8 Ogólny wskaźnik rozwoju gmin na tle mapy Polski.

Źródło: Opracowanie ZMP

Analiza wewnętrznych uwarunkowań oraz refleksja nad uwarunkowaniami zewnętrznymi wskazały, że **kluczowym problemem** dla całego obszaru partnerstwa jest **niewystarczające wykorzystanie potencjału przyrodniczego i społecznego** do generowania satysfakcjonujących warunków do pracy zawodowej oraz samorealizacji, szczególnie ludzi młodych. Poniżej wskazano wnioski najistotniejsze dla perspektyw rozwojowych obszaru.

Istotne wyzwania partnerstwa związane są przede wszystkim ze **zmianami demograficznymi**. Na przestrzeni 25 lat liczba mieszkańców zmniejszyła się o 3 791 osób, a należy do obszarów o **najszybszym tempie depopulacji w województwie lubuskim**. Jest to skutek zarówno ujemnego przyrostu naturalnego, jak i wyjazdów, szczególnie popularnych wśród ludzi młodych. Skutkiem tych zjawisk jest **starzenie się społeczności**, które powoduje **zmianę zapotrzebowania na rodzaje usług i formy ich świadczenia** (w tym zwiększone zapotrzebowanie na usługi zdrowotne i opiekuńcze), a w przyszłości może być znaczącym **wyzwaniem dla rynku**. Ważnym zadaniem w tym zakresie będzie również rozwój różnych

form pomocy i integracji społecznej, szczególnie w odniesieniu do osób wykluczonych społecznie. Nie ma żadnego szybkiego i prostego sposobu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zwalczania go. Podobnie jak proces wykluczania jest dosyć długi, a samo zjawisko wielowymiarowe, tak działania na rzecz jego ograniczenia wymagają czasu i skoordynowanych działań wielu instytucji. w związku z tym gminy powinny kontynuować rozpoczęte wcześniej działania (z powodzeniem realizowane przez Miejsko-Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej oraz funkcjonujące na terenie gmin organizacje pozarządowe) na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz włączaniu społecznemu różnych grup zmarginalizowanych bądź potencjalnie zagrożonych marginalizacją. Będzie to wymagało zaangażowania, zarówno środków pozwalających na sfinansowanie inwestycji i działań, jak i kapitału ludzkiego, który będzie głównym koordynatorem zmian. Niezwykle istotne w tym zakresie jest przekonanie społeczności lokalnej, że warto i można dokonywać inwestycji w kapitał ludzki i walkę z wykluczeniem. Efektywność prowadzenia pomocy społecznej będzie poległa m.in. na przechodzeniu od systemu opiekuńczego do modelu opartego na zasadzie pomocniczości. Będzie to sprzyjało unikaniu negatywnych skutków długotrwałego uzależniania się beneficjentów pomocy od świadczeń społecznych.

- **Brak mieszkań treningowych** ze względu na konieczność wsparcia osób pełnoletnich, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, o ile nie wymagają usług w zakresie świadczonym przez jednostki całodobowej opieki.

- **Praca** (zapewnienie kadr dla lokalnej gospodarki). Odpływ ludzi młodych świadczy o niskiej atrakcyjności zamieszkania na terenie partnerstw, a jednocześnie **osłabia przyszły potencjał społeczny partnerstwa, które traci osoby w wieku rozwojowym, dobrze wykształcone i kreatywne**. Na terenie Partnerstwa nie funkcjonuje żadna instytucja wspierająca MŚP.

- Zmiany demograficzne bardzo wyraźnie **wpływają na popyt na usługi opiekuńcze dla dzieci oraz edukacyjne**. Liczba miejsc w przedszkolach obecnie pokrywa zapotrzebowanie na edukację wczesnoszkolną. **Problemem** natomiast jest **zbyt mała liczba miejsc w żłobkach**, dlatego gminy poczyniły działania i tworzą nowe miejsca żłobkowe.

- **Malejąca liczba uczniów stwarza dobre warunki do podnoszenia jakości nauczania** (mniej liczne oddziały), ale **generuje wyzwania dla budżetów gmin**. Spadek liczby uczniów przy utrzymaniu dość rozległej sieci placówek otwiera możliwości popularyzacji innowacji w procesie nauczania, a jednocześnie otwierania się szkół (w szczególności wiejskich) na pełnienie dodatkowych funkcji – poza stricte dydaktyczną. Dodatkowa działalność szkół oraz współpraca międzygminna w tym zakresie mogą być pomocne w **wyrównywaniu znaczących różnicowań w wynikach uczniów szkół podstawowych oraz animowaniu aktywności społeczności lokalnych**. Ważne jest poszerzenie współpracy na poziomie **szkół podstawowych i przedszkoli na obszarze Partnerstwa, co jeszcze bardziej zaktywizuje naszą młodzież i dzieci do wzajemnej integracji**.

- Pozytywnym zjawiskiem są **dobre wyniki egzaminów maturalnych w szkołach ponadpodstawowych** (wyższe niż średnio w regionie) oraz **rosnąca popularność**

kształcenia zawodowego (potencjał dla uzupełnienia kadr odchodzących na emeryturę). Zgłaszane przez młodzież potrzeby dokształcania w zakresie języków obcych oraz praktycznych aspektów zawodu świadczą o **wysokiej świadomości uczniów i nastawieniu na doskonalenie** – zgodnie z ideą lifelong learning. **Wyzwaniem w tym względzie jest stworzenie młodym zachęt do pozostania na Ziemi Lubuskiej.** Ponadto dobra marka szkół średnich (branżowych i techników) może być czynnikiem przyciągającym młodzież z ościennych powiatów.

- Obszar partnerstwa charakteryzuje się dość dobrym dostępem do jednostek podstawowej opieki medycznej, natomiast usługi wysokospecjalistyczne zapewniane są w nieodległych ośrodkach (Żary, Gubin, Krosno Odrzańskie, czy Zielona Góra). w **badaniach społecznych ochrona zdrowia otrzymała największą ilość wskazań jako obszar wymagający pilnych działań naprawczych.** Zwiększony popyt na usługi zdrowotne jest częściowo pochodną **zwiększającej się liczby seniorów.** Powoduje to również presję na zabezpieczenie usług opiekuńczych dla tej grupy społecznej, a także zadbanie o jak najdłuższą aktywność społeczną i samodzielność. Już w chwili obecnej odczuwalne są braki w placówkach opiekuńczych, natomiast dość dynamicznie rozwijają się inicjatywy aktywizacji w postaci klubów seniora.

- Na terenie partnerstwa poczyniono wiele inwestycji mających na celu poprawę dostępu do infrastruktury sportowej oraz obiektów kultury. Oferują one szeroką ofertę zajęć i wydarzeń co widać we wzroście liczby osób angażujących się w życie kulturalne. Okazuje się jednak, że dla części mieszkańców oferta ta jest mało atrakcyjna. Na ten stan rzeczy może wpływać **niedostatecznie spójny przekaz promocyjno-komunikacyjny, a także niewystarczające wykorzystanie potencjału szeregu instytucji i placówek kultury do kreowania spójnej w skali partnerstwa oferty kulturalnej i turystycznej.** Dlatego ważnym zadaniem dla partnerów będzie opracowanie wspólnej oferty kulturalnej i turystycznej dla obszaru partnerstwa.

- Sytuacja mieszkaniowa na terenie partnerstwa pod wieloma względami jawi się jako korzystna (wielkość mieszkań, liczba mieszkań na 1 tys. mieszkańców), jednak w badaniach społecznych **dostępność mieszkań została uznana za drugi (po braku pracy) z najważniejszych problemów, szczególnie dla osób młodych.** w statystyce pozwoleń na budowę nie odnotowano w ostatnich latach mieszkań pod wynajem, również podaż mieszkań w budynkach wielorodzinnych jest bardzo ograniczona, co jest jednym z czynników zachęcających do opuszczenia obszaru partnerstwa. Na terenie gmin nie ma nowego budownictwa wielorodzinnego, za to jest duże zainteresowanie budownictwem jednorodzinnym.

- **Obszar partnerstwa jest dobry do życia, jednak nie oferuje on odpowiedniej liczby oraz jakości miejsc pracy.** Wysokość zarobków oraz niska atrakcyjność ofert pracy to dwa czynniki najsilniej motywujące młodzież do opuszczenia obecnego miejsca zamieszkania. Duża liczba mieszkańców szuka pracy po stronie niemieckiej, ze względu na bliskość graniczy (ok. 25-300 km).

Obszar partnerstwa za terenach wiejskich od kilkunastu lat zaznacza się wyraźna przewaga udziału funkcji mieszkaniowej nad funkcją pracy. Rynek pracy na terenie miasta opiera się na

lokalnych sektorach przemysłowym i usługowym. w rejonach wiejskich rynek pracy opiera się głównie na rolnictwie i częściowo leśnictwie i usługach, jednakże tylko część mieszkańców pracuje we własnych gospodarstwach rolnych. Część mieszkańców pracuje poza granicami gminy, przede wszystkim w pobliskich Żarach, a także za granicą. Dodatkowym elementem wspierającym jest wciąż czyste środowisko oraz wiedza i umiejętności wielu producentów rolnych. Gospodarka rolna, której nie sprzyja bonitacja gleb, pełni nadal podstawową funkcję, zarówno odnośnie struktury przestrzennej jak i gospodarczej obszaru partnerstwa. Kwestią **problematiczną** pozostaje natomiast **ekonomiczny wymiar działalności rolnej**. Liczba rolników spada, a wyniki badań społecznych wykazały, że dziedzina ta nie jest postrzegana jako sfera atrakcyjna, rozwojowa (zdecydowana większość młodzieży mogącej przejąć gospodarstwo rolne nie rozważa takiej możliwości). Ponadto, sektor ten zależny jest od zmian klimatycznych, których wpływ jest obserwowany również na Ziemi Lubuskiej (okresy suszy lub podtopień, gradobicia). Stan urządzeń melioracji wodnych szczegółowych na terenie gmin Partnerstwa jest jednak w dużej mierze niezadowolający. Większość urządzeń melioracyjnych wymaga odbudowy lub modernizacji. Mimo powyższych wyzwań obserwacja trendów globalnych pozwala stwierdzić, że **produkcja rolna może być przekuta na lokalny atut**. Postawy świadomych konsumentów, poszukujących żywności wysokiej jakości, mogą być szansą na zwiększenie zysków nie tylko rolników, ale i przedsiębiorstw działających w branży rolno-spożywczej. Wymaga to stosowania nowoczesnych rozwiązań, ogólnej dbałości o jakość środowiska, dalszej specjalizacji gospodarstw czy rozwijaniu produkcji ekologicznej. Najpoważniejszym wyzwaniem jest **integracja producentów rolnych, rozszerzenie działalności przetwórczej oraz budowanie marki obszaru jako strategicznego w regionie producenta żywności o wysokich walorach**. Ważnym narzędziem może być tu **wdrożenie karty mieszkańca, która da wymierne Korzyści społeczne i gospodarcze**: budowanie poczucia przynależności mieszkańców do wspólnoty lokalnej, wsparcie lokalnej gospodarki – możliwość włączenia przedsiębiorców z terenu gminy w system rabatów i promocji, promowanie aktywności kulturalnej, sportowej i społecznej poprzez łatwiejszy dostęp do oferty gminy, wykorzystanie karty jako e-bazar. Aspekt ten powinien być również wykorzystany w budowanej ofercie turystycznej.

- W perspektywie kilku lat poważnym **wyzwaniem może się okazać zapewnienie kadr dla lokalnej gospodarki**. Dalszy spadek liczby osób w wieku produkcyjnym oznaczać może brak pracowników niezbędnych dla zaspokojenia podstawowych usług (tym np. opieki dla rosnącej rzeszy osób starszych) oraz problemy z kadrą o wyższych kwalifikacjach. Osoby z większymi ambicjami płacowymi i poszukujący pracy w zawodach wymagających wysokich kwalifikacji rzadko wiążą swoją przyszłość z obszarem partnerstwa, bowiem obecna struktura branżowa podmiotów gospodarczych w małym stopniu odpowiada na to zapotrzebowanie. Oznacza to konieczność podjęcia działań na rzecz **bardziej efektywnego wykorzystania dostępnych zasobów kadrowych oraz zachęcenia** ludzi młodych do pozostania na terenie partnerstwa. Istotnym czynnikiem jest edukacja ekonomiczna ludzi młodych i wsparcie osób chcących rozpocząć własną działalność gospodarczą. **Częściowym antidotum** na prognozowane problemy rynku pracy mogą być postępujące w przedsiębiorstwach **procesy cyfryzacji**

i automatyzacji, ograniczające popyt na pracowników, a także popularyzacja elastycznych form świadczenia pracy (telepraca, praca na część etatu, itp.).

- Jedną z dziedzin wspomagających rozwój obszaru partnerstwa może być działalność turystyczna, która nie stanowi jeszcze w strukturze gospodarki bardzo istotnego elementu, ale w ostatnich latach się rozwija. **Korzystnym uwarunkowaniem jest położenie partnerstwa w swoistym trójkącie kluczowych atrakcji turystycznych województwa lubuskiego** co stwarza szansę dla rozwinięcia uzupełniającej oferty turystycznej. Wykorzystać tu należy duże nasycenie obiektami zabytkowymi terenu Partnerstwa i stworzenie odpowiedniej oferty turystycznej oraz stworzenie nowych szlaków turystycznych np. dla turystyki tzw. weekendowej lub jednodniowej.

- Jakość powietrza na terenie partnerstwa jest generalnie dobra. Dążenie do poprawy jakości powietrza, a także trendy związane z korzystaniem z energii (większa konsumpcja przy rosnących cenach) oznacza zatem **konieczność wymiany źródeł ciepła oraz inwestycji pozwalających na oszczędzanie energii**. Ważnym instrumentem mogą okazać się działania w inwestowanie w energię odnawialną i rozbudowę OZE. Czynnikiem sprzyjającym czystości powietrza może być również ograniczanie transportu prywatnego dzięki budowie sieci bezpiecznych dróg rowerowych i rozwijaniu transportu publicznego. Należy zaznaczyć, że obecnie mieszkańcy przemieszczają się głównie prywatnymi środkami transportu.

Analizując powyższe stwierdzić należy, że współpraca pomiędzy gminami na zasadzie partnerstwa jest realizowana. Jednak koniecznym jest zacieśnienie współpracy pomiędzy samorządami tak, aby wspólnie realizować zadania, niezbędne dla rozwoju oraz zaspokajania potrzeb mieszkańców Partnerstwa. Wyciągając wnioski z powiązań funkcjonalnych i wiodących funkcji społecznych można stwierdzić, że tylko podstawowy zakres usług publicznych w sferze administracji, oświaty i opieki zdrowotnej i społecznej realizowany jest na terenie Partnerstwa. Mieszkańcy mają zapewniony dostęp do opieki przedszkolnej i szkolnictwa podstawowego w pobliżu swojego zamieszkania. Większość młodzieży po ukończeniu szkoły podstawowej kontynuuje naukę na terenie Partnerstwa, w szkołach średnich w Lubsku. Edukacja na szczeblu akademickim w całości realizowana jest poza Partnerstwem. Opieka zdrowotna na poziomie POZ realizowana jest na terenie Partnerstwa.

Na obszarze Partnerstwa funkcjonują Gminne Ośrodki Kultury, biblioteki, kluby pasjonatów, zespoły taneczne, Uniwersytet Trzeciego Wieku. Jednak podsumowując trzeba zwrócić uwagę na słabą ofertę kulturalno-rozrywkową oraz na niezadowalającą ofertę usług społecznych. Istniejąca potrzeba zintegrowania usług społecznych wynika z pojawiających się nowych oczekiwań mieszkańców, którzy nie są klientami pomocy społecznej. Nowa inwestycja podniesie ten poziom – **amfiteatr** - stanie się miejscem **integracji mieszkańców różnych pokoleń**, zwiększy dostępność do kultury, a także rozszerzy ofertę programową Biblioteki – Centrum Kultury w Lubsku. Dzięki lokalizacji przy instytucji kultury możliwe będzie prowadzenie wydarzeń hybrydowych (część wewnątrz, część w plenerze).

Dlatego powstaje przestrzeń na stworzenie potencjalnej nowej instytucji ze zintegrowanym wsparciem usługowym potrzebującym mieszkańcom, w tym również osobom niepełnosprawnym czy niesamodzielnym życiowo. Tego typu instytucja byłaby odpowiedzią

na rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne i będzie dbała o większą integrację mieszkańców, wsparcie wolontariatu czy budowania relacji sąsiedzkich.

Kluczowe problemy Partnerstwa w obszarze gospodarczym:

- Brak dedykowanej przedsiębiorcom i inwestorom polityki rozwoju obszaru i poszczególnych gmin.
- Wykluczenie komunikacyjne poszczególnych miejscowości i całego obszaru.
- Niska dostępność komunikacyjna Partnerstwa (kolejowa, drogowa (drogi krajowe), lotnicza).
- Upadający handel w centrach miast.
- Niski poziom promocji gospodarczej regionu.
- Brak uzbrojonych terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą.
- Brak atrakcyjnych ofert pracy dla osób z wyższymi kwalifikacjami.
- Brak bazy mieszkaniowej dla pracowników lokalnych firm.
- Niedostosowanie wykształcenia i kompetencji absolwentów szkół do potrzeb rynku.
- Brak motywacji części mieszkańców do podjęcia pracy – zbyt niskie zarobki.
- Brak pracowników na rynku.
- Niewystarczający rozwój infrastruktury turystycznej.
- Brak marki miejsca.

Kluczowe problemy Partnerstwa w obszarze społecznym:

- Wykluczenie komunikacyjne większości miejscowości obszaru.
- Brak dostępu (w szczególności na terenach wiejskich) do usług zdrowotnych, kulturalnych, społecznych i oferty sportowo-rekreacyjnej.
- Zły stan istniejącej oraz brak dostępności nowej oferty mieszkań komunalnych.
- Brak tożsamości kulturowej mieszkańców.
- Niski poziom szkolnictwa branżowego i niedopasowania oferty szkolnictwa technicznego i branżowego do potrzeb lokalnego rynku.
- Brak atrakcyjnej oferty zajęć rozwijających kluczowe kompetencje wśród uczniów (dzieci i młodzieży).
- Brak wykwalifikowanej kadry (dla firm i instytucji publicznych).
- Uzależnienia (alkoholizm, narkomania).
- Nieudolność życiowa.
- Zbyt rozbudowane programy socjalne zniechęcające do podejmowania pracy i własnego rozwoju.
- Brak miejsc w żłobkach.
- Niewystarczająca liczba miejsc w przedszkolach.
- Brak ofert aktywizujących osoby z niepełnosprawnościami.
- Wyuczone, dziedziczne bezrobocie.
- Wykluczenie cyfrowe.

- Brak polityk dedykowanych seniorom.
- Niska aktywność społeczna.

Kluczowe problemy Partnerstwa w obszarze środowiskowo-przestrzennym:

- Niski i nierównomierny poziom wykorzystania posiadanych zasobów i walorów turystycznych, rekreacyjnych i kulturowych.
- Zanieczyszczenie powietrza.
- „Kopciuchy” – wysoka liczba rozproszonych, szkodliwych źródeł ciepła (niska emisja).
- Brak kompleksowej polityki zagospodarowania przestrzennego.
- Niski poziom estetyki przestrzeni w miastach.
- Brak uzbrojonych terenów pod zabudowę mieszkaniową i inwestycyjną.
- Słaba sieć dróg i ścieżek rowerowych.
- Nielegalne wysypiska śmieci, niska świadomość społeczna w zakresie gospodarki odpadami.
- Nieszczelne i nielegalne szamba.
- Brak monitoringu stanu środowiska.
- Brak zaangażowania społeczności lokalnych w utrzymanie czystości (niska świadomość społeczna).
- Brak dostępu do środków finansowych na kompleksową likwidację źródeł niskiej emisji pyłów w instytucjach publicznych i zabudowie mieszkaniowej.

Kluczowe problemy Partnerstwa w obszarze administracyjno-samorządowym:

- Niski poziom współpracy JST i brak koordynacji działań rozwojowych.
- Brak środków finansowych na dostosowanie budynków użyteczności publicznej dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami i seniorów.
- Zły stan techniczny obiektów użyteczności publicznej – brak środków na modernizację techniczną, teletechniczną, energetyczną i funkcjonalną.
- Brak środków na zatrudnienie odpowiedniej klasy specjalistów, szkolenia i rozwój pracowników administracji samorządowej.
- Brak stabilności otoczenia prawnego.
- Brak odpowiedniej komunikacji pomiędzy organami wojewódzkimi, samorządowymi, powiatowymi a gminami.
- Zbyt mała ilość form wsparcia NGO.
- Niski poziom zaufania społecznego do administracji.
- Bardzo wymagająca, angażująca czasowo, proceduralnie i kosztowo (dodatkowe opracowania, materiały, projekty, ekspertyzy) działalność Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (LWKZ) przy uzgodnieniach inwestycji/zadań na licznych obszarach objętych ochroną konserwatorską.
- Zbyt niski poziom zarobków urzędników – ramy formalne i bariery społeczne.

- Zbyt niski poziom komunikacji pomiędzy urzędem a mieszkańcami gmin.

2.2.2. Kluczowe potrzeby rozwojowe partnerstwa

W procesie opracowania raportu diagnostycznego zidentyfikowano najbardziej istotne determinanty czyli kluczowe wyzwania, które mają największy wpływ na zmianę lub poprawę sytuacji na obszarze całego Partnerstwa. Wskazując kluczowe wyzwania odpowiadamy sobie na pytanie: co musi się stać, co muszą zrobić partnerzy (w najszerszym tego słowa rozumieniu tj. wszyscy interesariusze na terytorium Partnerstwa), aby zareagować na spadający potencjał demograficzny, szybko rosnące koszty jednostkowe świadczonych usług, spadek dochodów samorządowych i nadal wysokie potrzeb inwestycyjne w Partnerstwie. z kolei odpowiedź na pytanie: jak i jakimi środkami partnerzy mają to zrobić, prowadzić będzie do wskazania celów strategicznych, kierunków działań, typów operacji oraz projektów strategicznych. Niniejsza strategia jest zatem próbą poszukania rozwiązań odpowiadających na kluczowe potrzeby rozwojowe Partnerstwa, do których należą:

- **podniesienie atrakcyjności zamieszkania** na terenie partnerstwa, szczególnie dla ludzi młodych (w wymiarze gospodarczym, społecznym i infrastrukturalnym);
- **podniesienie warunków spędzenia czasu wolnego przez mieszkańców, w tym dla seniorów**
- bardziej efektywne **wykorzystanie zasobów partnerstwa** do generowania opłacalnych działalności gospodarczych;
- **zapewnienie dostępu do usług publicznych** w warunkach obserwowanych zmian demograficznych (spadek liczby ludności, starzenie się społeczeństwa), w tym wdrożenie karty mieszkańca jako e-usługi, co zwiększy dostępność usług publicznych, poprawi komfort życia mieszkańców, wesprze rozwój lokalnej gospodarki oraz podniesie efektywność pracy administracji w Gminie Lubsko;
- **zachowanie i poprawa walorów środowiskowych** istotnych z punktu widzenia życia mieszkańców, działalności rolniczej i rozwoju turystyki oraz **rozwój błękitno-zielonej infrastruktury**;
- **budowanie kultury współpracy** (zamiast konkurencji) sprzyjającej podnoszeniu efektywności działań (w tym współpracy instytucjonalnej), w tym budowa amfiteatru przy Bibliotece Centrum Kultury w Lubsku, gdzie brakuje nowoczesnej, plenerowej przestrzeni do organizacji wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych i rozrywkowych.;
- szeroko rozumiana **transformacja i niezależność energetyczna**;
- **zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu oraz poprawa dostępności i rozwoju e-usług** świadczonych przez podmioty publiczne i rynkowe;
- integracja i **konsolidacja usług oraz infrastruktury publicznej**;
- **budowanie integracji szkół i przedszkoli na obszarze partnerstwa wraz z poszerzeniem oferty kształcenia**;
- **zwiększenie mobilności mieszkańców** poprzez budowanie nowych dróg rowerowych;
- **identyfikacja i wykorzystanie nisz rozwojowych**, opartych na potencjałach obszaru Partnerstwa i wykorzystujących jego transgraniczne położenie;

- poprawa estetyki przestrzeni publicznej i ładu przestrzennego;
- wzmacnianie współpracy transgranicznej i międzysektorowej.

Podstawowym czynnikiem, leżącym u podstaw działań samorządów tworzących Partnerstwo, jest pogłębienie integracji gmin partnerskich w zakresie planowania i realizowania polityk rozwoju. Podejmowane wspólnie inicjatywy mogą pozwolić na efektywne zmierzenie się ze zdiagnozowanymi problemami – współpraca gmin w zakresie świadczonych usług, specjalizacja poszczególnych urzędów w określonych kierunkach działań, integracja w zakresie transportu, oświaty, kultury czy działań promocyjnych dają szansę na wykreowanie nowego modelu zarządzania obszarem, a przede wszystkim – pozwalają mieć nadzieję, na skuteczne zmierzenie się ze stojącymi przed nimi barierami.

Bez wątpienia działania samorządów Partnerstwa powinny skupić się na obszarach zapewnienia mieszkańcom dostępu do możliwie najwyższej jakości i zróżnicowanej oferty usług publicznych (dostępnych na poziomie gmin), budowaniu marki miejsca, jako atrakcyjnej przestrzeni turystycznej osiedleńczej oraz poprawie stanu środowiska naturalnego. W zakresie rozwoju usług publicznych niebagatelną rolę odgrywają działania w dziedzinie oświaty i edukacji. z jednej strony dotyczy to dalszych inwestycji w istniejącą bazę szkolno-oświatową, jej modernizację i rozbudowę, która – w szczególności na terenach wiejskich – służy całym wspólnotom lokalnym, a nie jedynie społecznościom szkolnym. z drugiej istotne będą aktywne działania w zakresie wzmacniania kompetencji pracowników szkół, w szczególności nauczycieli, ale i aktywne działania edukacyjne skierowane do uczniów wszystkich grup wiekowych, których efektem ma być umożliwienie wykorzystywania w procesach dydaktycznych nowych metod i narzędzi, jak i poszerzanie posiadanej przez uczniów wiedzy. Efektywne i innowacyjne projekty w dziedzinie oświaty i edukacji pozwolą na podniesienie atrakcyjności osiedleńczej gmin, jak i przyczynią się długofalowo do podniesienia kompetencji przyszłych pracowników, co wpłynie na jakość lokalnej przedsiębiorczości.

Rozwój lokalnych przedsiębiorstw i wzmacnianie poziomu rozwoju gospodarczego obszaru Partnerstwa stają się także głównymi potrzebami rozwojowymi. Aktywna współpraca z przedsiębiorcami, włączanie środowiska przedsiębiorców w procesy partycypacyjne związane z bieżącym funkcjonowaniem poszczególnych gmin, ale także przygotowanie i realizacja programów zachęcających podmioty prowadzące działalność gospodarczą na obszarze Partnerstwa do dalszych procesów inwestycyjnych i rozwojowych, stanowić powinny fundament budowania wzajemnych relacji pomiędzy samorządami a otoczeniem gospodarczym. Pozwolą one również na dalszy rozwój lokalnych przedsiębiorstw, podniesienie poziomu świadczonych przez nie usług i wytwarzanych produktów, a co za tym idzie – wzmocnią lokalną gospodarkę i podniosą poziom zamożności i życia mieszkańców.

Warto podkreślić, iż polityka zwiększenia mobilności mieszkańców powinna być jednym z priorytetów gmin Partnerstwa, gdyż aktualna sytuacja na terenie Partnerstwa obrazuje brak rozwiązań w zakresie transportu publicznego. w przypadku niskiej mobilności i wysokich kosztów transportu indywidualnego, najbardziej aktywni mieszkańcy będą podejmowali decyzje o przeniesieniu się do miejsc, gdzie będą mieli zapewnioną lepszą mobilność

w oparciu o system transportu zbiorowego oraz zeroemisyjnego. w grupie tej będą dominowali młodzi ludzie, o których gminy powinny „zawalczyć”, jeśli chcą ograniczyć negatywne trendy demograficzne.

Projekty dotyczące transportu publicznego mogą zostać zaplanowane do finansowania m.in. w ramach Priorytetu 3. FEWL 21-27 – Fundusze Europejskie na rozwój mobilności miejskiej w Lubuskiem – cel szczegółowy 2.8: Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej. w tym celu, strategia terytorialna Partnerstwa Gmin Lubsko - Jasień, została skonstruowana tak, by spełniać kryteria dokumentu z zakresu planowania transportu. Co ważne, systemowy charakter zagadnień transportowych wymusza ich analizę w skali całego Partnerstwa, w sposób symbiotyczny, a nie silosowy. Problemy, potencjały i wyzwania transportowe przenikają *de facto* wszystkie aspekty rozwoju Partnerstwa. By zatem trafnie zrozumieć i zaplanować działania związane z rozwojem transportu na obszarze Partnerstwa należy zapoznać się z całym dokumentem strategicznym, zwracając szczególną uwagę na jego jednoczesny wpływ na obszar gospodarczy, środowiskowo-przestrzenny oraz społeczny. Zintegrowane, zrównoważone planowanie mobilności miejskiej powinno stanowić jedno z głównych narzędzi umożliwiających właściwe zarządzanie niezwykle złożonymi procesami rozwoju partnerstwa.

W dobie zmian klimatycznych, a także w obliczu rosnącej urbanizacji i zwiększonego natężenia ruchu miejskiego, współczesne miasta stoją przed wyzwaniem zapewnienia rozsądnego transportu i wprowadzenia zrównoważonej mobilności, której celem jest efektywne, ekologiczne i społecznie odpowiedzialne zarządzanie ruchem miejskim. Konieczność implementacji zrównoważonych rozwiązań w obszarze mobilności staje się kluczowa. Zrównoważona mobilność miejska staje się coraz bardziej istotnym aspektem rozwoju współczesnych miast, a przyjęcie dobrych praktyk oraz innowacyjnych rozwiązań jest kluczowe dla poprawy jakości życia mieszkańców, oraz ochrony środowiska.

Jednakże wprowadzanie takich zmian nie zawsze spotyka się z jednomyślnym poparciem społecznym. Wielu kierowców i mieszkańców może być niechętnych ograniczeniom, co podkreśla potrzebę edukacji społeczeństwa oraz skutecznego komunikowania korzyści płynących ze zrównoważonych praktyk mobilności.

Zrównoważona mobilność miejska to nie tylko konieczność, ale także szansa na stworzenie bardziej przyjaznych, efektywnych i zdrowych miast. Dobre praktyki i innowacyjne rozwiązania są kluczowe dla osiągnięcia tego celu, a ich skuteczna implementacja wymaga współpracy między sektorami publicznymi, prywatnymi oraz społeczeństwem obywatelskim.

Gdy mowa o bardzo modnym w wielu miastach Europy transporcie rowerowym, mieszkańcy często narzekają na brak „ścieżek rowerowych” i miejsc, w których mogą zostawić rower. Rower wciąż pojmowany jest w wielu miejscach jako środek rekreacji, co sprawia, że korzystanie z niego jako regularnego transportu powoduje wiele trudności.

Pierwszą barierą jest już samo trzymanie roweru. Szacuje się, że w 2018 r. większość Polaków nadal mieszkała w budynkach wielorodzinnych. Bardzo często w popularnych

blokach z wielkiej płyty, w których z powodu pośpiechu inwestycyjnego bardzo często zapomniano o wydzielonych pomieszczeniach dla wózków i rowerów na parterach. Gdy dodamy do tego brak windy w wielu niższych budynkach i bardzo małe mieszkania, szybko zrozumieć można, że problemem jest trudny dostęp do własnego roweru, a czasami także w ogóle brak miejsca do jego trzymania. Kiedy w końcu rowerzyscie uda się wyjść z domu, musi wybrać sobie drogę. Tutaj napotyka często na problem braku bezpiecznej trasy do swobodnego przejazdu. Na wielu drogach prędkości osiągnęte przez mijające rowerzystów pojazdy czynią jazdę mało komfortową, dodatkowo rowerzysta korzystający z reguły ze skrajnej części jezdni jest narażony na związane z nią „atrakcje” w postaci studzienek kanalizacyjnych czy zakumulowanych zanieczyszczeń. W wielu miejscach buduje się dedykowaną infrastrukturę rowerową, jednak i ta często, nie dość, że fragmentaryczna, pozostawia wiele do czynienia pod względem jakości. Drogi takie często meandrują, urywają się w najmniej spodziewanych miejscach, wymagają pokonania wielu poprzecznych krawężników oraz obniżek przy wjazdach do posesji.

Dużym problemem na terenach nieurbanizowanych jest z kolei fakt, że wsie między sobą oraz z najbliższym ośrodkiem miejskim połączone są wyłącznie drogami bez poboczy lub chodników. Często są to nawet drogi tranzytowe z dość dużym ruchem, a także z dość szybko jeżdżącymi samochodami. Wzmocnia to bardzo poważny problem wykluczenia komunikacyjnego, do którego oprócz braku możliwości dojazdu transportem publicznym, dochodzi niemożność swobodnego przejazdu rowerem.

W przypadku dróg dla rowerów jako części infrastruktury rowerowej, bardzo ważne jest dbanie o kompleksowe spojrzenie na sieć rowerową oraz szukanie rozwiązań najlepiej przystosowanych do potrzeb i lokalnych warunków.

Ze względu na walory przyrodnicze gminy szukają zazwyczaj szansy swojego rozwoju w turystyce. Do realizacji tej funkcji niezbędne jest przygotowanie bazy noclegowej, gastronomicznej i infrastruktury turystycznej. Jednym z elementów tej infrastruktury są ścieżki rowerowe oraz ciągi pieszo - rowerowe. Stają się one nieodzownym elementem krajobrazu miejskiego i wiejskiego.

2.2.3. Kluczowe potencjały rozwojowe Partnerstwa

Projektując kierunki rozwoju Partnerstwa koniecznym jest identyfikacja zasobów, które są społeczno - ekonomiczną podstawą jego istnienia. Umożliwiają tworzenie zadowalających warunków życia oraz prowadzenia różnych działalności na jego obszarze. Są surowcem czy też bazą do wytwarzania produktów w formie towarów i usług, które przynoszą lub mogą w przyszłości przynieść korzyści bezpośrednie (dochody) lub pośrednie poprzez wytworzenie wartości dodanej dla mieszkańców i interesariuszy Partnerstwa. Zostały one zidentyfikowane podczas spotkań roboczych, w których wzięli udział przedstawiciele Partnerstwa, Grupy Roboczej. Wynikiem tych prac było m.in. wskazanie:

- **zasobów** charakteryzujących się:
 - kluczowym znaczeniem i dużym potencjale rozwojowym na przyszłość,
 - kluczowym znaczeniem i niewielkim potencjale rozwojowym na przyszłość,
 - małym znaczeniem i dużym potencjale rozwojowym na przyszłość,

- małym znaczeniem i niewielkim potencjale rozwojowym na przyszłość,
- **produktów** charakteryzujących się:
 - kluczowym znaczeniem i dużym potencjale rozwojowym na przyszłość,
 - kluczowym znaczeniem i niewielkim potencjale rozwojowym na przyszłość,
 - małym znaczeniem i dużym potencjale rozwojowym na przyszłość,
 - małym znaczeniem i niewielkim potencjale rozwojowym na przyszłość.

Główne zasoby Partnerstwa:

Zasoby kulturowe, zasoby turystyczne, zasoby przyrodnicze, klimat dla biznesu, ekolnictwo, zasoby historyczne, jakość powietrza, zasoby instytucjonalne, baza oświatowa, baza administracyjna

Główne produkty Partnerstwa:

Parki miejskie, obiekty turystyczne, ścieżki pieszo-rowerowe, wspólna oferta turystyczna i noclegowa, wspólna oferta kulturalna, wspólna oferta oświatowa, dostępna administracja, lokalne produkty, eko-gminy.

Wyraźnie widoczne jest skoncentrowanie potencjałów Partnerstwa na walorach środowiskowych i turystycznych. w aspekcie walorów turystycznych ważne jest podkreślenie niedostatecznego wykorzystania posiadanych zasobów w zakresie dziedzictwa kulturowego, w szczególności obiektów zabytkowych oraz zabytkowych zespołów urbanistycznych. Daje to znaczący potencjał rozwoju tej gałęzi gospodarki oraz znaczące rozszerzenie oferty turystycznej.

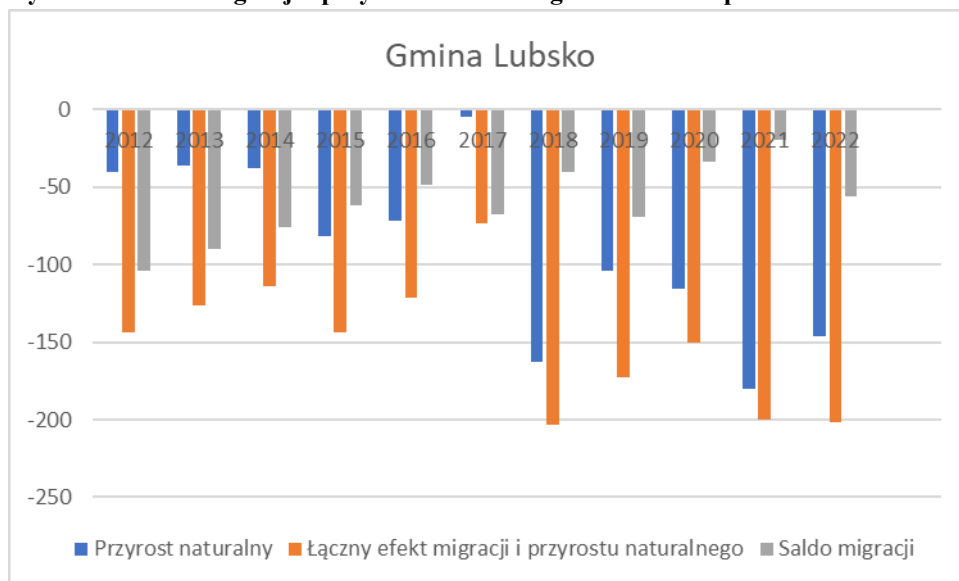
Reasumując, zidentyfikowane potencjały (zasoby oraz produkty) Partnerstwa koncentrują się na walorach środowiska naturalnego, atrakcjach turystycznych (opartych o zasoby środowiskowe oraz kulturowe), a także na aktywnościach wynikających z przygranicznego położenia (rynek pracy, handel, usługi oraz współpraca transgraniczna).

2.3. Analiza powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych

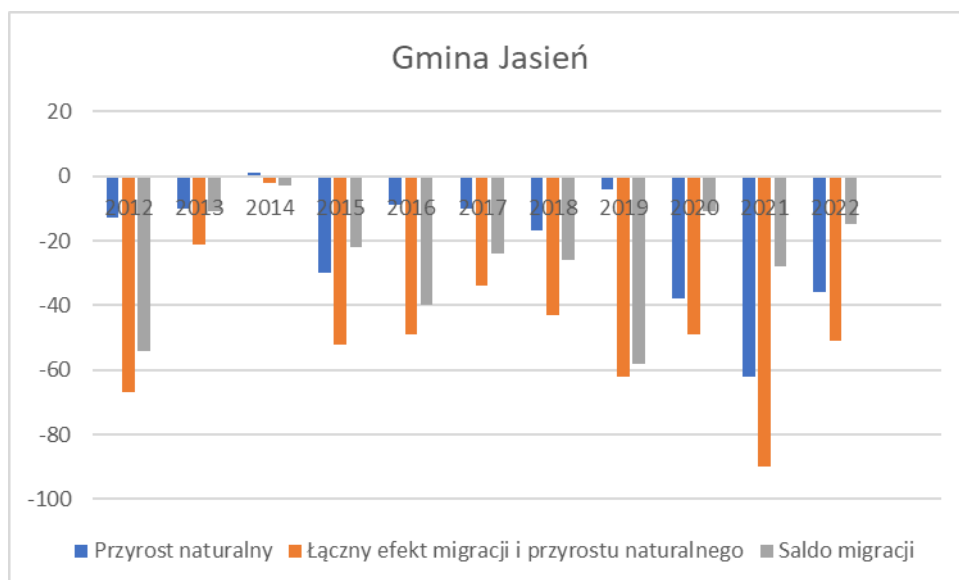
2.3.1. Powiązania obejmujące przepływ ludzi, dóbr i kapitału

Saldo migracji analizowane w Partnerstwie charakteryzuje się stałymi, ujemnymi wartościami, z obniżającą się linią trendu. Zestawienie przyrostu naturalnego wraz z saldem migracji pozwala uzyskać informacje dotyczące pełnego obrazu zmian liczby mieszkańców obszaru partnerstwa. Zgodnie z poniższymi wykresami, główną przyczyną zmian demograficznych pozostaje ujemne saldo migracji, co widać zwłaszcza w ostatnich latach w związku wydarzeniami dotyczącymi pandemii SARS-CoV-2 oraz związanymi z nią powikłaniami, ujemny przyrost naturalny odznaczał się wartościami wyższymi.

Rysunek 9 Efekt migracji i przyrostu naturalnego na obszarze partnerstwa w latach 2012-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego

Na obszarze Partnerstwa dostępne w pełni są usługi związane z:

- zakupy w sieciach handlowych i targowiskach
- usługi rolnicze
- edukacja podstawowa, w tym przedszkola i żłobki
- edukacja ponadpodstawowe (licea, technika, zawodówki).
- uprawianie sportu i rekreacji
- usługi beauty (kosmetyczka, fryzjer),
- podstawowa opieka zdrowotna,
- usługi rehabilitacyjne i opiekuńcze,
- drobne usługi naprawcze,
- usługi bankowe i finansowe czy doradztwo, w tym prawnicze,

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

- imprezy sportowe i rekreacyjne
- bogata baza sportowa, w tym stadiony miejskie, basen otwarty w Lubsku, przystań kajakowa,
- baza hotelowa.

Natomiast poza obszarem partnerstwa (najczęściej Zielona Góra, Żary) realizowane są usługi:

- doksztalcania się, studiów, kursów,
- zakupy artykułów AGD i przemysłowych,
- wsparcia otoczenia biznesu i przedsiębiorczości,
- specjalistycznej opieki zdrowotnej,
- usługi kultury popularnej i wysokiej,
- komunikacja kolejowa międzyregionalna.

Nawet pomimo dostępności usług i oferty handlowej w miejscach zamieszkania, w przypadku edukacji podstawowej i ponadpodstawowej, POZ i handlu, część mieszkańców decyduje się na korzystanie z ofert podmiotów poza obszarem Partnerstwa.

Jeśli chodzi o prace zarobkową część mieszkańców również korzysta z ofert pracy dużych ośrodków oddalonych takich jak Żary – (ok. 15 km), Zielona Góra (ok. 45 km), granica zachodnia -Niemcy (od 25- do 100 km).

Jednak spora część mieszkańców pracuje na obszarze partnerstwa i korzysta z podstawowych usług na miejscu. Największe zakłady pracy zatrudniają głównie mieszkańców z obszaru Partnerstwa, gdzie przykładowo do największego produkcyjnego zakładu pracy w Jasieniu dojeżdża ok. 400 osób z Lubska. Walory naturalne gminy sprzyjają osadnictwu, głównie budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne. Mieszkańcy chętnie korzystają z istniejącej infrastruktury kulturalnej i sportowo-turystycznej jak domy kultury, biblioteki miejskie, stadiony sportowe, skate park, basen miejski w Lubsku w tym tężnia, czy przystań kajakowa na zalewie „Karaś” i otaczająca go ścieżka rowerowa. Chętnie odwiedzane są przez mieszkańców tereny leśne, bogactwo nie tylko grzybów w okresie jesiennym, ale również bogato rozwinięta sieć dróg leśnych. Mieszkańcy Partnerstwa chętnie korzystają z istniejących, choć niewielkiej ilości, ścieżek rowerowych. Coraz bogatsza oferta kulturalna w naszych domach kultury w Lubsku i Jasieniu przyciąga coraz więcej mieszkańców.

W ramach oświaty mieszkańcy Partnerstwa korzystają wspólnie nie tylko ze szkół podstawowych i przedszkoli (pojedyncze przypadki), ale głównie ze szkół średnich na terenie gminy Lubsko.

Transport mieszkańców pomiędzy gminami odbywa się głównie indywidualnym transportem i komunikacją autobusową na liniach Lubsko – Żary, czy Lubsko - Zielona Góra, które również przejeżdżają przez gminę Jasień.

Mieszkańcy gmin Partnerskich korzystają wspólnie z centrum handlowego zlokalizowanego w Lubsku w sąsiedztwie miejscowości Budziechów na skraju gminy.

W sąsiedztwie tego miejsca planowana jest lokalizacja również drogi zjazdowej na planowaną wspólną obwodnicę miasta Lubska i wsi Budziechów (gmina Jasień). Gminy podpisały, w tym zakresie już stosowne porozumienie, celem przyszłej wspólnej realizacji drogi.

Zgodnie z analizą dostępności przestrzennej do szkół podstawowych około 70% ogółu mieszkańców, a co za tym idzie podobny odsetek dzieci, zamieszkuje w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszo do szkoły podstawowej. Kolejne 30% dzieci może dotrzeć do szkoły podstawowej w ciągu 15 minut podróżując samochodem lub autobusem szkolnym.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że co do zasady obszar partnerstwa jest obszarem typowym i w typowy sposób samowystarczalnym – dostarczane są standardowe usługi na poziomie gminy miejsko-wiejskiej, występuje tu deficyt typowych usług dla obszarów, w których nie ma ośrodków o charakterze wojewódzkim.

Zauważalny jest brak odpowiedniego zaplecza usługowego w obszarze zakupów artykułów przemysłowych, odzieży, AGD, dobrej jakości edukacji w szkołach ponadpodstawowych, niewystarczająca dostępności usług prawnych – dla których mieszkańcy równie często wyjeżdżają poza obszar partnerstwa.

Natomiast część usług, które w większym stopniu powinny być realizowane i dostępne na terenie partnerstwa (wysoka jakość i odpowiednia podaż) to specjalistyczna opieka zdrowotna (brak szpitala), usługi i imprezy kultury popularnej i rozrywki oraz pop-kultury (brak odpowiedniej liczby, ale też jakości wydarzeń).

Czynnikami, które rozpraszają zdrową strukturę popytu i podaży usług publicznych i rynkowych na tym obszarze jest z pewnością brak silnego ośrodka miejskiego (o charakterze wojewódzkim lub subregionalnym) zapewniającego przestrzeń i atrakcyjność do realizacji usług publicznych i komercyjnych. Ważne jest również oddziaływanie dwóch ośrodków – Zielona Góra i Żary, które oferują pełen katalog usług w niewielkiej odległości od partnerstwa – co powoduje wyciąganie mieszkańców do tych ośrodków również po usługi pozornie dostępne na obszarze partnerstwa. Ważny jest również peryferyjny charakter partnerstwa – znajdującego się przy granicy z Niemcami, gdzie bardzo często mieszkańcy korzystają z zasobów naszych sąsiadów, ni tylko w celach zarobkowych, ale również rekreacyjno – kulturalnych.

2.3.2. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ono porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizy dokonano w oparciu o:

- wnioski z opisu charakterystyki Gmin;
- dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Gminy oraz ze źródeł zewnętrznych;

Tabela 4 Analiza SWOT dla obszaru Partnerstwa

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
- korzystne usytuowanie w niewielkiej odległości od granicy polsko-niemieckiej i większych miast południowej części woj. lubuskiego; - aktywność władz samorządowych; - dobrze rozwinięta baza kulturalno-oświatowa; - dobre zaplecze do aktywności społecznej (świetlice wiejskie, jednostki OSP); - dobra dostępność komunikacyjna, tj. położenie w obszarze oddziaływania: osi komunikacyjno-transportowych: Berlin - Wrocław (A18), dróg krajowych nr 12, 27 i 32; - korzystny klimat, występowanie zbiorników wodnych, wysoki wskaźnik lesistości, istnienie wielu form ochrony dziedzictwa naturalnego oraz liczne walory przyrodnicze; - zróżnicowana oferta spędzania wolnego czasu skierowana do odbiorcy lokalnego; - dostępność do podstawowej opieki zdrowotnej, aptek; - możliwość zapewnienia specjalistycznej pomocy potrzebującym w postaci domu opieki społecznej, w której pracuje wykwalifikowana kadra; - bogata historia regionu oraz ciekawe zabytki, wpływają na podtrzymanie ciągłości regionalnych tradycji i mogą oddziaływać na rozwój turystyki; - dobrze rozwinięta i zaspokajająca potrzeby mieszkańców sieć energetyczna, - dostatecznie rozbudowana sieć gazownicza w miastach i we wsi Budziechów; - dostęp do zasięgu największych operatorów sieci komórkowych; - zorganizowany Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK), możliwość recyklingu części odpadów; - podejmowanie działań z ościennymi gminami oraz przynależność do Euroregionu pozwala na rozwój społeczny i gospodarczy gminy, a także pielęgnowanie wielowiekowej tradycji	- brak bezpośredniego połączenia kolejowego z największymi miastami w Polsce oraz duża odległość od lotnisk międzynarodowych; - oddalenie gminy od dużych aglomeracji miejskich mających znaczenie ponadregionalne; - nieukończone inwestycje drogowe, w tym obwodnica Lubsko i Budziechów; - brak dróg krajowych w obrębie gmin; - niedostatki jakościowe i ilościowe dróg lokalnych oraz infrastruktury towarzyszącej; - mało urodzajne gleby; - niski stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii; - niewystarczająca oferta kulturalna; - brak istotnych wydarzeń kulturalnych o znaczeniu ponadlokalnym oraz niski dostęp do usług kulturalnych wyższego rzędu; - niewystarczająca ilość miejsc w żłobku lub brak żłobka; - zły stan urządzeń melioracyjnych minimalizujących zagrożenie powodziowe; - słabo rozwinięty system monitorowania i informowania o zagrożeniach; - utrudniony dostęp do specjalistycznych usług medycznych; - duża liczba udzielanych świadczeń pomocy społecznej; - niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych; - niedostatecznie rozwinięta sieć wodociągowa oraz kanalizacyjna, w tym duża awaryjność sieci; - brak wystarczającej ilości mieszkań komunalnych, brak mieszkań socjalnych, czy tzw. „treningowych” - słabe wyposażenie sanitarne w budynkach mieszkalnych – szczególnie na wsiach i w starym budownictwie komunalnym w miastach; - niedostateczna komputeryzacja

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

regionu w świecie; • zaangażowanie społeczne w działalność społeczną i publiczną • działalność organizacji pozarządowych, które aktywizują społeczność; • niewykorzystane zasoby siły roboczej; • warunki krajobrazowo-przyrodnicze do rozwoju agroturystyki (lesistość, występowanie zbiorników wodnych); • prorozwojowe nastawienie samorządów do rozwoju przedsiębiorstw i przedsiębiorczości; • ścieżka rowerowa wzdłuż obszaru Natura 2000 i łącząca z siecią ścieżek w Niemczech • przynależność do Lokalnej Grupy Działania • miasta partnerskie w Niemczech, Francji	i informatyzacja gminy; • niski udział w rynku e-usług w obszarze publicznym i komercyjnym; • utrzymujący się od kilku lat ujemny przyrost naturalny; • rosnący udział populacji wieku poprodukcyjnym obrazujący proces starzenia się społeczeństwa; • niska świadomość ekologiczna mieszkańców; • postępujące zanieczyszczenie środowiska • niski bądź nieokreślony stopień potencjału rozwojowego przedsiębiorstw; • brak lokalnej wyspecjalizowanej instytucji otoczenia biznesu promującej i wspierającej przedsiębiorczość oraz aktywność eksportową; • niska konkurencyjność rolnictwa; • słabo rozwinięta baza noclegowa, w tym agroturystyczna oraz gastronomiczna utrudnia rozwój turystyki w regionie; • niedostateczne wykorzystanie instrumentów wsparcia przedsiębiorczości; • Zły stan techniczny mieszkaniowych zasobów gminy; • Infrastruktura rowerowa na obszarze Partnerstwa jest na bardzo niskim poziomie.
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Promocja Partnerów w celu przyciągnięcia nowych osadników; • Rozwój rolnictwa ekologicznego; • Rozwój rynku pracy dla wykształconej młodzieży; • rehabilitacja transportu kolejowego i rewitalizacja połączeń kolejowych; • ukończenie obwodnicy Lubsko i połączenie z obwodnicą Jasienia, która odciąży natężenie ruchu tranzytowego, a także zwiększy dostępność komunikacyjną gminy; • zwiększenie oferty zajęć dodatkowych w szkołach i przedszkolach; • planowane wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii m.in. w postaci budowy farm fotowoltaicznych;	• migracja ludności i utrzymanie się niekorzystnych trendów demograficznych; • zmniejszenie się udziału mieszkańców w wieku kreatywnym; • zmiany klimatyczne skutkujące występowaniem anomalii pogodowych, susz, pożarów oraz powodzi; • szybko zmieniające się przepisy prawa i możliwość zmniejszenia się dostępnych środków zewnętrznych; • wysoka konkurencyjność okolicznych gmin i miejscowości pod względem kulturalnym i gospodarczym; • długofalowe gospodarcze, społeczne i zdrowotne następstwa pandemii COVID-19; • utrudniony dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania, w tym z UE

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

• programy współpracy transgranicznej; • skuteczność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na programy związane z infrastrukturą, środowiskiem oraz społeczne w nowej perspektywie finansowej 2021-2027; • możliwość nawiązania współpracy z innymi samorządami w Polsce i za granicą; • bliskość dużego pod względem popytu rynku niemieckiego, pozwalająca zwiększyć potencjał podmiotów gospodarczych; • przyciąganie zagranicznych inwestorów; • rozwój grup producenckich i sektora rolno-spożywczego; • przyciąganie partnerów w działalności kulturalno-turystycznej; • inwestycje w infrastrukturę turystyczno-rekreacyjną i sportową; • wydzielenie działek pod budownictwo jednorodzinne i wielorodzinne z dostępem do infrastruktury; • rozwój gospodarki niskoemisyjnej i wykorzystanie potencjału OZE przez mieszkańców; • ciągły rozwój IT w szkołach i urzędach; • promocja turystyczna obszaru, w tym promocja rozwoju agroturystyki i większy nacisk na wykorzystanie posiadanych zasobów leśnych pod kątem turystyki; • oferta turystyczna Parku Kulturowego „Grodzisko w Wicinie”; • odnowienie Pałacu w Dłużku wraz z zagospodarowaniem i stworzenie tam Centrum Aktywności Lokalnej; • wzrost aktywności społecznej mieszkańców; • wsparcie działań zmierzających do utworzenia silnego ośrodka gospodarczego wraz z Żarami, Żaganiem i Szprotawą; • członkostwo w Europejskim Ugrupowaniu Współpracy Terytorialnej	• w związku z nową perspektywą finansową 2021-2027 (ograniczony wachlarz możliwości w dofinansowaniu zadań własnych gmin); • zwiększający się zakres zadań własnych gmin przy braku wsparcia finansowego z budżetu państwa; • niestabilna polityka rolna państwa; • zagrożenie patologią społeczną i dysfunkcjami; • znikoma dostępność do środków zewnętrznych dla małych gospodarstw; • Zmiany w polityce transportowej kraju; • Zmiany w polityce podatkowej kraju; • słabo rozwinięty system elektroenergetycznych sieci przesyłowych oraz dystrybucyjnych ograniczający możliwość przyłączenia instalacji OZE; • restrykcyjna polityka ekologiczna Unii Europejskiej, przesunięcie w kierunku wykorzystania OZE kosztem nieodnawialnych źródeł energii; • zbyt duża koncentracja ludności w mieście Lubsko i mieście Jasieniu; • stopniowa erozja więzi i stosunków społecznych; • drenaż mózgów – odpływ wykwalifikowanych pracowników w wieku produkcyjnym mobilnym; • rosnąca konkurencyjność innych ośrodków samorządowo-gospodarczych
--	---

3. Wizja i cele rozwojowe obszaru partnerstwa Gmin

Formułując wizję i cele strategiczne wykorzystano podejście zintegrowane, łączące i grupujące różne wątki i obszary wyzwań zidentyfikowanych w trakcie procesu.

Na ostateczny kształt wizji oraz celów wpłynęły:

- wyniki analizy danych społeczno-gospodarczych, które pokazały atuty obszaru, ale i istniejące luki i potrzeby interwencji;
- opinie mieszkańców na temat tego w jakim otoczeniu chcieliby żyć i jakie aspekty wymagają istotnych i pilnych zmian;
- wnioski z dyskusji prowadzonych podczas spotkań i warsztatów z Grupą Roboczą.

3.1. Wizja

W wyniku przeprowadzonego procesu warsztatowego i podjętych **decyzji strategicznych** określona została wizja Partnerstw w 2030 roku:

Partnerstwo to dobrze skomunikowany obszar, który zabezpiecza potrzeby ekonomiczne, społeczne i kulturalne mieszkańców i odwiedzających.

3.2. Misja

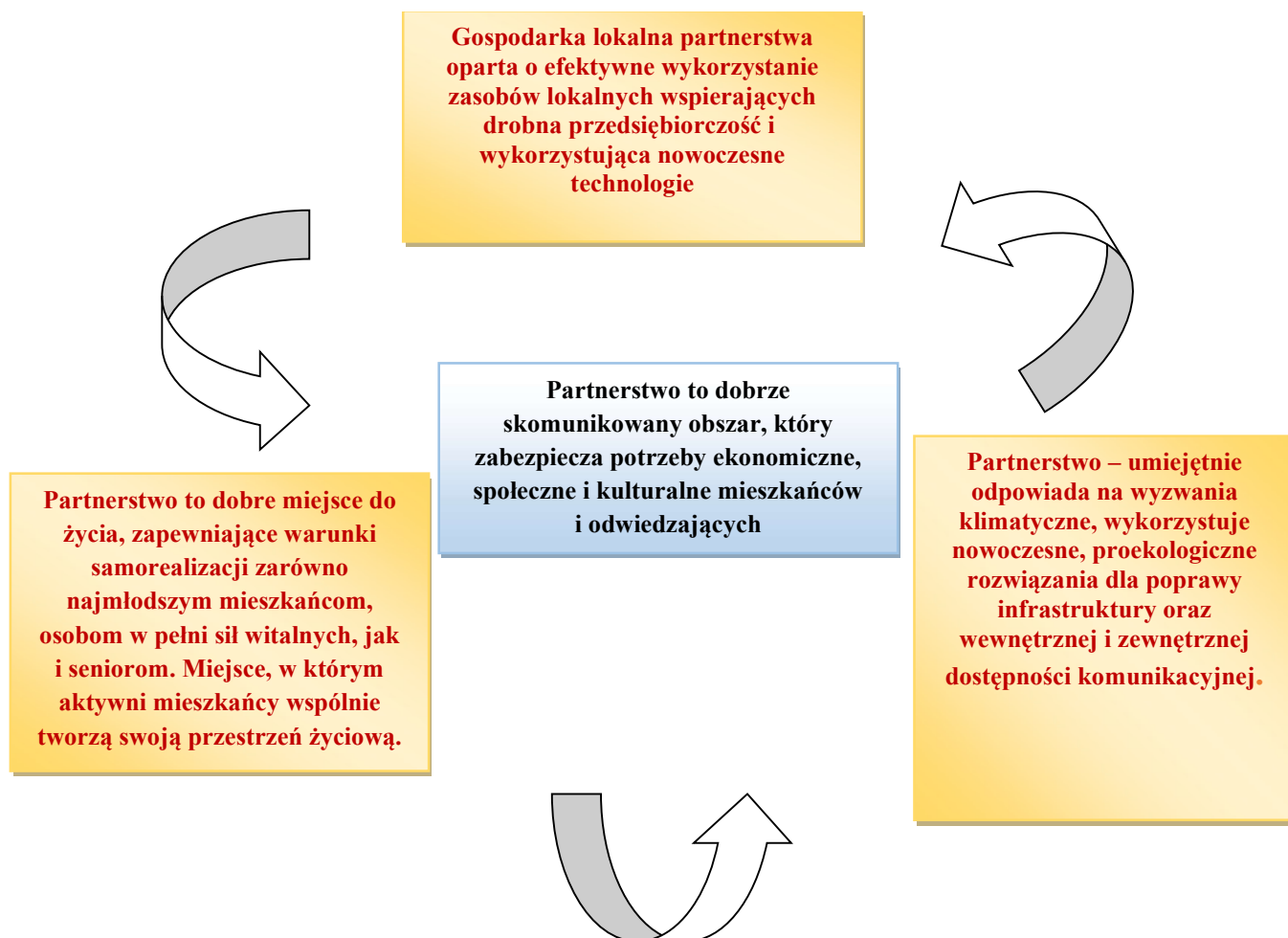
Misja partnerstwa czyli jego cel nadrzędny, stanowiący przyczynę zawarcia partnerstwa i niezmienny w całym okresie jego trwania, została oparta o kluczowe wartości, wokół których zawiązało się i chce działać partnerstwo.

Misją partnerstwa jest stworzenie trwałych podstaw rozwoju i zwiększenie atrakcyjności obszaru dzięki lepszej koordynacji oraz podejmowaniu wspólnych działań, promocja partnerstwa z zachowaniem dziedzictwa naturalnego i kulturowego jak i tożsamości jego mieszkańców.

3.3. Cele strategiczne

Wizja obszaru partnerstwa będzie urzeczywistniana dzięki koncentracji na osiągnięciu 3 celów strategicznych. Zostały one sformułowane na podstawie zidentyfikowanych problemów i potencjałów. Zakres działań przewidzianych do realizacji w ramach poszczególnych celów jest w dużej mierze komplementarny i stanowi jeden z wymiarów zintegrowanego podejścia do kształtowania polityki rozwoju obszaru partnerstwa. Kierunki działań wszystkich celów strategicznych **dotyczą obszaru całego partnerstwa.**

Rysunek 10 Schemat wizji i celów strategicznych

Cel strategiczny 1. Gospodarka lokalna partnerstwa oparta o efektywne wykorzystanie zasobów lokalnych wspierających drobną przedsiębiorczość i wykorzystującą nowoczesne technologie

Cel nr 1 powiązany jest z kluczowym problemem jakim jest niewystarczająca liczba wysokiej jakości miejsc pracy. Skutkuje to zmniejszaniem się liczby mieszkańców, w tym odpływem wielu młodych, aktywnych i kreatywnych osób.

Obszar partnerstwa ma charakter rolniczy i w najbliższym okresie będzie on nadal determinował charakter lokalnej gospodarki. Należy pamiętać, że sprostanie wymogom przyszłego rynku żywnościowego wymaga kompleksowego podejścia do wszystkich elementów łańcucha obejmującego: wytwarzanie surowca, jego przetworzenie oraz dystrybucję i sprzedaż. Poza branżą spożywczą szansą na zdynamizowanie rozwoju jest rozwinięcie usług czasu wolnego oraz przyciągnięcie bądź wykreowanie nowych działalności gospodarczych wykorzystujących nowoczesne rozwiązania i technologie.

Główne atuty obszaru sprzyjające osiągnięciu celu:

- dobre warunki przyrodniczo-klimatyczne do eko-rolnictwa;
- przygraniczne położenie;
- dostępne i potencjalne tereny inwestycyjne;

- system edukacji na poziomie ponadpodstawowym, zapewniający wysoko kwalifikowane kadry;
- bogate dziedzictwo historyczne oraz zasoby przyrodnicze;
- ludzie mieszkający na terenie Partnerstwa i ich talenty;
- szybki i wygodny dostęp do usług publicznych w formie e-usługi.

Cel strategiczny 2. Partnerstwo to dobre miejsce do życia, zapewniające warunki samorealizacji zarówno najmłodszym mieszkańcom, osobom w pełni sił witalnych, jak i seniorom. Miejsce, w którym aktywni mieszkańcy wspólnie tworzą swoją przestrzeń życiową.

Podstawowym problemem partnerstwa jest spadek liczby mieszkańców oraz szybko postępujące starzenie się społeczeństwa. Rodzi to nowe wyzwania i potrzeby w zakresie form i zakresu świadczonych usług społecznych, a także przyszłości rynku pracy. Poza czynnikami gospodarczymi (miejsca pracy) istotnymi czynnikami zachęcającymi ludzi młodych do pozostania na terenie partnerstwa są: dostęp do tanich mieszkań oraz dostęp do wysokiej jakości usług społecznych.

Osiąganie celu będzie związane z wykorzystaniem następujących walorów obszaru partnerstwa:

- wysoka jakość nauczania, szczególnie na poziomie ponadpodstawowym;
- rozwinięta sieć placówek oświaty oraz kultury;
- przykłady rozwiązań usług;
- zrealizowane projekty z zakresu odnowy miejscowości;
- aktywność mieszkańców.

Cel strategiczny 3. Partnerstwo – umiejętnie odpowiada na wyzwania klimatyczne, wykorzystuje nowoczesne, proekologiczne rozwiązania dla poprawy infrastruktury oraz wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej.

Istotnym wyzwaniem obszaru partnerstwa jest utrzymanie wysokiej jakości środowiska, które jest ważnym aspektem w kontekście ochrony zdrowia mieszkańców, jakości surowców rolnych (jakość gleby, wody) oraz rozwoju turystyki (czystość rzek i jeziora, bioróżnorodność, krajobraz). Głównymi problemami w tym kontekście są jakość powietrza oraz zarządzanie zasobami wody. Obszar partnerstwa jest dotykany skutkami zmian klimatycznych: niektóre tereny (położone w dolinach rzecznych) są zagrożone powodzią i podtopieniami, a jednocześnie na coraz większych terenach odczuwalne są skutki suszy rolniczej.

Działania w ramach celu będą bazowały na następujących atutach obszaru partnerstwa:

- generalnie czyste środowisko;
- gęsta sieć dróg lokalnych;
- świadomość władz lokalnych dotycząca konieczności podejmowania działań w reakcji na obserwowane zmiany klimatyczne;

- wyczulenie osób młodych na kwestie ochrony środowiska.

3.4. Cele, Kierunki działań strategii Rozwoju Terytorialnego na lata 2024-2030

Tabela 5 Cele, Kierunki działań strategii Rozwoju Terytorialnego na lata 2024-2030

Filar	Cele strategiczne	Kierunki działań
1	Cel strategiczny 1. Gospodarka lokalna na obszarze partnerstwa oparta o efektywne wykorzystanie dziedzictwa zasobów lokalnych, wspierająca drobną przedsiębiorczość i wykorzystująca nowoczesne technologie	1.1 Odnowa i udostępnienie lokalnego dziedzictwa, łączącego aspekty historyczne, kulturowe i przyrodnicze oraz jego promocja; 1.2 Stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości na obszarze partnerstwa, w tym wspieranie lokalnych firm, produktów oraz usług na terenie Partnerstwa poprzez zwiększanie potencjału instytucjonalnego gmin. 1.3 Rozwój zintegrowanej oferty wsparcia dla inwestorów i firm (w tym dla sektora MMŚP) na terenie Partnerstwa poprzez zwiększanie potencjału instytucjonalnego gmin. 1.4 Nowe oraz ulepszone ścieżki rowerowe (w tym szlaki pieszo-rowerowe) na terenie Partnerstwa; 1.5 Stworzenie spójnego produktu turystycznego, łączącego aspekty historyczne, kulturowe i przyrodnicze oraz jego promocja 1.6 Nowe oraz zmodernizowane usługi publiczne w zakresie e-administracja oraz zwiększenie powszechności korzystania na obszarze partnerstwa 1.7 Poprawa mobilności mieszkańców.
2	Cel strategiczny 2. Partnerstwo to dobre miejsce do życia, zapewniające warunki samorealizacji zarówno najmłodszym mieszkańcom, osobom w pełni sił witalnych, jak i seniorom. Miejsce, w którym aktywni mieszkańcy wspólnie tworzą swoją przestrzeń życiową.	2.1 Nowoczesna edukacja przedszkolna: rozwój dostępności i jakości edukacji, na terenie Partnerstwa; 2.2 Działania podnoszące jakość edukacji wyrównujące szanse edukacyjne dzieci i młodzieży; 2.2 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób z grup defaworyzowanych, w tym osób z niepełnosprawnościami . 2.3 Wsparcie form aktywnej mobilności indywidualnej w tym ruchu pieszego i rowerowego służącego zwiększeniu zrównoważonej mobilności miejskiej i udziału transportu niskoemisyjnego. 2.4 Rozwój sieci ciągów pieszych oraz dróg rowerowych jako alternatywnych form komunikacji bezpośredniej wewnątrz jednostek osadniczych i pomiędzy nimi;

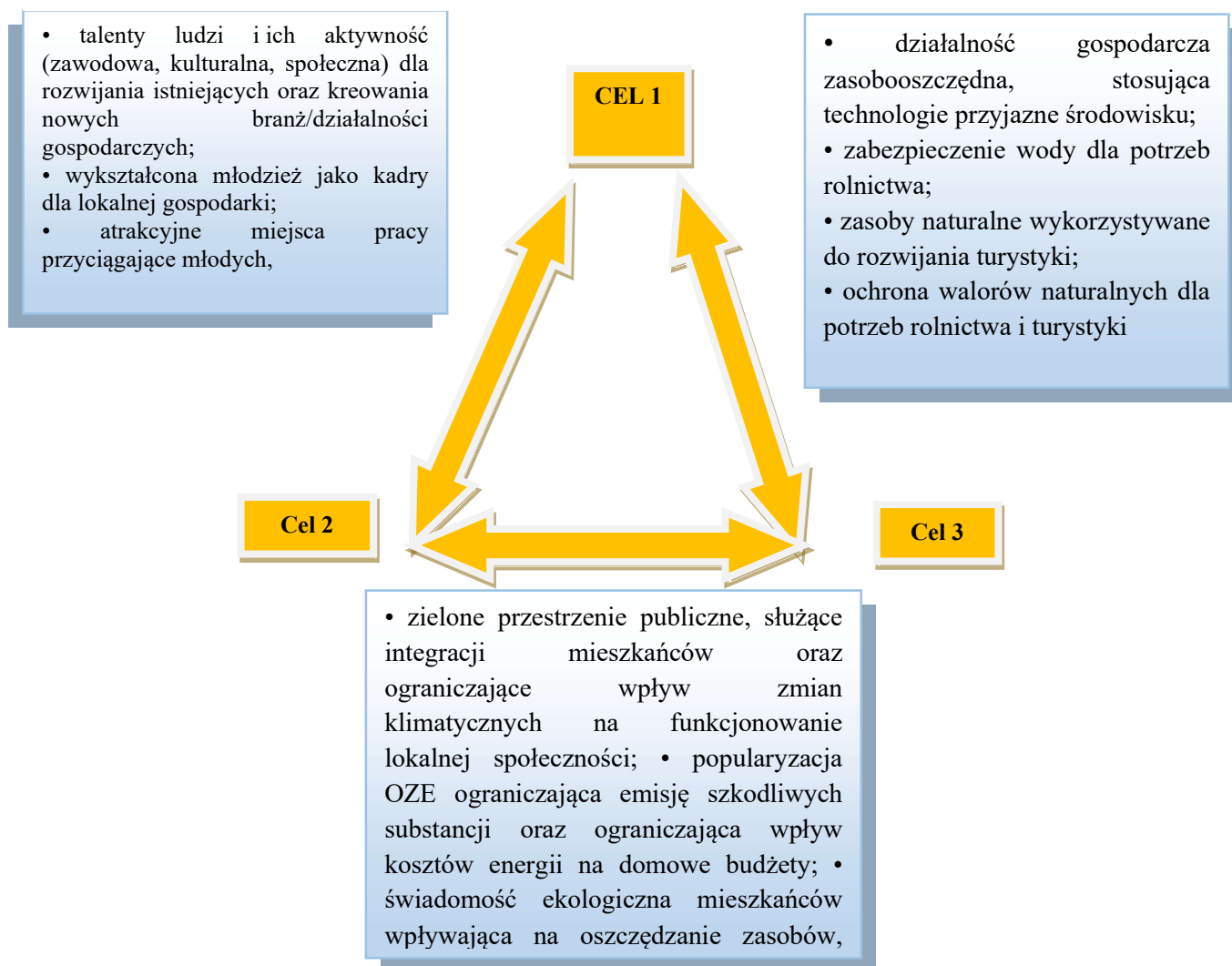
		2.5 Zagospodarowanie przestrzeni publicznej Partnerstwa na rzecz kształtowania obszarów przyjaznych mieszkańcom oraz sprzyjającym rozwojowi kultury, wypoczynku, kreowania czasu wolnego i turystyki; 2.6 Modernizacja i przyspieszenie rozwoju usług świadczonych drogą elektroniczną oraz zwiększenie powszechności w korzystaniu z nich;
3	Cel strategiczny 3. Partnerstwo – umiejętnie odpowiada na wyzwania klimatyczne, wykorzystuje nowoczesne, proekologiczne rozwiązania dla poprawy infrastruktury oraz wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej.	3.1 Ochrona i zachowanie lokalnej bioróżnorodności na terenie Partnerstwa; 3.2 Rozwój instalacji OZE oraz budowa magazynów energii na obszarze Partnerstwa; 3.3 Nowe oraz ulepszone ścieżki rowerowe (w tym szlaki pieszo-rowerowe) na terenie Partnerstwa; 3.4 Przeciwdziałanie zmianom klimatu; Edukacja ekologiczna i klimatyczna dla mieszkańców na obszarze partnerstwa, 3.5 Zapewnienie dostaw wody dla celów bytowych oraz dla rolnictwa, w tym zwiększanie retencji; 3.5 Działania na rzecz usprawnienia gospodarki ściekowej (w tym systemów rozproszonych); 3.6 Odpowiedzialne gospodarowanie wodą na terenie partnerstwa 3.7 Poprawa bezpieczeństwa na drogach lokalnych. 3.8 Rozwój i promowanie błękitno-zielonej infrastruktury;

3.5. Opis podejścia zintegrowanego

Zintegrowane podejście oznacza planowanie działań w sposób funkcjonalny, a nie w sposób sektorowy (dziedzinowy). Taki sposób prowadzenia polityki rozwoju pozwala osiągnąć lepsze rezultaty, np. poprzez wykorzystanie efektów już zrealizowanych inwestycji lub optymalne zaplanowanie kolejności przeprowadzenia działań w czasie. w niniejszej strategii podejście zintegrowane przejawia się w kilku płaszczyznach:

- **integracja na poziomie celów** oznacza, iż są one wzajemnie powiązane, a zakres działań jednego celu wpływa na efekty realizacji działań przypisanych innemu celowi. Związki pomiędzy celami przedstawia schemat:

Rysunek 11 Schemat powiązań celów strategicznych

Źródło: Opracowanie własne

- **integracja w sferze organizacyjnej** oznacza budowanie kultury współpracy w ramach zawiązanego partnerstwa oraz na linii partnerstwo – interesariusze. Ten drugi wymiar jest szczególnie ważny w przygotowaniu projektów publicznych, które powinny uwzględniać wpływ, jaki wywierają na otoczenie społeczno-gospodarcze (np. dostrzeganie roli przedsiębiorców i twórców w kreowaniu produktu turystycznego);
- **uwzględnienie polityki rozwojowej stanowionej na wyższym szczeblu**, które oznacza w szczególności zachowanie spójności z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030+ oraz Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego.

Tabela 6 Tabela integracji celów strategicznych strategii

Cele strategiczne	Cel koresponduje z wymiarami			
	Społecznym	gospodarczym	Środowiskowo - przestrzennym	instytucjonalnym
Cel strategiczny 1. Gospodarka lokalna na obszarze partnerstwa oparta o efektywne wykorzystanie dziedzictwa zasobów lokalnych, wspierająca drobną przedsiębiorczość i wykorzystująca nowoczesne technologie	X	X	X	X
Cel strategiczny 2. Partnerstwo to dobre miejsce do życia, zapewniające warunki samorealizacji zarówno najmłodszym mieszkańcom, osobom w pełni sił witalnych, jak i seniorom. Miejsce, w którym aktywni mieszkańcy wspólnie tworzą swoją przestrzeń życiową.	X	X		X
Cel strategiczny 3. Partnerstwo – umiejętnie odpowiada na wyzwania klimatyczne, wykorzystuje nowoczesne, proekologiczne rozwiązania dla poprawy infrastruktury oraz wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej.	X	X	X	

4. Wykaz projektów

4.1. Prace nad wyłonieniem projektów

Proces definiowania projektów pozwolił przejść od fazy diagnostycznej (jakimi potencjałami dysponuje partnerstwo i z jakimi wyzwaniem musi się zmierzyć) po opisanie ogólnych założeń projektów (jakie działania należy podjąć). Proces ten przeprowadzony został w kilku etapach:

- **Refleksja na temat problemów, potrzeb i potencjałów** prowadzona była głównie w fazie diagnostycznej. Informacje w tym zakresie pozyskiwane były poprzez badania ankietowe mieszkańców, dyskusję podczas warsztatów problemowych w Grupie Roboczej. Powyższe formy interakcji z mieszkańcami pozwoliły na określenie dziedzin wymagających podjęcia szczególnej interwencji oraz zidentyfikowanie konkretnych (choć jeszcze bardzo ogólnych) pomysłów realizacyjnych;
- **Zgłaszanie wstępnych propozycji projektowych** przez członków Grupy Roboczej. Wstępne propozycje formułowane były na podstawie przeprowadzonej diagnozy oraz wiedzy i doświadczenia członków Grupy Roboczej;
- **Analiza i ocena wstępnych propozycji projektowych** pod kątem zgodności z kryteriami oceny projektów strategicznych, a następnie propozycja dokonania uzupełnień i/lub grupowania w zintegrowane wiązki (koncepty projektowe);

Lista projektów powstała w oparciu o wyniki spotkań konsultacyjnych w ramach Grupy Roboczej w gminach Lubsko i Jasień. Jest wynikiem konsensusu partnerów uwzględniającym cele porozumienia zawartego przez gminy partnerskie, możliwości finansowe oraz kierunki wskazane przez Zarząd Województwa Lubuskiego.

Przy wyborze projektów kierowano się określonymi kryteriami, m.in. tym, aby inwestycja zaspokoiła w jak największym zakresie potrzeby społeczności, a także była spójna z celami polityki określonymi w dokumencie pn. „Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce” i tym samym w FEWL 21-27.

Lista projektów składa się z inwestycji zintegrowanych i/lub partnerskich, które są komplementarne. Każdy projekt ujęty w Strategii spełnia przynajmniej jeden z dwóch warunków:

- a) jest projektem partnerskim w rozumieniu art. 39 ustawy wdrożeniowej;
- b) deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu, tj. wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów inwestycyjnych oraz objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich” mieszkańców obu gmin.

Wszystkie projekty określone na liście IIT będą realizowane w trybie niekonkurencyjnym.

4.2. Projekty strategiczne

Projekty strategiczne to **kompleksowe działania mające na celu realizację założonych celów strategicznych**, kluczowe z punktu widzenia całego Partnerstwa i dotyczące szerokiego obszaru wyzwań. Kompletny zakres warunków (kryteriów) niezbędnych do spełnienia został opisany w poprzednim podrozdziale.

W wyniku opisanego procesu wyboru strategicznego

Tabela 7 Lista projektów strategicznych Partnerstwa Gminy Jasień i Gminy Lubsko

Tytuł i nr projektu	Cel/działanie strategii terytorialnej	Nr działania SZOP Programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027	Wnioskodawca	Numer celu polityki i celu szczegółowego programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027	Szacowana wysokość środków z budżetu programu Fundusze Europejskie dla lubuskiego 2021-2027 (przyjęto kurs PLN/EUR w wysokości 4,30 PLN=1 EUR)	Powiązanie z innymi projektami	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)
1. Cyfrowa Gmina Lubsko - wdrożenie systemu Karty Mieszkańca	Cel strategiczny 1. Gospodarka lokalna na obszarze partnerstwa oparta o efektywne wykorzystanie dziedzictwa zasobów lokalnych, wspierająca drobną przedsiębiorczość i wykorzystująca nowoczesne	Działanie FELB.01.09 Cyfrowe lubuskie - IIT	Gmina Lubsko	Cel polityki 1 – Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej. Cel Szczegółowy – EFRR.CP1.II - Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla	331.702,33PLN	Umowa o powierzenie grantu FERC.02.02-CS.01-001/23/0061/FERC.02.02-cs1-001/23/2024 Projekt powiązany z innymi projektami w ramach Celu strategicznego nr 1 – tabela nr 8 w niniejszej strategii	I kw. 2026

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

	technologie 1.6 Nowe oraz zmodernizowane usługi publiczne w zakresie e- administracja oraz zwiększenie powszechności korzystania na obszarze partnerstwa; /s 72			obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych.			
Cel i krótki opis projektu	Cyfrowa Gmina Lubsko stanowić będzie innowacyjny system informatyczny, który zostanie zaprojektowany w celu zapewnienia mieszkańcom, przedsiębiorcom oraz organom administracyjnym narzędzia do aktywnego uczestnictwa i kształtowania przyszłości Miasta i Gminy. Głównym celem wdrożenia tego systemu jest poprawa jakości życia mieszkańców poprzez: 1. Stworzenie wszechstronnego katalogu łatwo dostępnych e-usług publicznych i prywatnych. 2. Ułatwienie dostępu do informacji o mieście oraz jego wydarzeniach. 3. Usprawnienie komunikacji między mieszkańcami, samorządem i przedsiębiorcami. 4. Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości. 5. Zwiększenie dostępności usług dla wszystkich użytkowników. 6. Modernizacja procesów miejskich przy jednoczesnym usprawnieniu pracy urzędu. Cyfrowa Gmina Lubsko stanowi istotny czynnik promujący przyciąganie nowych mieszkańców do Regionu poprzez zaangażowanie wielu podmiotów i usługodawców w proces współtworzenia i rozbudowy rozwiązania. Wzmocnione zostaje poczucie lokalnej tożsamości oraz zacieśnienie więzi społeczności gminnej. Karta Mieszkańca - Produkt, dzięki któremu jak mieszkaniec rozliczy PIT w naszej gminie to będzie mógł korzystać ze specjalnych ofert, zniżek, usług cyfrowych, programów lojalnościowych, mają ją zawsze pod ręką - w portfelu lub telefonie. W ramach wdrożenia uruchomione zostaną: aplikacja mobilna, serwis internetowy, panel mieszkańca oraz panel partnera.						
2. Lubsko – Jasień – Partnerstwo na rzecz przedsiębiorczości	Cel strategiczny 1. Gospodarka lokalna partnerstwa oparta o efektywne wykorzystanie zasobów lokalnych wspierających drobna przedsiębiorczość i wykorzystująca nowoczesne	Działanie FELB.01.10 Rozwój przedsiębiorczości - IIT	Gmina Lubsko jako lider projektu partnerskiego	Cel polityki 1 – Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej. Cel Szczegółowy –	492.115,61 PLN	Projekt powiązany z innymi projektami w ramach Celu strategicznego nr 1 – tabela nr 8 w niniejszej strategii	IV kw.2025

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

	technologie 1.2 Stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości na obszarze partnerstwa, w tym wspieranie lokalnych firm, produktów oraz usług na terenie Partnerstwa poprzez zwiększanie potencjału instytucjonalnego gmin./s.72 1.3 Rozwój zintegrowanej oferty wsparcia dla inwestorów i firm (w tym dla sektora MMŚP) na terenie Partnerstwa poprzez zwiększanie potencjału instytucjonalnego gmin. /s.72			EFRR.CP1.III – Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne			
Cel i krótki opis projektu	Celem projektu jest stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości na obszarze Partnerstwa, w tym wspieranie lokalnych firm, produktów oraz usług, a także promocję walorów Partnerstwa na zewnątrz i przyciągnięcie potencjalnych inwestorów. Poprzez realizację projektu nastąpi rozwój gospodarczy oraz nawiązana współpraca z instytucjami otoczenia biznesu o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym. Założeniem projektu jest utworzenie punktów informacji gospodarczej w ramach partnerstwa na obszarze Gmin Jasień i Lubsko.						
3. Zwiększenie wykorzystania energii OZE na obszarze partnerstwa.	Cel. 3 Partnerstwo umiejętnie odpowiada za wyzwania klimatyczne, wykorzystuje nowoczesne, proekologiczne rozwiązania dla	Działanie FELB.02.12 Odnawialne źródła energii - IIT	Gmina Lubsko jako lider projektu partnerskiego	Cel Polityki 2 – Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej	482.721,87 PLN	Projekt powiązany z innymi projektami w ramach Celu strategicznego nr 3 – tabela nr 8 w niniejszej strategii	I kw. 2026

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

	poprawy infrastruktury oraz wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej. lokalnej gospodarki i rynku pracy; Kierunki Działań: 3.2 Rozwój instalacji OZE oraz budowa magazynów na obszarze Partnerstwa; /s.73			transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej Cel Szczegółowy – EFRR/FS.CP2.II – Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju.			
Cel i krótki opis projektu	Celem przedsięwzięcia jest zwiększenie wykorzystania energii OZE na obszarze partnerstwa na terenie gmin partnerskich Lubsko i Jasień. Przedsięwzięcie składać się będzie z następujących działań: - wykonanie paneli fotowoltaicznych na oczyszczalni ścieków w Lubsku, - wykonanie paneli fotowoltaicznych wraz z magazynowaniem energii na PSZOK w Jasieniu. Potrzeba realizacji przedsięwzięcia wynika z przeprowadzonej diagnozy, w trakcie której przeprowadzania respondenci zwracali uwagę na potrzebę oszczędności energii i obniżenie emisji CO ₂ .						
4. Budowa zbiorników wód opadowych na obszarze Partnerstwa	Cel strategiczny 3 – Partnerstwo – umiejętnie odpowiada na wyzwania klimatyczne wykorzystuje nowoczesne, proekologiczne rozwiązania dla poprawy infrastruktury oraz wewnętrznej i zewnętrznej dostępności	Działanie FELB.02.13 Adaptacja do zmian klimatu - IIT	Gmina Lubsko jako lider projektu partnerskiego	Cel Polityki 2 – Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia	779.740,33 PLN	Projekt powiązany z innymi projektami w ramach Celu strategicznego nr 3 – tabela nr 8 w niniejszej strategii	IV kw.2025

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

	komunikacyjnej; Kierunki działań : 3.4 Przeciwdziałanie zmianom klimatu; Edukacja ekologiczna i klimatyczna dla mieszkańców na obszarze partnerstwa, s.73			zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej Cel Szczegółowy – EFRR/FS.CP2.IV – Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego.			
Cel i krótki opis projektu	Celem realizacji przedsięwzięcia jest zatrzymanie jak najwięcej wody opadowej do ponownego użycia, co w bezpośredni sposób będzie przeciwdziałać skutkom suszy, które to zadanie jest z jednym z kluczowych wyzwań ekologicznych naszego kraju i jednocześnie naszych małych ojczyzn – gmin. W związku z powyższym gminy partnerskie chcą łagodzić skutki suszy i przeciwdziałać podtopieniu budynków chcą wybudować przy budynkach będących w ich władaniu czy ich jednostkach, jednoosobowych spółkach gmin itp. – zbiorniki wód opadowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, w tym urządzeń podczyszczających i instalacji rozprowadzającą zebrana wodę na tereny zielone przyległe do budynków.						
5. Rewitalizacja parku miejskiego w mieście Lubsko – Etap I oraz rewitalizacja parku miejskiego w mieście Jasień – Etap I	Cel.3 Partnerstwo-umiejętnie odpowiada na wyzwania klimatyczne, wykorzystuje nowoczesne proekologiczne rozwiązania dla poprawy infrastruktury oraz wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej zielone przestrzenie	Działanie FELB.02.14 Ochrona przyrody - IIT	Gmina Lubsko jako lider projektu partnerskiego	Cel Polityki 2 – Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawdliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu	767.556,71 PLN	Aktywna mobilność indywidualna na obszarze partnerstwa Oraz Projekt powiązany z innymi projektami w ramach Celu strategicznego nr 3 – tabela nr 8 w niniejszej strategii	IV kw. 2025

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

	publiczne, służące integracji mieszkańców oraz ograniczające wpływ zmian klimatycznych na funkcjonowanie lokalnej społeczności; <u>Kierunki działań:</u> 3.1 Ochrona i zachowanie lokalnej bioróżnorodności na terenie Partnerstwa; 2.8 Rozwój i promowanie błękitno-zielonej infrastruktury; s.73			i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej Cel szczegółowy – EFRR/FS.CP2.VII - Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia			
Cel i krótki opis projektu	Celem projektu jest wsparcie działań z zakresu ochrony przyrody oraz zielonej infrastruktury na obszarach miejskich. Celem przedsięwzięcia jest utworzenie na terenie parku miejskiego w Lubsku oraz parku miejskiego w Jasieniu obszaru ochrony różnorodności biologicznej. W parku w Lubsku w ramach przedsięwzięcia planuje się: - utworzenie ścieżki historyczno-przyrodniczej na podstawie badań materiałów źródłowych, poprawa stanu nawierzchni dróg parkowych nieutwardzonych oraz ich oświetlenie, nasadzenia nowych roślin oraz pielęgnacja istniejących, stworzenie altanek – miejsc odpoczynku dla spacerowiczów (w nawiązaniu do altanek z początku XX w.), wykonanie miejsc parkingowych dla rowerów, wykonanie placu zabaw, montaż elementów małej architektury, jak ławki, kosze na odpady, pogłębienie oczek wodnych, oznakowanie pomników przyrody i przygotowanie tablic z opisem. W parku w Jasieniu z uwagi na walory ekologiczne proponuje się przestrzeń do wypoczynku biernego, a przede wszystkim: - utworzenie ścieżki przyrodniczej, utworzenie alei spacerowych z naturalnego kruszywa, montaż elementów małej architektury, jak ławki, kosze na odpady, tablice edukacyjnych, nasadzenia krzewów i bylin cieniulubnych, które pozwolą na zagospodarowanie przestrzeni i użytku publicznego.						
6. Wykonanie ciągów pieszo – rowerowych na obszarze partnerstwa	Cel strategiczny 2. Partnerstwo to dobre miejsce do życia, zapewniające warunki samorealizacji zarówno najmłodszym mieszkańcom, osobom w pełni sił witalnych, jak i seniorom. Miejsce, w którym	Działanie FELB.03.03 Mobilność miejska - IIT	Gmina Lubsko jako lider projektu partnerskiego	Cel Polityki 2 – Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych	4.453.511,46 PLN	Projekt powiązany z innymi projektami w ramach Celu strategicznego nr 2 – tabela nr 8 w niniejszej strategii Oraz powiązany z projektem nr 5 Rewitalizacja parku miejskiego w mieście	I kw. 2026

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

	aktywni mieszkańcy wspólnie tworzą swoją przestrzeń życiową. 2.3 Wsparcie form aktywnej mobilności indywidualnej w tym ruchu pieszego i rowerowego służącego zwiększeniu zrównoważonej mobilności miejskiej i udziału transportu niskoemisyjnego./s.72			i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej Cel szczegółowy – EFR/FS.CP2.VIII - Wsparcie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej		Lubsko – Etap I oraz rewitalizacja parku miejskiego w mieście Jasień – Etap I, w bezpośrednim sąsiedztwie	
Cel i krótki opis projektu	Celem przedsięwzięcia jest: wsparcie form aktywnej mobilności indywidualnej, w tym ruchu pieszego i rowerowego z zachowaniem wysokich standardów bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów w ruchu drogowym, poprzez wsparcie działań w zakresie wdrażania nowych technologii służących zwiększeniu zrównoważonej mobilności miejskiej i udziału transportu niskoemisyjnego, oraz działania informacyjne i promocyjne, pokazujące zalety i korzyści wykorzystania transportu zbiorowego czy roweru. Założeniem realizacji projektu jest wykonanie ciągów pieszo – rowerowych w Jasieniu oraz w Lubsku wraz z infrastrukturą towarzyszącą.						
7. Kompetentny i odkrywcy uczeń na obszarze partnerstwa	Cel strategiczny 2. Partnerstwo to dobre miejsce do życia, zapewniające warunki samorealizacji zarówno najmłodszym mieszkańcom, osobom w pełni sił witalnych, jak i seniorom. Miejsce, w którym aktywni mieszkańcy wspólnie tworzą swoją przestrzeń życiową. 2.2 Działania	Działanie FELB.06.15 Edukacja - IIT	Gmina Lubsko jako lider projektu partnerskiego	Cel Polityki 4 - Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych Cel szczegółowy EFS+.CP4.F - Wsparcie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności	3.408.080,00 PLN	Projekt powiązany z innymi projektami w ramach Celu strategicznego nr 2 – tabela nr 8 w niniejszej strategii	III kw. 2025

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

	podnoszące jakość edukacji wyrównujące szanse edukacyjne dzieci i młodzieży;/s.72			w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami			
Cel i krótki opis projektu	Naszym celem jest świadczenie wysokiej jakości usług kształcenia ogólnego i włączenie społeczne osób zagrożonych wykluczeniem, w tym imigrantów. Cele szczegółowe projektu: -rozwój kompetencji kluczowych: matematyczno-przyrodniczych uczniów -wsparcie psychologiczne uczniów związane z deficytami powstałymi w wyniku pandemii COVID-19 -doradztwo edukacyjno – zawodowe dla najstarszych uczniów -działania przeciwko wypadaniu uczniów z systemu szkolnego z elementami profilaktyki przeciwdziałającej porzucaniu szkoły -rozwój kompetencji cyfrowych uczniów -wprowadzanie nowych metod nauczania poprzez edukację pozaformalną.						
8. Mądry przedszkolak na obszarze partnerstwa	Cel strategiczny 2. Partnerstwo to dobre miejsce do życia, zapewniające warunki samorealizacji zarówno najmłodszym mieszkańcom, osobom w pełni sił witalnych, jak i seniorom. Miejsce, w którym aktywni mieszkańcy wspólnie tworzą swoją przestrzeń życiową. 2.1 Nowoczesna edukacja przedszkolna: rozwój dostępności i	Działanie FELB.06.15 Edukacja - IIT	Gmina Lubsko jako lider projektu partnerskiego	Cel Polityki 4 - Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych Cel szczegółowy EFS+.CP4.F - Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji,	1.408.080,00 PLN	Projekt powiązany z innymi projektami w ramach Celu strategicznego nr 2 – tabela nr 8 w niniejszej strategii	IV kw. 2025

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

	jakości edukacji, na terenie partnerstwa /s.72			od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami			
Cel i krótki opis projektu	Celem przedsięwzięcia jest upowszechnianie wychowania przedszkolnego. poprzez poszerzenie atrakcyjnej oferty w zakresie nauczania przedszkolnego, oraz kreowanie wśród nauczycieli postaw sprzyjających uczeniu się przez całe życie oraz wyposażenie nauczycieli w nowe umiejętności potrzebne do prawidłowego rozwoju dziecka bez względu na płeć status społeczny czy narodowość.						
9. Wsparcie aktywizacyjne osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem na obszarze partnerstwa	Cel strategiczny 2. Partnerstwo to dobre miejsce do życia, zapewniające warunki samorealizacji zarówno najmłodszym mieszkańcom, osobom w pełni sił witalnych, jak i seniorom. Miejsce, w którym aktywni mieszkańcy wspólnie tworzą swoją przestrzeń życiową. 2.2 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób z grup defaworyzowanych w tym osób z niepełnosprawnościami s.72	Działanie FELB.06.16 Aktywna integracja społeczno-zawodowa – instrumenty terytorialne	Gmina Lubsko jako lider projektu partnerskiego	Cel Polityki 4 - Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych Cel szczegółowy EFS+.CP4.H - Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji	1.676.953,04 PLN	Projekt powiązany z innymi projektami w ramach Celu strategicznego nr 2 – tabela nr 8 w niniejszej strategii	IV kw. 2025

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

Cel i krótki opis projektu	Celem działania jest dostarczenie narzędzi oraz instrumentów aktywnej integracji, powiązane ze świadczeniem usług na poziomie lokalnym. w celu wykorzystania potencjałów poszczególnych osób i grup wdrażane będą bardziej zindywidualizowane usługi aktywizacji edukacyjnej, zdrowotnej, zawodowej i społecznej realizowane m. in. przez ośrodki pomocy społecznej czy powiatowe centra pomocy rodzinie. Nacisk zostanie położony na nabycie, przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji społecznych, zaradności, samodzielności i aktywności społecznej, a także na podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz ich lepsze dopasowanie do potrzeb rynku pracy.						
10. Przebudowa i rozbudowa oraz zmiana sposobu użytkowania budynku mieszkalno-gospodarczego na budynek z klubem archeologicznym w Wicinie	Cel strategiczny 1. Gospodarka lokalna na obszarze partnerstwa oparta o efektywne wykorzystanie dziedzictwa zasobów lokalnych, wspierająca drobną przedsiębiorczość wykorzystującą nowoczesne technologie. 1.1 Odnowa i udostępnienie lokalnego dziedzictwa, łączącego aspekty historyczne, kulturowe i przyrodnicze oraz jego promocja; s.72	Działanie FELB.08.04 Wsparcie terytorialne obszarów innych niż miejskie - IIT	Gmina Jasień	Cel Polityki 5 - Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych. Cel szczegółowy EFRR.CP5.II - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	850.000,00 PLN	Centrum Aktywności Kulturalnej w Jasieniu- Etap I Oraz Projekt powiązany z innymi projektami w ramach Celu strategicznego nr 1 – tabela nr 8 w niniejszej strategii	I kw. 2026
Cel i krótki opis projektu	Celem przedsięwzięcia jest poprawa infrastruktury dla rozwoju kulturalnego na terenie gminy Jasień i Lubsko oraz powiatu żarskiego, a w perspektywie dla województwa lubuskiego. Projektuje się przebudowę i rozbudowę oraz zmianę sposobu użytkowania budynku mieszkalno-gospodarczego na budynek z klubem archeologicznym. W posesji nr 41 w Wicinie gromadzone są zabytki archeologiczne z badań prowadzonych na grodzisku ludności kultury łużyckiej z okresu halsztackiego w Wicinie. Grodzisko w Wicinie to obiekt unikato wy w skali Polski i Europy. Gród założono ok. 750 i trwał do ok. 571 r. p.n.e. Około 570 r. p.n.e. został zniszczony najazdem koczowniczego plemienia Scytów, którzy doszczętnie go spalili, część ludzi i mienia zabierając ze sobą. Celem projektu jest zaadoptowanie budynku w Wicinie w ogólnodostępną instytucję kultury, poprzez jej unowocześnienie i rozszerzenie zakresu jej działalności						

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

	w zakresie edukacyjnym i rozwoju kulturalnego. Działania te są podejmowane dla zachowania i propagowania dziedzictwa kulturowego woj. lubuskiego. Powstanie klub archeologiczny pełniący rolę kulturalną.						
11. Utworzenie Centrum Aktywności Kulturalnej w Jasieniu	Cel strategiczny 1 Gospodarka lokalna na obszarze partnerstwa oparta o efektywne wykorzystanie dziedzictwa zasobów lokalnych, wspierająca drobną przedsiębiorczość i wykorzystująca nowoczesne technologie 1.1 odnowa i udostępnianie lokalnego dziedzictwa, łączącego aspekty historyczne, kulturowe i przyrodnicze oraz jego promocja;/ s.72	Działanie FELB.08.04 Wsparcie terytorialne obszarów innych niż miejskie - IIT	Gmina Jasień	Cel Polityki 5 - Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych. Cel szczegółowy EFRR.CP5.II - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	1.001.962,36 PLN	Projekt powiązany z innymi projektami w ramach Celu strategicznego nr 1 – tabela nr 8 w niniejszej strategii	I kw. 2026
Cel i krótki opis projektu	Celem przedsięwzięcia jest poprawa infrastruktury dla rozwoju kultury na terenie gminy Jasień. Zamierzeniem projektu jest utworzenie Centrum Aktywności Kulturalnej w Jasieniu na terenie byłego basenu.						
12. Wykonanie amfiteatru przy Bibliotece-Centrum Kultury w Lubsku	Cel strategiczny 1 Gospodarka lokalna na obszarze partnerstwa oparta o efektywne wykorzystanie dziedzictwa zasobów lokalnych,	FELB.08.04 Wsparcie terytorialne obszarów innych niż miejskie - IIT	Gmina Lubsko	Cel Polityki 5 - Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych.	4 321 245,52	Projekt powiązany z innymi projektami w ramach Celu strategicznego nr 1 – tabela nr 8 w niniejszej strategii	I kw. 2026

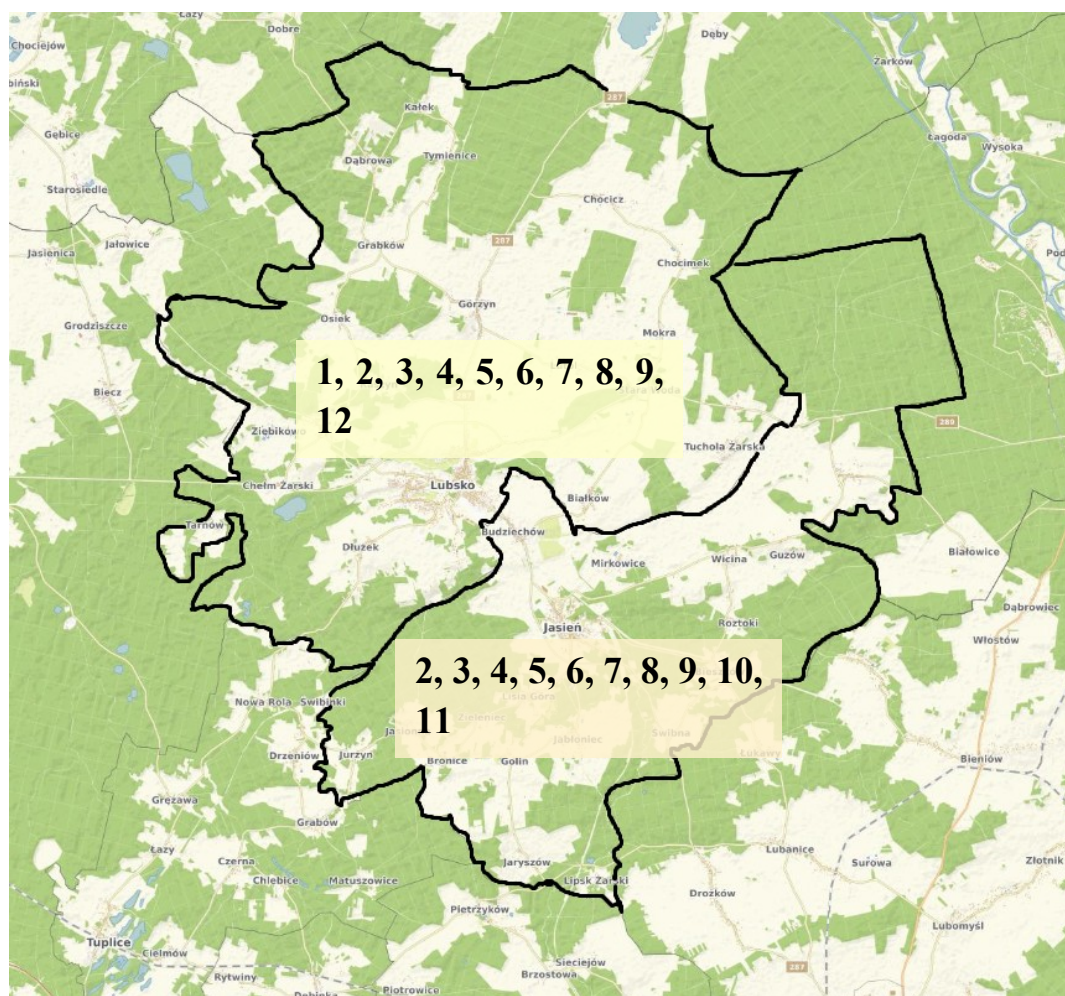
PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

	wspierająca drobną przedsiębiorczość i wykorzystująca nowoczesne technologie			Cel szczegółowy EFRR.CP5.II - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie		
Cel i krótki opis projektu	Celem przedsięwzięcia jest: Budowa amfiteatru przy Bibliotece-Centrum Kultury im. Jana Raka w Lubsku wraz z wyposażeniem oraz zagospodarowaniem terenu.					

Sposób wskazania projektów: rozdział 4, s. 77 - 89

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

Rysunek 12 Rozmieszczenie projektów na mapie

5. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii

Strategia – z uwagi na przyjętą strukturę projektów i potrzebę zupełnie innej koordynacji w ramach każdego z nich – będzie zarządzania poprzez system z Komitetem Sterującym na poziomie całej strategii i odrębnymi systemami koordynatorskimi na poziomie każdego z projektów. Dodatkowo ciałem doradczym Komitetu Sterującego, na etapie realizacji strategii, będzie Rada Społeczna, która będzie opiniować i rekomendować działania w zakresie realizacji strategii, w tym w szczególności na etapie jej wdrażania i monitorowania (szczegóły powoływania członków do rady są opisane poniżej w pkt. 7.2.).

5.1. Komitet sterujący do spraw wdrażania strategii

Komitet sterujący do spraw wdrażania strategii stanowią Burmistrzowie gmin Partnerstwa lub osoby upoważnione przez Burmistrzów Partnerstwa. Komitet sterujący pracuje kolegialnie poprzez podejmowanie uchwał, odbywając zebrania nie rzadziej niż raz na pół roku. Przewodnictwo komitetu jest rotacyjne i zmienia się raz do roku, przy czym dąży się do tego, aby sprawowali je kolejno przedstawiciele dwóch gmin.

Zasady partnerstwa:

1. Zasada równości partnerów.

Wszyscy partnerzy w ramach powołanego partnerstwa gmin mają równą pozycję. Każda z gmin bierze udział w podejmowaniu decyzji i dysponuje 1 głosem.

2. Zasada partnerstwa.

Wszystkie decyzje gminy podejmują w porozumieniu, w drodze konsensusu mając na uwadze dobro obydwu gmin. w sposób partnerski wyznacza cele, realizuje zadania i bierze odpowiedzialność za ich realizację.

3. Zasada zarządzania wielopoziomowego.

W ramach partnerstwa przyjęto trójpoziomowe zarządzanie: na poziomie strategicznym, na poziomie operacyjnym oraz na poziomie projektowym. Ten podział pozwoli partnerom na elastyczne działanie, oddzielenie kompetencji na poszczególnych poziomach i sprawną przepływ informacji.

5.1.1. Zadania Komitetu Sterującego

Komitet Sterujący:

- podejmuje uchwały kierunkowe dotyczące wdrażania strategii, w tym uchwały wyznaczające kierunkowo działania Przewodniczącego,
- na wniosek lidera projektu powołuje koordynatora projektu strategicznego,
- przyjmuje półroczną informację z monitoringu realizacji poszczególnych projektów strategicznych i podejmuje uchwały wyznaczające kierunkowo działania Przewodniczącego,
- dokonuje ewaluacji etapowych strategii w wyznaczonych terminach oraz ewaluacji końcowej przy zaopiniowaniu przez Radę Społeczną,

- podejmuje decyzję o aktualizacji strategii,
- w razie potrzeby podejmuje decyzję o instytucjonalizacji partnerstwa w innej formie (np. związku komunalnego, stowarzyszenia itd.) oraz podejmuje uchwałę w tym przedmiocie. w uchwale takiej Komitet wskazuje sposób kontynuacji jego zadań w nowo powstałej strukturze zarządczej.

Przewodniczący Komitetu Sterującego:

- koordynuje na poziomie całej strategii działania koordynatorów poszczególnych projektów strategicznych,
- zbiera na bieżąco informację z postępów realizacji projektów w ramach systemu monitoringu i przekazuje Komitetowi krótką kwartalną informację o postępach wdrażania strategii,
- Przygotowuje dla Komitetu zbiorczy roczny raport z monitoringu wdrażania strategii.

Koszty działania Komitetu i Przewodniczącego pokrywa gmina, której przedstawiciel w danym roku przewodniczy Komitetowi.

5.1.2. Zadania Rady Społecznej

- Opiniowanie projektu Strategii Partnerstwa oraz propozycji jej zmian;
- Udział Rady w samej procedurze tworzenia raportu ewaluacyjnego;
- Wspieranie działań służących rozwijaniu dialogu społecznego między interesariuszami;
- Zapewnienie udziału interesariuszy w przygotowaniu wdrażania Strategii;
- Wspieranie inicjatyw zmierzających do zwiększenia udziału interesariuszy w przygotowaniu realizacji Strategii.

5.2. Koordynatorzy projektów

Koordynator projektu strategicznego jest powoływany na wniosek lidera projektu przez Komitet Sterujący.

Koordynator projektu:

- Realizuje projekt zgodnie z zapisami niniejszej strategii,
- Koordynuje starania o pozyskanie środków na realizację projektu,
- Uzgadnia z partnerami projektu jego strukturę zarządczą, podział zadań i zasady zarządzania projektem, w tym zasady jego monitorowania.
- Przekazuje w rytmie miesięcznym (lub innym uzgodnionym, jednak nie rzadziej niż raz na pół roku) informację o postępach realizacji projektu Przewodniczącemu Komitetu Sterującego,
- Rozlicza projekt i dba o sprawozdawczość zewnętrzną z jego realizacji,
- W przypadku projektu wewnętrznie złożonego koordynator może podjąć decyzję o powołaniu koordynatorów niższego szczebla, odpowiedzialnych przykładowo za realizację wyodrębnionych merytorycznie podprojektów albo składowych projektu jednolitego realizowanych w poszczególnych gminach.

Koordynator projektu uzupełniającego jest powoływany przez gminę będącą jego liderem i wykonuje zadania analogiczne do opisanych powyżej.

Koszty koordynacji, w tym wynagrodzenie koordynatora, są kosztami projektu, chyba że rozwiązania takiego nie dopuszczają wewnętrzne zasady danego źródła finansowania. w takim przypadku sposób pokrywania kosztów koordynacji ustala Komitet Sterujący kierując się zasadą solidarnego i proporcjonalnego ponoszenia kosztów przez partnerów projektu.

6. System monitoringu i oceny skuteczności realizacji strategii

6.1. Wskaźniki realizacji strategii

Ostateczny system wskaźników zostanie przyjęty przez Komitet sterujący po wykonaniu wstępnych analiz wykonalności dla projektów strategicznych, które przesądzą o ich ostatecznym kształcie. Prezentowany poniżej system wskaźników jest przyjęty wstępnie, na etapie, w którym nie są znane ostateczne wyniki analiz wykonalności, więc nie jest też znany ostateczny kształt projektów, a jedynie ich postać wyjściowa, przed analizą wykonalności.

Monitorowanie wskaźników pozwoli kontrolować realizacją zapisanych założeń Strategii. Prowadząc na bieżąco monitoring wskaźników można możliwie najszybciej zdiagnozować problemy i wdrożyć potencjalne działania minimalizujące potencjalne ryzyko niezrealizowania zapisów.

Tabela 8 Wskaźniki realizacji strategii.

Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
Wskaźnik produktu/ rezultatu	<u>Cel strategiczny 1</u> Gospodarka lokalna na obszarze partnerstwa oparta o efektywne wykorzystanie dziedzictwa zasobów lokalnych, wspierająca drobną przedsiębiorczość i wykorzystująca nowoczesne technologie 1.Cel szczegółowy FEWL 2021-2027 Zaplanowane projekty: - Cyfrowa Gmina Lubsko - wdrożenie systemu Karty Mieszkańca; - Lubsko-Jasień- Partnerstwo na rzecz przedsiębiorczości; - Centrum Aktywności Kulturalnej w Jasieniu; - Przebudowa i rozbudowa oraz zmiana sposobu użytkowania budynku mieszkalno-gospodarczego na budynek informacji turystycznej z klubem archeologicznym w Wicinie; - Budowa amfiteatru przy Bibliotece-Centrum Kultury w Lubsku				

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

Wskaźnik produktu	Liczba podmiotów wspartych w zakresie rozwoju usług, produktów i procesów cyfrowych	szt.	1	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji
	Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych	szt.	2	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji
	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	szt.	30	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji projektu
	Liczba imprez targowo-wystawienniczych, w których beneficjent brał udział jako wystawca	szt.	2	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji projektu
	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	2	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji projektu
Wskaźnik rezultatu	Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowanie usług produktów i procesów cyfrowych	szt.	1	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji projektu
	Liczba imprez targowo-wystawienniczych, w których beneficjent brał udział jako wystawca	szt.	2	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji projektu
	Liczba obsługiwanych inwestorów	szt.	30	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji projektu
	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	os/rok	2000	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji projektu

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

Wskaźnik produktu/rezultatu	<u>Cel strategiczny 2</u> Partnerstwo to dobre miejsce do życia, zapewniające warunki samorealizacji zarówno najmłodszym mieszkańcom, osobom w pełni sił witalnych, jak i seniorom. Miejsce, w którym aktywni mieszkańcy wspólnie tworzą swoją przestrzeń życiową. 1 Cele szczegółowe FEWL 2021-2027 Zaplanowane projekty: - Aktywna mobilność indywidualna na obszarze partnerstwa; - Kompetentny i odkrywczy uczeń na obszarze partnerstwa; - Mądry przedszkolak na obszarze partnerstwa; -Wsparcie aktywizacyjne osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem na obszarze partnerstwa				
Wskaźnik produktu	Liczba wspartej infrastruktury rowerowej	szt.	2	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji projektu
	liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	szt.	6	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji projektu
	Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej	os	460	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji projektu
	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	os	21	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji projektu
Wskaźnik rezultatu	roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej	Os/rok	800	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji projektu
	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	os	460	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji projektu
	Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej	os	554	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji projektu
	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	os	12	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji projektu

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

Wskaźnik produktu/ rezultatu	<u>Cel strategiczny 3</u> Partnerstwo – umiejętnie odpowiada na wyzwania klimatyczne, wykorzystuje nowoczesne, proekologiczne rozwiązania dla poprawy infrastruktury oraz wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej. 1 Cele szczegółowe FEWL 2021-2027: Zaplanowane projekty: - Zwiększenie wykorzystania energii OZE na obszarze partnerstwa; - Budowa zbiorników wód opadowych na obszarze partnerstwa; - Rewitalizacja parku miejskiego w mieście lubsko-Etap I oraz rewitalizacja parku miejskiego w mieście Jasień – Etap I;				
Wskaźnik produktu	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii	szt.	2	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji projektu
	Liczba wspartych systemów zagospodarowania wód opadowych/roztopowych	szt.	25	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji projektu
	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	ha	1	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji projektu
	Liczba wspartych form ochrony przyrody	szt.	2	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji projektu
Wskaźnik rezultatu	Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia cieplna)	MWh/rok	147	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji projektu
	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej	os	2700	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji projektu
	Ludność mieszkająca w sąsiedztwie obszarów objętych działaniami ochronnymi i odtwarzającymi	os	2000	Projekt/ monitoring	Po zakończeniu realizacji projektu

Wskaźniki produktów (WP)

Wskaźniki produktów w niniejszej strategii są przyjęte na poziomie poszczególnych projektów i będą wykorzystywane w procesie monitoringu. Poniższa tabela zestawia – wyłącznie w celu łatwiejszego czytania – wskaźniki produktu poszczególnych projektów strategicznych i uzupełniających. Wskaźniki te jednak – z uwagi na charakter projektów i ich produktów – nie sumują się w żaden sposób.

Wskaźniki rezultatów bezpośrednich (WRB)

Wskaźniki rezultatu bezpośredniego (rezultatu poszczególnych projektów) mierzą korzystną zmianę sytuacji beneficjentów końcowych wywołaną zrealizowaniem projektu lub jego etapu. Będą one wykorzystywane zarówno w procesie monitoringu, jak i w procesie ewaluacji.

Poniższa tabela zestawia – wyłącznie w celu łatwiejszego czytania – wskaźniki rezultatu poszczególnych projektów strategicznych. Wskaźniki te jednak – z uwagi na charakter projektów i ich produktów – nie sumują się.

Wskaźniki rezultatu strategicznego (RS) – to wskaźniki określające stopień osiągnięcia założonego **celu strategicznego**, wykorzystywane w ewaluacji.

6.2. Monitorowanie procesu wdrażania strategii

Monitorowanie wdrażania strategii to obserwowanie w czasie rzeczywistym procesu realizacji projektów i powstawania w ich ramach produktów. Monitorowanie polega na systematycznym zbieraniu i przetwarzaniu danych opisujących postęp realizacji projektów strategicznych i uzupełniających, skupia się przede wszystkim na terminowości realizacji zadań i osiągania produktów w zaplanowanych terminach. Tak rozumiany monitoring spełnia także rolę systemu wczesnego ostrzegania o ewentualnych nieprawidłowościach.

Oto planowana struktura monitoringu:

- Każdy projekt strategiczny ma wewnętrzną strukturę zarządzania, na szczycie której stoi koordynator projektu.
- Wewnętrzna struktura monitorowania projektu jest ustalana przez koordynatora z partnerami projektu i jest decyzją operacyjną, a nie strategiczną. z punktu widzenia strategii istotne jest jedynie, aby koordynator projektu otrzymywał pełną wiedzę o przebiegu wdrażania projektu i terminowości realizacji zadań w rytmie nie rzadszym niż 1 miesiąc lub innym terminie uzgodnionym.
- Koordynatorzy projektów przekazują w rytmie miesięcznym (lub innym uzgodnionym, jednak nie rzadziej, niż raz na 6 miesięcy) krótką syntetyczną informację o przebiegu wdrażania projektów przewodniczącemu Komitetu Sterującego.
- Raz na pół roku koordynatorzy projektów sporządzają pisemny raport z realizacji projektu w danym półroczu. w raporcie główną informacją jest terminowość realizacji projektu w stosunku do założonego harmonogramu. Dodatkową informacją może być rzeczowe zaawansowanie projektu wyrażone procentowo (jako odsetek wykonanych prac, w wyniku

których ma powstać produkt). Jeżeli projekt wytwarza więcej niż jeden produkt, można raportować ich zaawansowanie oddzielnie.

- Przewodniczący Komitetu sterującego przedstawia Komitetowi dwukrotnie w roku zbiorczy krótki raport o realizacji strategii, będący syntetycznym streszczeniem raportów koordynatorów.
- Komitet sterujący może na podstawie raportów z monitoringu zalecić przewodniczącemu kierunkowe działania korygujące lub naprawcze.

6.3. Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych

Ewaluacja strategii będzie dokonywana na zakończenie każdego dwuletniego etapu jej wdrażania. Ponieważ rok 2025 będzie rokiem uruchamiania przedsięwzięć strategicznych, a pierwszym rokiem pełniej funkcjonalności strategii będzie w praktyce rok 2026, ewaluacje są zaplanowane na:

- Styczeń 2026 (ewaluacja etapowa);
- Styczeń 2027 (ewaluacja etapowa);
- Styczeń 2028 (ewaluacja etapowa);
- Grudzień 2030 (ewaluacja końcowa).

Przedmiotem każdej z tych ewaluacji będzie co do zasady stopień:

1. osiągnięcia rezultatów bezpośrednich (skuteczności realizowania projektów)
2. osiągnięcia rezultatów strategicznych (skuteczności osiągania celów).

7. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych

7.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania strategii

Partycypacja społeczna na etapie tworzenia strategii była realizowana poprzez działania włączające mieszkańców w ramach spotkań roboczych, w tym spotkania z grupami interesariuszy, gdzie w pracach nad Strategią brali udział pracownicy: Urząd Miejski w Jasieniu, Urząd Miejski w Lubsku, Miejsko-Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej obu gmin, dyrektorzy Szkół Podstawowych i Przedszkoli i pracownicy jednostek im podległych, Ośrodek Sportu i Rekreacji w Lubsku, Biblioteka – centrum Kultury obu gmin - w ramach Grupy Roboczej. Poszczególne cele strategii były wypracowywane i przyjmowane w ramach prac Grupy Roboczej;

- Projekty strategiczne były wypracowywane i przyjmowane na warsztatach w ramach prac Grupy Roboczej, które odbyły się w następujących terminach: 01.06.2023 r., 27.06.2023 r., 15.11.2023 r., 10.01.2024 r., 31.01.2024 r., 27.05.2024 r., 05.06.2024 r., 12.06.2024 r. w warsztatach brało udział każdorazowo po blisko 15 osób, a spotkania odbywały się naprzemiennie raz w Lubsku, raz w Jasieniu.
- Ustalenia z warsztatów były dodatkowo weryfikowane przez rozległe konsultacje terenowe z bezpośrednimi interesariuszami, w tym z jednostkami organizacyjnymi gmin,

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

z przedsiębiorcami (głównie małe i średnie firmy) i organizacjami pozarządowymi (głównie z zakresu problematyki społecznej, m.in. Środowiskowy Dom Samopomocy, Międzyszkolne Kluby Piłkarskie, OSP z terenu gmin, Klub Senior). Rozmowy były prowadzone w tematach projektów planowanych w ramach podziału środków FEWL 2021-2027 dla realizacji strategii terytorialnej Lubsko - Jasień na lata 2024-2027.

- Kilka rozwiązań było testowanych poprzez przedsięwzięcia warsztatowe z grupami interesariuszy, wizje terenowe i dużą liczbę rozmów indywidualnych. Konsultowano projekty związane z:

- a) Cyfryzacją usług w urzędzie jak mieszkańcy przyjmą, odzew był jak najbardziej pozytywny;

- b) czy pomoc przedsiębiorcą z terenu Partnerstwa jako wsparcie MŚP, gdzie tu jest duże zainteresowanie takim projektem;

- c) postawienie zbiorników na wody opadowe – tu również zostało to przyjęte bardzo pozytywnie, gdzie mieszkańcy, użytkownicy dużych obiektów, dziś niejednokrotnie mają problemy, co z tą wodą zrobić;

- d) zagospodarowanie parków miejskich oraz ścieżki rowerowe – to mieszkańcy odebrali bardzo pozytywnie, ponieważ mieszkanie w tzw. blokowiskach, jeszcze bardzo zachęca mieszkańców do korzystania z naszych terenów zielonych i aktywny odpoczynek;

- e) nowoczesna edukacja – tu było bardzo duże zainteresowanie zajęciami dodatkowymi w szkołach i przedszkolu, dlatego wypracowane projekty są tak bogate w zajęcia dla naszych dzieci, naszą przyszłość.

- f) elementy aktywnej integracji – potrzeba w tym zakresie jest ogromna, tu nawet nie trzeba tak naprawdę do tego namawiać, ponadto brak jest w ogóle mieszkań, zarówno socjalnym jak i komunalnych, dla naszych mieszkańców, a pomimo tak dużych środków państwa na pomoc społeczną, potrzeby są nadal ogromne w tym zakresie. Istnieje też potrzeba stworzenia dogodnych warunków dla aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców, zarówno biernych zawodowo jak i wykluczonych bez względu na wiek płeć i statut społecznych. Generalnie społeczeństwo biednieje;

- d) zagospodarowanie zespołu pałacowego w Dłużku czy utworzenie centrum aktywności kulturalnej w Jasieniu oraz utworzenie miejsca informacji turystycznej z klubem archeologicznym w Wicinie – to projekty, które nasi mieszkańcy przyjęli z dużym zainteresowaniem i nadzieją na zwiększenie miejsc i możliwości spotkań/integracji naszych mieszkańców oraz stworzenia nowych miejsc pracy.

- Dokument strategii został przed przyjęciem przez Komitet Sterujący poddany konsultacjom społecznym, zgodnie z obowiązującym w tym zakresie prawem.

Konsultacje społeczne prowadzone były w okresie: **od dnia 21 października 2024 r. do dnia 25 listopada 2024 r. na terenie Gminy Lubsko i Gminy Jasień.**

Wszelkie uwagi i wnioski należało zgłaszać z wykorzystaniem dostępnego formularza w następujący sposób:

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

- a) osobiście w Punkcie Obsługi Interesantów Urzędu Miejskiego w Lubsku, al. Niepodległości 2; 68-300 Lubsko;
- b) pocztą tradycyjną na adres Urzędu Miejskiego w Lubsku, pl. Wolności 1, 68-300 Lubsko;
- c) drogą mailową: konsultacje@lubsko.pl
- d) system ePUAP, adres skrytki Urzędu Miejskiego w Lubsku ePuap /1e408uxblm/skrytka

Projekt „Strategii Terytorialnej Partnerstwo Gmin Lubsko-Jasień na lata 2024 – 2030” wraz z formularzem zgłaszania uwag/propozycji udostępniony został:

- w siedzibie Urzędu Miejskiego w Lubsku, al. Niepodległości 2 w Lubsku, w Punkcie Obsługi Interesantów, parter oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Lubsku <https://bip.lubsko.pl/> i stronie internetowej gminy <https://lubsko.pl/>.
- w siedzibie Urzędu Miejskiego w Jasieniu, ul. XX Lecia 20, w Punkcie Obsługi Interesantów, parter oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Jasieniu <https://bip.jasien.pl> i stronie internetowej gminy <https://jasien.com.pl>

Zasięg terytorialny konsultacji społecznych obejmował obszar gminy Lubsko i obszar gminy Jasień. Uprawnionymi do udziału w konsultacjach są pełnoletni mieszkańcy gminy Lubsko i mieszkańcy gminy Jasień, zamieszkujący na obszarze, na którym mają być przeprowadzone konsultacje oraz partnerzy społeczni i gospodarczy z terenu gminy Lubsko i terenu gminy Jasień.

Uwagi zgłaszać można było poprzez wskazanie konkretnych propozycji zmian w treści projektu Strategii, uzupełnień i doprecyzowania zapisów. Uwagi/propozycje w ramach konsultacji społecznych przyjmowane były na załączonym formularzu.

W ramach prowadzonych konsultacji społecznych przewidziano organizację spotkania konsultacyjnego, które odbyły się w dniach:

- **18.11.2024 r. o godz. 15:00 – 17:00 w Biblioteka – Centrum Kultury - Sala konferencyjno-bankietowa – I piętro, al. Wojska Polskiego 2a w Lubsku.**
- **20.11.2024 r. o godz. 15:00 – 17:00 w Biblioteka – Centrum Kultury, Pl. Armii Krajowej 2 w Jasieniu.**

Podczas konsultacji z mieszkańcami gminy Lubsko i mieszkańcami gminy Jasień, zamieszkujący na obszarze oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi z terenu gminy nie wpłynęły żadne uwagi.

Jednocześnie dokument Strategii został rozesłany do wszystkich ościennych gmin Partnerstwa i nie wniesiono żadnych uwag ze strony gmin..

Ponadto dokument Partnerstwa został wysłany do konsultacji do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie we Wrocławiu (pismo z dnia 27 listopada 2024 r. nr V.RPP.610.901.2024.pp, które to wniosło uwagi w zakresie gospodarki powodziowej. Zostały one uwzględnione w części Sfera przestrzenna, uwarunkowania naturalne na str. 12-14 Strategii.

Strategia została również skonsultowana z **Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim ul. Jagiellończyka 8, 66-400 Gorzów Wielkopolski i został przesłany wniosek o uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla dokumentu Strategii Terytorialnej Partnerstwo Gmin Lubsko-Jasień na lata 2024 – 2030.**

Partnerstwo otrzymało w dniu 4 listopada 2024 r. Nr WZŚ.411.159.2024.JF od Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim zgodnie z art. 47 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko

(t. j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1112) oraz w oparciu o przedłożone wraz ze wnioskiem informacje wymagane zgodnie z art 49 ww. ustawy, który stwierdził **brak potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko ww. dokumentu strategicznego.**

Strategia została również skonsultowana z **Lubuskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Gorzowie Wlkp. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Gorzowie Wlkp., która nie wniosła żadnych uwag.**

7.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji strategii

- Szczegółowe mechanizmy planowanego włączenia w proces wdrażania strategii podmiotów, o których mowa w Umowie Partnerstwa, będą opublikowane po dokonaniu wstępnych analiz wykonalności dla projektów strategicznych, ponieważ obecnie w żadnym z tych projektów nie jest ostatecznie przesądzona struktura wykonawcza. Wolą partnerstwa jest jednak szerokie angażowanie w realizację wszystkich projektów mieszkańców i innych lokalnych interesariuszy, w szczególności przedsiębiorców i organizacji pozarządowych.
- Przy Komitecie Sterującym do spraw Strategii powołana zostanie Społeczna Rada Strategii, w skład której przedstawiciele każdej z gmin powołają po cztery osoby reprezentujące środowiska społeczne i gospodarcze z obszaru danej gminy Partnerstwa, przy czym wśród przedstawicieli społecznych gminy powinny delegować do Rady po co najmniej jednym przedstawicielu społeczności seniorskiej i co najmniej jednym przedstawicielu młodzieży. Rada społeczna jest ciałem doradczym Komitetu Sterującego i Przewodniczącego.

7.2.1. Partycypacja społeczna na etapie zmiany strategii

Partycypacja społeczna na etapie tworzenia zmiany strategii była realizowana poprzez konsultacje społeczne zmienionego dokumentu, w którym zostały zmienione dwa zadania do realizacji przez Gminę Lubsko:

Projekt 1 - Usługi w zakresie e-administracja na obszarze partnerstwa Lubsko – Jasień zamieniony na

„Cyfrowa Gmina Lubsko - wdrożenie systemu Karty Mieszkańca”

Projekt 12 - „Zagospodarowanie Zespołu Pałacowo-Parkowego w Dłużku Gmina Lubsko”
zmieniony na

„Wykonanie amfiteatru przy Bibliotece-Centrum Kultury w Lubsku ”

Konsultacje społeczne prowadzone były w okresie: **od dnia 17 października 2025 r. do dnia 21 listopada 2025 r. na terenie Gminy Lubsko i Gminy Jasień.**

Wszelkie uwagi i wnioski należało zgłaszać z wykorzystaniem dostępnego formularza w następujący sposób:

- e)osobiście w Punkcie Obsługi Interesantów Urzędu Miejskiego w Lubsku, al. Niepodległości 2; 68-300 Lubsko;
- f) pocztą tradycyjną na adres Urzędu Miejskiego w Lubsku, pl. Wolności 1, 68-300 Lubsko;
- g)drogą mailową: konsultacje@lubsko.pl
- h)system ePUAP, adres skrytki Urzędu Miejskiego w Lubsku ePuap /1e408uxblm/skrytka

Projekt zmiany„Strategii Terytorialnej Partnerstwo Gmin Lubsko-Jasień na lata 2024 – 2030” wraz z formularzem zgłaszania uwag/propozycji udostępniony został:

- w siedzibie Urzędu Miejskiego w Lubsku, al. Niepodległości 2 w Lubsku, w Punkcie Obsługi Interesantów, parter oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Lubsku <https://bip.lubsko.pl/> i stronie internetowej gminy <https://lubsko.pl/>.
- w siedzibie Urzędu Miejskiego w Jasieniu, ul. XX Lecia 20, w Punkcie Obsługi Interesantów, parter oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Jasieniu <https://bip.jasien.pl> i stronie internetowej gminy <https://jasien.com.pl>

Zasięg terytorialny konsultacji społecznych obejmował obszar gminy Lubsko i obszar gminy Jasień. Uprawnionymi do udziału w konsultacjach byli pełnoletni mieszkańcy gminy Lubsko i mieszkańcy gminy Jasień, zamieszkujący na obszarze, na którym mają być przeprowadzone konsultacje oraz partnerzy społeczni i gospodarczy z terenu gminy Lubsko i terenu gminy Jasień.

Uwagi zgłaszać można było poprzez wskazanie konkretnych propozycji zmian w treści projektu Strategii, uzupełnień i doprecyzowania zapisów. Uwagi/propozycje w ramach konsultacji społecznych przyjmowane były na załączonym formularzu.

W ramach prowadzonych konsultacji społecznych przewidziano organizację spotkania konsultacyjnego, które odbyły się w dniu:

- **17.11.2025 r. o godz. 15:00 – 17:00 w Urzędzie Miejskim w Lubsku - Ratusz – I piętro, sala nr 15, pl. Wolności 1 w Lubsku.**

Podczas konsultacji z mieszkańcami gminy Lubsko i mieszkańcami gminy Jasień, zamieszkujący na obszarze oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi z terenu gminy nie wpłynęły żadne uwagi.

Jednocześnie dokument zmiany Strategii został rozesłany do wszystkich ościennych gmin Partnerstwa i nie wniesiono żadnych uwag ze strony gmin..

Ponadto dokument Partnerstwa został wysłany do konsultacji do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie we Wrocławiu (pismo z dnia 17 listopada 2025 r. nr V.RPP.610.951.2025.pp, które to wniosło uwagi w zakresie gospodarki powodziowej. Zostały one uwzględnione w części Sfera przestrzenna, uwarunkowania naturalne na str. 12-15 Strategii.

Zmieniona Strategia została również skonsultowana z **Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim ul. Jagiellończyka 8, 66-400 Gorzów Wielkopolski i został przesłany wniosek o uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla dokumentu zmiany Strategii Terytorialnej Partnerstwo Gmin Lubsko-Jasień na lata 2024 – 2030.**

Partnerstwo otrzymało w dniu 21 października 2025 r. Nr WOOŚ.411.69.2025.JF od Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim zgodnie z art. 47 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t. j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1112) oraz w oparciu o przedłożone wraz ze wnioskiem informacje wymagane zgodnie z art 49 ww. ustawy, który stwierdził brak potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko ww. dokumentu strategicznego.

Zmieniona Strategia została również skonsultowana z **Lubuskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Gorzowie Wlkp. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Gorzowie Wlkp. (odpowiedź z dnia 7 listopada 2025 r. nr NZ.9022.606.2025.AD), który nie wniósł żadnych uwag.**

7.3. Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów strategii

W ewaluacjach etapowych na koniec 2026, 2027 i 2028 roku, oraz w ewaluacji końcowej na koniec 2030 r. zostanie uwzględniony udział mieszkańców, w tym:

- udział Rady Społecznej w samej procedurze tworzenia raportu ewaluacyjnego;
- badania ankietowe mieszkańców lub ich grup na temat oceny procesów, które zaszły na obszarze partnerstwa w ramach wdrażania strategii;
- badania fokusowe dotyczące jakości życia na obszarze objętym partnerstwem;
- wysłuchania publiczne na temat efektów zrealizowanych działań;
- formy warsztatowe zasięgania opinii, jak przykładowo: warsztaty strategiczne, Word Cafe i podobnych.

8. Źródła finansowania – potencjalne źródła finansowania dla poszczególnych projektów

Strategia terytorialna jest elementem systemu zarządzania rozwojem obszaru, który wykracza poza administracyjnie wyznaczone granice gmin tworzących partnerstwo. Koncentruje się na identyfikacji wspólnych potencjałów i wyzwań oraz wymianie doświadczeń pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w procesie planowania przedsięwzięć na określonym obszarze. Silnie ukierunkowuje na wspólne przedsięwzięcia ponadgminne oraz na efekt współpracy poprzez uczenie się i wymianę doświadczeń pomiędzy podmiotami je realizującymi. Dlatego też system finansowania strategii terytorialnej opiera się na montażu różnych środków finansowych, tj.:

- Budżety gmin wchodzących w skład Partnerstwa,
- Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027 (FEWL),
- Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata 2021-2027 (FENIKS),
- Programy Interreg 2021-2027,
- Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego na lata 2021-2027,
- Program Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC) na lata 2021-2027,
- Program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG) na lata 2021-2027,
- Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich 2018-2030,
- Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030,
- Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności,
- Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych,
- Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg i inne rządowe Fundusze Celowe,
- Programy krajowe m.in. z Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu,
- Środki partnerów współrealizujących projekty, w tym PPP
- Środki komisji europejskiej,
- Środki organizacji pozarządowych,
- Fundusz sprawiedliwości,
- Środki pochodzące z samorządu województwa lubuskiego,
- Środki pochodzące od konserwatora zabytków,
- Środki pochodzące od wojewody,
- Inne środki pozyskiwane w przypadku kwalifikowalności wydatków realizowanych projektów.

Dla partnerstwa w ramach zastosowanego instrumentu terytorialnego - IIT, została wyodrębniona alokacja na realizację projektów w ramach regionalnego programu operacyjnego FEWL 2021-2027, które prezentuje poniższa tabela:

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

Tabela 9 Podział środków FEWL 2021-2027 do Strategii Terytorialnej Lubsko - Jasień - lata 2024-2027

Podział środków FEWL 2021-2027 do Strategii Terytorialnej Lubsko - Jasień - lata 2024-2027

	1.2.	1.3.	2.2.	2.4.	2.7.	2.8.	4f	4h	5.2.	
	Cyfryzacja i usługi	konkurencyjność MSP	Wsparcie OZE	zmiana klimatu	bioróżnorodność i dziedzictwo naturalne	mobilność miejska	edukacja nowoczesna szkoła i przedszkole	wsparcie społeczne	rozwój obszarów wiejskich	RAZEM z UE 85%
Porozumienie Gmin Lubsko - Jasień	77140,08	114445,49	112260,90	181334,96	178501,56	1035700,34	1120037,21	389989,08	1435629,74	4645039,36
Lubsko (w euro) - 70 %	53998,06	80111,84	78582,63	126934,47	124951,09	724990,24	784026,05	272992,36	1004940,82	3251527,55
Lubsko (w zł)	232 191,64	344 480,92	337 905,31	545 818,23	537 289,70	3 117 458,02	3 371 312,00	1 173 867,13	4 321 245,52	13 981 568,47
Jasień (w euro) - 30 %	23142,02	34333,65	33678,27	54400,49	53550,47	310710,10	336011,16	116996,72	430688,92	1393511,81
Jasień (w zł)	99 510,70	147 634,68	144 816,56	233 922,10	230 267,01	1 336 053,44	1 444 848,00	503 085,91	1 851 962,36	5 992 100,77
Razem w zł	331 702,34	492 115,61	482 721,87	779 740,33	767 556,71	4 453 511,46	4 816 160,00	1 676 953,04	6 173 207,88	19 973 669,25

Opracowanie własne

Kur Euro przyjęty do wyliczenia= 4,30 zł

PARTNERSTWO Gmin Lubsko - Jasień

Zakłada się, że poszczególne działania rozwojowe będą finansowane głównie z budżetów gmin wchodzących w Partnerstwa oraz z Funduszy Europejskich, które zgodnie z nową perspektywą finansową UE na lata 2021-2027 będą stanowiły wsparcie m.in. przedsiębiorstw, jednostek samorządu terytorialnego, instytucji otoczenia biznesu, czy instytucji badawczych. Pomoc finansowa będzie obejmowała przedsięwzięcia z zakresu realizacji inwestycji w infrastrukturę, sprawy społeczne, innowacje, przedsiębiorczość, cyfryzację oraz ochronę środowiska.

Środki z Funduszy Europejskich zostaną rozdysponowane w ramach programów krajowych i regionalnych, które mogą stanowić podstawę do finansowania projektów zaplanowanych w ramach niniejszej Strategii.

Spis tabel

Tabela 1 Podstawowe pojęcia w ramach strategii Partnerstwa	5
Tabela 2 Obszar Partnerstwa i liczba ludności.....	7
Tabela 3 Struktura branżowa i własnościowa podmiotów gospodarczych w Gminie Lubsko według sekcji PKD 2007 w latach 2018-2023 wyrażona w liczbie przedsiębiorstw.....	43
Tabela 4 Analiza SWOT dla obszaru Partnerstwa	66
Tabela 5 Cele, Kierunki działań strategii Rozwoju Terytorialnego na lata 2024-2030.....	72
Tabela 6 Tabela integracji celów strategicznych strategii.....	75
Tabela 7 Lista projektów strategicznych Partnerstwa Gminy Jasień i Gminy Lubsko	77
Tabela 8 Wskaźniki realizacji strategii.	92
Tabela 9 Podział środków FEWL 2021-2027 do Strategii Terytorialnej Lubsko - Jasień - lata 2024-2027	104

Spis rysunków

Rysunek 1 Lokalizacja Partnerstwa na tle mapy Polski.....	3
Rysunek 2 Położenie partnerstwa na tle mapy geograficznej	8
Rysunek 3 Krajobraz Partnerstwa - Zalew Karaś (Lubsko).....	10
Rysunek 4 Obszary chronione na obszarze Partnerstwa	12
Rysunek 5 Pałac w Dłużku	17
Rysunek 6 Grodzisko w Wicinie.....	20
Rysunek 7 Grodzisko w Wicinie – badania archeologiczne w latach 2008-2012 (fot. S. Kałagate)	20
Rysunek 8 Ogólny wskaźnik rozwoju gmin na tle mapy Polski.	51
Rysunek 9 Efekt migracji i przyrostu naturalnego na obszarze partnerstwa w latach 2012-2022	63
Rysunek 10 Schemat wizji i celów strategicznych.....	70
Rysunek 11 Schemat powiązań celów strategicznych	74
Rysunek 12 Rozmieszczenie projektów na mapie	89